ગુસ્સા?

؟ غُصّہ

❁ અઝ ❁

હઝરત હાજી શકીલ અહમદ સાહબ મદ ઝિલ્લુહુલ આલી

❁ મજાઝે બૈઅત ❁

હઝરત મુફતી મુહમ્મદ હનીફ સાહબ (રહ.)

• પ્રકાશક •

નુરાની કુતુબખાના

રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, મેઈન બજાર,

મુ. પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

بسم اللہ الرحمن الرحیم

હલાકત સિહ્હત વ જાન કી, તબાહી દીન વ ઈમાન કી
વજહ "ગુસ્સા" હી હૈ અકસર, ફસાદે નૌએ ઈન્સાન કી

ગુસ્સા?

غصہ؟

❋ અઝ ❋

હઝરત હાજી શકીલ અહમદ સાહબ મદ ઝિલ્લુહુલ આલી

❋ મજાઝે બૈઅત ❋

હઝરત મુફતી મુહમ્મદ હનીફ સાહબ (રહ.)

❋ લિપ્યાંતર ❋

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, મેઈન બજાર,
મુ. પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦
ફોન નં.: (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

અમારી બીજી કોઈ પણ જગ્યાએ શાખા નથી

હકીકી પહેલવાન વો નહીં
જો કુશ્તીમેં પછાડ દે,
પહેલવાન દર અસલ વો હૈ
જો ગુસ્સેકે વક્ત ખૂદ પર
કાબૂ રખ્ખે.

(હદીસ)

કલિમાતે બાબરકાત

આરિફ બિલ્લાહ હઝરતે અકદસ મુફતી મુહમ્મદ હનીફ સાહબ

દામત બરકાતુહુમ

ખલીફા હઝરતે અકદસ મૌ. શાહ વસિયુલ્લાહ સાહબ નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂ

બિસ્મિલ્લા હિર્રહમા નિર્રહીમ

અલ્હમ્દુ લિહઝ્રતિલ્ જલાલતિ, વન્નઅ્તુ લિખાતમિ ર્રિસાલતિ વ બઅ્દુ!

તારીખમેં કુદરતકે ઐસે શવાહિદ મૌજૂદ હૈં કે કાદિર વ કહ્હાર જલ્લ જલાલુહૂને બેરૂહ ઔર બેજાન ચીઝોંકે વાસ્તે ઔર ઝરીએ કુદરતકે ઐસે શાહકાર ઔર નમૂને ઈજાદ ફરમાએ હૈં કે ઉરફાએ ઝીરૂહ દંગ રેહ ગયે, મસલન ખુશ્ક ઔર બોસીદા લકડી હોનેકે બાવુજૂદ ઉસ્તુને હન્નાનહકા હબીબે રબ્બુલ આલમીનકી જુદાઈ પર રોના, ઔર વો ભી ઐસા કે બડે બડે ઉરફા અસ્હાબસે ન બન પડે, ઔર બહોત હી મા'મૂલી ઔર ઝઈફતર પરિંદકે વાસ્તે અબ્રહા જૈસે દમખમ ઔર સીના તાનનેવાલે હાથિયોં ઔર હાથી સવારોંકે છક્કે છુડા દિયે. ઈસ લિયે આજ ભી હમ ઔર આપ અગર કિસીકો કુછ ન સમઝતે હોં મગર ખુદા તઆલા કાદિર વ કહ્હાર ઉસસે ઐસા કામ લે લેં જો હમ જૈસે 'અના' રખનેવાલોંસે ન બન આએ તો ક્યા અજબ હૈ. પેશે નઝર રિસાલા જો આપકે રૂબરૂ કમ અઝ કમ ઈસ હકીરકે રૂબરૂ ઈસી તરહકે અજાઈબાતમેંસે હૈ ઔર યે પઢનેકો દિલ ચાહતા હૈ કે

નિગારે મન કે ન મકતબ રસીદ વ દર્સ ન કર્દ

સબક બગમઝહ બયામોખ્ત સદ મુદર્રિસ શુદ

ઈસસે મેરી મુરાદ મેરે મહેબૂબ વ મુહિબ્બ દોસ્ત વ સંદીક હમીમ ભાઈ શકીલ અહમદ ઝાદ મજદુહૂ હૈં, ઉનકી જિસ કાવિશે મઅહૂદ પર યે ખામહ ફરસાઈ

યે સોદાઈ કર રહા હૈ આપકે સામને હૈ. પઢિયે. ઔર ખૂદ ફૈસલા ફરમાઈયે કે ઈસ નાકારાકી ગુઝારિશાત સિર્ફ મજનૂનકી બડ હૈં યા કુછ હક ઔર હકીકત ભી. આગે બસ એક જુમ્લા પર અપની બાત ખતમ કરતા હૂં કે :

લઝ્ઝતે મય ન શનાસી બખુદા તા ન ચશી

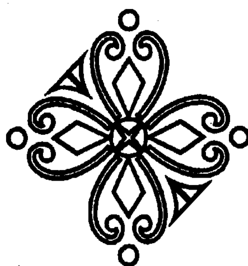
(ખુદાકી કસમ! જબ તક ચખ્ખોગે નહીં, શરાબકી લઝ્ઝત નહીં પા સકતે)

બસ ખૂદ પઢકર ફૈસલા કીજિયે.

વસ્સલામ

નાકારા વ આવારા, કિસ્મતોંકા મારા

(મુહમ્મદ હનીફ ગુફિરલહૂ, જોનપુરી)

ગુસ્સા?

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

તીસરા બાબ : ગુસ્સાકે નુકસાનાત

ચોથા બાબ : ગુસ્સેકા ઈલાજ

પાંચવાં બાબ : ગુસ્સા ઝબ્ત કરનેકે વાકિઆત

મઝમૂન	સફા

છઠ્ઠા બાબ : ગુસ્સેકે મખ્સૂસ મવાકેઅ

દો બાતેં

(૧) ગુસ્સેકી ઈસ કિતાબમેં "અપની બાત" કે ઉનવાનસે જો વાકિઆત લિખ્ખે ગયે હૈં વો સબ ગુસ્સેકે નમૂને હૈં, લેકિન અજીબ બાત તો યે હૈ કે આપ ઉનહેં પઢતે જાએંગે ઔર હંસતે જાએંગે. ઐસા ઈસ લિયે હોગા કે ગુસ્સા કરના હિમાકત હૈ ઔર અહમક (બેવકૂફ) પર સભી હંસતે હૈં. હત્તાકે અહમક પર તો અહમક ભી હંસતા હૈ. ઉમ્મીદ હૈ કે આપ કિસીકો હંસનેકા મૌકા નહીં દેંગે.

(૨) માચિસકી તીલી પેહલે ખૂદ જલતી હૈ બાદમેં ઉસસે દૂસરી ચીઝેં જલતી હૈં; ઈસી તરહસે ગુસ્સા કરનેવાલા પેહલે ખૂદ જલતા હૈ બાદમેં લોગ ઉસસે જલતે હૈં.

ગુસ્સેકા હશ્ર દેખ ચુકા, અબ સબ્રકા ઈન્આમ દેખ!

અપની બાત

બિસ્મિલ્લા હિર્રહમા નિર્રહીમ

નહ્મદુહૂ વ નુસલ્લી અલા રસૂલિહિલ્ કરીમ. અમ્મા બા'દ

અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાને તમામ ઈન્સાનોંકી દોનોં જહાનકી ફલાહ વ બહબૂદકે લિયે જો દીન, રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે ઝરીઆ હમ તક પહોંચાયા હૈ, ઉસકો પાંચ શો'બોંમેં તકસીમ કિયા ગયા હૈ જો "ઈમાનિયાત" સે શુરૂ હોકર, અખ્લાકિયાત પર મુકમ્મલ હોતા હૈ. મોમિન જબ અપને ઈમાનકી ફિક્ર ઔર મહેનતમેં લગતા હૈ તો ઉસકે નતાઈજ, ઈબાદાતકી પાબંદી, મઆમલાતકી સફાઈ ઔર મુઆશરતકી પાકીઝગીકી સૂરતમેં ઝાહિર હોતે હૈં, ઔર ઈસી મહેનતકો કરતે કરતે જબ ઈસ્લામી અખ્લાક ઔર કિરદારસે ભી આરાસ્તા હો જાતા હૈ તો યે દલીલ હોતી હૈ કે અબ ઈમાન કામિલ ઔર મુકમ્મલ હો ચુકા હૈ. ઈસ હકીકતકો અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને ઈસ તરહ બયાન ફરમાયા હૈ :

અક્મલુલ્ મુઅ્મિનીન ઈમાનન્ અહ્સનુહુમ્ ખુલુકન.

(સુનને તિરમિઝી)

"કામિલ ઈમાનવાલા વો હૈ, જિસકે અખ્લાક સબસે બેહતર હોં."

ઔર કુરઆને કરીમમેં રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે સિલસિલેમેં અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝતને યે એ'લાન ફરમાયા હૈ :

"ઈન્નક લઅલા ખુલુકિન અઝીમ." કે આપ ﷺ અખ્લાકકી બુલંદી પર ફાઈઝ હૈં.

મેરે શેખ, હઝરતે અકદસ મુફતી મુહમ્મદ હનીફ સાહબ દામત બરકાતુહુમ ફિકહકી મઅરૂફ (મશ્હૂર) કિતાબ "શામી" કે હવાલેસે ફરમાતે હૈં કે "અખ્લાકે હમીદા ઔર અખ્લાકે રઝીલા, યાની અચ્છે ઔર બુરે અખ્લાકકા ઈલ્મ હાસિલ કરના ફરાઈઝકા દરજા રખતા હૈ."

યે બાત તો હુઈ દીનકે શો'બોંમેં "અખ્લાકિયાત" કી અહમિયતકી. ફિર અખ્લાકિયાતકી શાખોંમેં ભી "ગુસ્સેકો ઝબ્ત કરના" ઔર હિલ્મ ઔર બુર્દબારી ઈખ્તિયાર કરના બુન્યાદકી હૈસિયત રખતા હૈ. ગુસ્સેકો ઝબ્ત કિયે બગૈર મોમિનકા ઈમાન ભી સલામત નહીં રેહતા. અલ્લાહકે નબી ﷺ કા પાક ઈરશાદ હૈ :

ઈન્નલ્ ગઝબ લયુફ્સિદુલ્ ઈમાન કમા યુફ્સિદુ સ્સબિરુલ્ અસલ.

(બયહકી)

"ગુસ્સા ઈમાનકો ઐસે ખરાબ કર દેતા હૈ જૈસે એલવા શહદકો."

હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે "સુલૂક વ તસવ્વુફકા પેહલા કદમ યે હૈ કે ઈન્સાન ગુસ્સા પર કાબૂ પા જાએ."

મગર આજ હમ મુઆશરેકી તબાહિયોં પર સરસરી નિગાહ ડાલેં તો બેશુમાર મઆમલે ઐસે મિલેંગે જિનકી વજહ સિર્ફ ગુસ્સા હૈ. ગુસ્સાકી વજહસે ઘરેલૂ ચૈન ઔર સુકૂન દરહમ બરહમ હો જાતા હૈ. હર છોટી છોટી બાત પર કભી શૌહર ગુસ્સા, કભી બીવી ગુસ્સા. ગુસ્સા બઢા..... ઝઘડા બઢા, રોઝ રોઝકી ઈન બાતોંસે તંગ આકર ભી બીવી મયકે ચલી ગઈ, ઔર અબ આનેકો તૈયાર નહીં, ઔર શૌહર બગૈર બીવી બચ્ચોંકે કબ તક રેહ સકતા હૈ. મૈં તો ઐસે લોગોંસે કહા કરતા હૂં કે તુમ બીવિયોં પર તો બહોત નારાઝ હોતે હો કે ઉસે કુછ આતા નહીં, યે સમઝતી નહીં. તો બીવીકો મયકે ભેજ દો, ઔર બચ્ચોંકો અપને પાસ રખ લો. સિર્ફ એક હફતેમેં અંદાઝા હો જાએગા કે વો ક્યા ક્યા કરતી હૈ ઔર કિતના કરતી હૈ! જિસ કામકો એક હફતા કરકે તુમ થક જાઓગે, ઉસીમેં ઉસકી ઝિંદગી ગુઝરતી હૈ.

ઔર જબ ઝઘડેકે નતીજેમેં બીવી મયકે ચલી જાતી હૈ તો ઝિંદગી દોભર હો જાતી હૈ ઔર ઉસકો લાનેકી તરહ તરહકી તદબીરેં કી જાતી હૈં ઔર ફિર કભી કભી હાલાત ઐસે ખરાબ હો જાતે હૈં કે દોનોં ફરીકમેં ઈતના તનાવ પૈદા હો જાતા હૈ ઔર હર એક અપનેકો હક પર સમઝતા હૈ, કોઈ ઝુકનેકો તૈયાર નહીં હોતા,

ફિર નતીજા યે હોતા હૈ કે તલાક હો જાતી હૈ. મા'સૂમ ઔલાદેં મુન્તશિર હો જાતી હૈં... ઉનકી તા'લીમ વ તરબિયતકા સંગીન મસ્અલા ખડા હો જાતા હૈ.

ફિર દો ખાનદાનોંમેં નફરત ઔર દુશ્મની પૈદા હો જાતી હૈ. ઔર કભી ઈસી ગુસ્સે ઔર દુશ્મનીમેં કત્લ ભી હો જાતા હૈ ઔર કોર્ટ કચેરી ઔર જેલ તક મઆમલા પહોંચ જાતા હૈ.

અગર શૌહર બીવી એક દૂસરેકો થોડાસા બરદાશ્ત કર લેતે તો ઈન તમામ બાતોંકી નૌબત હી ન આતી. મૈંને એક બુઝુર્ગસે પૂછા કે આખિર યે ગુસ્સેકા માહોલ ક્યૂં બના રેહતા હૈ? ફરમાયા, બરદાશ્તકી કુવ્વત ખતમ હો જાનેકી વજહસે, ઔર ઉસ કુવ્વતકા કમ હોના, ઈમાની કુવ્વતકી કમીકી દલીલ હૈ. ઔર બાત ભી યેહી હૈ કે ગુસ્સેસે ઈમાન કમઝોર હો જાતા હૈ, બલ્કે હદીસકા મફહૂમ હૈ કે ગુસ્સા કરનેકી વજહસે ઈમાન ફાસિદ હો જાતા હૈ. ઔર ઈમાનકી ઈસી કમઝોરી ઔર ફસાદકી વજહસે ઈતના બડા નુકસાન ગવારા હૈ, લેકિન ગુસ્સા છોડના ગવારા નહીં. અલ્લાહ પાક હમ સબકો તમામ ઝાહિરી ઔર બાતિની બીમારિયાં ઔર બિલખુસૂસ બેજા ગુસ્સેસે બચાએ. (આમીન)

મુઆશરતી મસાઈલકે અલાવા બેશુમાર દીની ઔર દુન્યવી ખરાબિયાં ઐસી હૈં જો સિર્ફ ગુસ્સેકી પૈદાવાર હૈં. ગુસ્સે હીકી વજહસે બહોતસે હરામ અમલ વુજૂદમેં આતે હૈં. ગુસ્સેવાલા હમેશા ખૂદકો સહીહ ઔર દૂસરોંકો ગલત સમઝતા હૈ. ઈસીસે તકબ્બુર પૈદા હોતા હૈ. ઝુલ્મ હોતા હૈ, ગીબત કી જાતી હૈ, હસદકી આગ દિલમેં ભડકતી હૈ. બુગ્ઝ પૈદા હોતા હૈ, ઈમાનવાલેકો બુરા ભલા કહા જાતા હૈ. ગુસ્સેવાલા વાલિદૈનસે નારાઝ રેહતા હૈ જિસકી વજહસે અલ્લાહ ઉસસે નારાઝ હો જાતા હૈ. ગુસ્સેવાલેકા હર રિશ્તેદાર ઔર પડોસી ઉસસે નફરત કરતા હૈ. અગર કોઈ ઉસકા ઈકરામ કરતા હૈ તો મતલબકે લિયે કરતા હૈ. સાંપકો દેખકર ખડા હો જાના ઉસકા ઈકરામ નહીં હૈ. ગુસ્સા કરનેવાલા કિસી પર ગુસ્સા કરકે જબ નમાઝકી નિય્યત બાંધતા હૈ તો દિલ હી દિલમેં નમાઝમેં ભી ગુસ્સા કરતા હૈ ઔર ઝઘડા કરતા રેહતા હૈ. ઔર બહોત સારે દીની નુકસાનાત ઈસી ગુસ્સેકી વજહસે ઉઠાતા હૈ.

બેજા ગુસ્સેકી વજહસે દીની નુકસાનાતકે અલાવા દુન્યાવી ભી બહોત સારે નુકસાનાત હોતે હૈં. મેડીકલ સાઈન્સકે મુહક્કિકીનકા તજુર્બા હૈ કે ગુસ્સાકી વજહસે ઝહની તનાવ પૈદા હોતા હૈ. આંતોંમેં ખરાબિયાં પૈદા હો જાતી હૈં, બીમારિયોંસે લડનેકી કુવ્વત જવાબ દે દેતી હૈ. દમા (શ્વાસકા મર્ઝ - દમ) હો જાતા હૈ. પઠ્ઠોંકો શદીદ નુકસાન પહોંચતા હૈ, યાદદાશ્ત ખતમ યા કમઝોર હો જાતી હૈ, ફાલિજ (લકવા) કા ખતરા બઢ જાતા હૈ, ગૌરો ફિક્રકી કુવ્વત ખતમ હો જાતી હૈ, હાર્ટ અટેકકા ખતરા બહોત બઢ જાતા હૈ, ઔર ભી કઈ મોહલિક બીમારિયાં ઈસી ગુસ્સાકી પૈદાવાર હોતી હૈં.

મગર ઈન તમામકે બાવુજૂદ હમારે મુઆશરેકી હાલત યે હૈ કે હર ઈન્સાન અપને માતહતોં પર ગુસ્સા કરનેકો અપના પૈદાઈશી હક સમઝતા હૈ. મિઝાજકે ખિલાફ કોઈ બાત પેશ આ ગઈ તો બીવીકો તા'ના દેના, તન્ઝ કરના, બાત બાતમેં કોસતે રેહના, સાથ સાથ ઉસકે વાલિદૈનકો ગાલિયાં દેના, તેરે માં બાપને તુઝકો કુછ સિખાયા હૈ ક્યા?..... તૂ તો કોઈ બાત સમઝતી હી નહીં... શૌહરકી ઝબાનસે યે સબ બાતેં સુન સુનકર ઉસકા દિલ છલની હો જાતા હૈ ઔર ગુસ્સા સેહતે સેહતે બેશુમાર બીમારિયોંકા શિકાર હો જાતી હૈ, ઔર ઝાલિમ શૌહર જબ ઉસકો બીમારિયોંમેં મુબ્તલા દેખતા હૈ તો ઉસ બીવીકો છોડકર દૂસરી શાદી કરનેકી બાતેં કરતા હૈ. ઔર યે ઐસી બાત હૈ કે બીવી કલ મરનેવાલી હો તો આજ હી મર જાએ.

અસાતિઝા જિસ કદર ચાહેં તલબાકો ઉનકી કોતાહિયોં પર સઝા દેં. ઉનકે લિયે ન કોઈ શરઈ હદ હૈ ઔર ન કિસીકી તરફસે કોઈ પાબંદી, ગુસ્સા જબ તક ઠંડા ન હો જાએ સઝા પૂરી નહીં હોતી. મુઝસે એક નૌજવાન મુફતી સાહબને કહા કે મેરે એક ઉસ્તાદ કમ્ચિયોંસે મુઝે ઈતના મારા કરતે થે કે મૈં દાઈ બાઈ કરવટ નહીં સો સકતા થા, પૂરી રાત ચિત લેટતા થા, મુફતી સાહબકી બાત જબ મુઝે યાદ આ જાતી હૈ તો મેરા દિલ દર્દમેં ડૂબ જાતા હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ કે મહેમાનોંકી ઈતની પિટાઈ! ક્યા નબી (અલૈ.) ને પૂરી ઝિંદગી

સહાબાકો તા'લીમ નહીં દી! ક્યા સહાબા (રદિ.) અપને શાગિર્દોંકો તાલીમ નહીં દેતે થે, ક્યા ઈસ શો'બેકી રેહબરી શરીઅતમેં નહીં મિલતી! ક્યા શરીઅતમેં પિટાઈ, સઝા ઔર તાદીબકે લિયે કોઈ ઉસૂલ યા કોઈ હદ મુતઅય્યન નહીં હૈ! અગર યે બેજા ગુસ્સા ઔર ઉસકા ગલત ઈસ્તે'માલ નહીં તો ઔર ક્યા હૈ! અલ્લાહ પાક તમામ ઝ઼ાલિમોંકો ઝુલ્મસે રોક દે ઔર મઝલૂમીનકી મદદ ફરમાએ. (આમીન)

ચંદ સાલ પેહલે પાકિસ્તાનકી છપી હુઈ "તોહફએ મુઅલ્લિમ" નામકી એક કિતાબ મુઝે મિલી, જિસમેં તાલિબે ઈલ્મોંકે પિટાઈકે સિલસિલેમેં બહોત મુદલ્લલ મઝામીન થે, મૈંને ઉલમાસે મશવરા કરકે ઉસે છપવાયા, ઔર ઉસકી કોશિશ કી કે જહાં તક હો સકે, મદારિસ ઔર મકાતિબમેં પહોંચા દિયા જાએ. કરીબકે એક મકતબમેં જબ યે કિતાબ પહોંચી તો ઝાતી દુશ્મની રખનેવાલે એક ઉસ્તાદને કહા કે અબ તો મૈં ઔર ભી પિટાઈ કરૂંગા, ઔર સિર્ફ કહા હી નહીં, બલ્કે કરકે દિખાયા. મોહલ્લેકે દો યતીમ બચ્ચે એક બડા જો કહીં કામ પર જાયા કરતા થા, અપને છોટે ભાઈકો મકતબમેં પઢનેકે લિયે છોડ જાતા, વો ઉસ્તાદ પેહલે ભી ઉસ યતીમ બચ્ચેકી પિટાઈ કિયા કરતે થે ઔર અબ તો સારા ગુસ્સા હી ઉસી પર ઉતરતા.

મરનેકે બાદ હિસાબ કિતાબ હોગા, બગૈર સીંગ વાલી બકરીકો સીંગવાલી બકરીને મારા હોગા ઉસકા ભી હિસાબ હોગા, મીઝાને અદલ કાઈમ હોગા, ક્યૂં મારા... કિતના મારા... કૈસે મારા... કહાં મારા... કિસ નિય્યતસે મારા... કહાંકા ગુસ્સા કહાં ઉતારા...? અલ્લાહ બાખબરકો સબ ખબર હૈ.

ઝાલિમકો કભી ખુદા નહીં મિલા કરતા. યહાંકી તાવીલેં કલ કિયામતકે મૈદાનમેં સબ ધરી રેહ જાએંગી. કિસીકી બનાનેમેં ખૂદ ઉજડ ગયે. "કિસીકી બનાનેમેં" ઈસ લિયે લિખ્ખા ગયા કે યહાં તો યે જવાબ દે દેંગે કે વો પઢતા નહીં થા, ઈસ લિયે મારા. અગર ઈસી જવાબસે આખિરતમેં છુટકારા પા જાએં, તો ઔર મારિયે.

કોઈ બચ્ચા નહીં પઢતા તો ઉસકે વાલિદૈનકો બુલાકર ઉસકે હવાલે કર દેના ચાહિયે કે આપકા બચ્ચા નહીં પઢતા. યા એહતિમામ વાલોંકે હવાલે કર દેના ચાહિયે કે યે પઢતા નહીં, કલ ઈમ્તિહાનમેં નાકામ હો તો ઝિમ્મેદારી મેરી નહીં. મૈં ઉસ પર સખ્તી કરકે અપની આખિરત ઉજાડના નહીં ચાહતા.

એક મદ્રસામેં સબક ન યાદ હોનેકી વજહસે ઉસ્તાદને તાલિબે ઈલ્મકો જૂનકી ગરમીમેં ધૂપમેં ખડા કર દિયા, આધે પોને ઘંટેકે બાદ ધૂપકી તાબ ન લાકર બચ્ચા વહીં ગિર પડા, કુછ દેર બેહોશી જૈસી રહી. લડકોંને ઉઠાયા ઔર પાની પિલાયા, કુછ દેરકે બાદ લડકેકો હોશ આ ગયા, મગર ઉસ્તાદકો અબ ભી હોશ નહીં આયા, તલબાસે કેહને લગે કે ઉસ્તાદકી માર બદનકે જિસ હિસ્સે પર લગ જાએ વહાં જહન્નમકી આગ હરામ હો જાતી હૈ. ઉસ્તાદકી માર ઔર સઝાકો કભી બુરા નહીં સમઝના ચાહિયે, ઉસ્તાદકી માર ઐસી હોતી હૈ જૈસે ખેતીકે લિયે પાની.

(ક્યા ઉસ્તાદે મોહતરમ અપની ઔલાદકે લિયે ભી ઐસી સઝાએં પસંદ ફરમાએંગે?)

કાશ કે ઉસ્તાદકે ઝહનમેં સઝાકી અહમિયતકે સાથ સાથ શરીઅતકી ભી કુછ અહમિયત હોતી!

યે મઝમૂન લિખ્ખા હી જા રહા થા કે એક દુખિયારે બાપને બતલાયા કે મેરે બચ્ચેકો ઉસ્તાદને ઈતના મારા કે ઉસકી દાહની રાન કાલી હો ગઈ, વો દાહની કરવટ નહીં સો સકતા થા. ક્યા દીનકી તા'લીમકે નામ પર ઐસે ઝુલ્મકે જાઈઝ હોનેકી કોઈ સૂરત હો સકતી હૈ!

એક ઔર વાકિઆ સુનિયે!

મદ્રસાકે એક તાલિબે ઈલ્મને અપને સાથીકો બતલાયા કે કારી સાહબ તુમ પર બહોત નારાઝ હૈં. પૂછા ક્યૂં, ક્યા બાત હૈ?

ઉસને જવાબ દિયા કે ઉનકા કપડા તુમને સાફ નહીં ધોયા થા. ઉસને કહા કે મેરે પાસ સાબુન નહીં થા, ઔર પૈસે ભી નહીં થે કે કપડે ધોનેકા સાબુન

ખરીદૂં, ઈસ લિયે મૈંને અપને નહાનેકે સાબુનસે હી ઉનકે કપડે ધો દિયે, ઈસ લિયે ઠીકસે સાફ ભી નહીં હુએ ઔર મેરા સાબુન ભી ખતમ હો ગયા, ઈસ જુમ્આકો તો મૈંને બગૈર સાબુનકે હી ગુસલ કિયા.

કુછ હી દેરકે બાદ ઉસ ઉસ્તાદ ઔર તાલિબે ઈલ્મકા આમના સામના હો ગયા, ઉસ્તાદને કહા :

ક્યૂં? તૂને કપડા ધોયા થા. યા વૈસે હી પ્રેસ (ઈસ્ત્રી) કરકે રખ દિયા થા?

લડકેને ડર ઔર ખૌફકે આલમમેં સાબુનકા ઉઝર કરના ચાહા મગર ડરકી વજહસે અપની બાત ન કેહ સકા. ઉસ્તાદ ઉસકો જિસ કદર બુરા ભલા કેહ સકતે થે સબ કુછ કહા, ઔર ગુસ્સેમેં કેહને લગે કે ક્યા તૂ યે સમઝતા હૈ કે સાફ નહીં ધોએગા તો કિસી ઔરસે ધુલવા લૂંગા? અબ યે બાત અચ્છી તરહ યાદ કર લે કે જબ તક તૂ યહાં રહેગા, તુઝે હી મેરે કપડે ધોને હોંગે. ઔર ઈસી તરહ સાફ ધોએગા જૈસા મૈં પહેનતા હૂં. આઈ બાત સમઝમેં?

ભૂલ ગયા ક્યા કે પિછલે હફ્તે કૈસી માર પડી થી? અબ ભી પીઠ દુખતી હોગી. આંજ છોડ દેતા હૂં.

(બડા એહસાન કિયા)

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

યે હૈ દાસ્તાન દીનદાર તબ્કેમેં ગુસ્સેકી! ઔર અગર મકતબ, મદ્રસાકા સર્વે કરકે ઐસે વાકિઆત લિખ્ખે જાએં તો હજારોં સફહાત ભી કમ પડ જાએંગે. મુમકિન હૈ કે મેરી ઈન બાતોં પર બા'ઝ લોગોંકો ગુસ્સા આ જાએ કે દીનદાર તબ્કોંકી ઐસી કમિયાં નહીં લિખની ચાહિયે. શાયદ વો યે સમઝ રહે હોં કે આમ લોગ ઈન સબ બાતોંકો નહીં સમઝ રહે હૈં, ઐસા હરગિઝ નહીં હૈ, ઈનહીં બાતોંકા તો માતમ કર રહા હૂં કે ઈસી વજહસે કિતને બચ્ચે મદ્રસોંમેં પઢનેસે રેહ ગયે. મૈં ખૂદ ભી અવામમેંસે હૂં ઈસ લિયે અવામકી બાતેં જાનતા હૂં.

ફિર અવામમેં બેજા ગુસ્સેકા આલમ યે હૈ કે મૈંને એક દફા બયાનમેં કહા કે રમઝાનુલ મુબારકમેં ખાને પીનેકી બહોત સારી આઈટમ બનાનેકે બજાએ,

ઐસી ચંદ મુકવ્વી ઔર કુવ્વત બખ્શ ગિઝાએં બના લી જાએં જિસસે જિસ્મકો કુવ્વત ભી પહોંચેગી ઔર ઔરતેં ભી મશક્કતસે બચ જાએંગી, ઉનકા વક્ત ભી બચેગા, જિનકો વો કુરઆને કરીમકી તિલાવત ઔર ઝિક્રો અઝકાર ઔર દૂસરે આ'માલમેં લગા લેંગી. ભજિયે (પકોડે) સમોસે, કભી કભી બના લેં, રોઝ રોઝ ઉસકી ક્યા જરૂરત!

યે સુનકર એક સાહબકો બડા ગુસ્સા આયા ઔર ફરમાને લગે કે ખૂદકે ઘર બીસિયોં આઈટમ હોતે હોંગે. ખૂદ તો ખાતે હૈં ઔર દૂસરોંકો મના કરતે હૈં.

ભલા બતાએં! યે ભી કોઈ ગુસ્સેકી જગહ થી? અગર વો ભજિયે, સમોસે કે આશિક હૈં તો ખાતે રેહતે. ઉસમેં ગુસ્સેકી ક્યા બાત થી, બસ બાત સિર્ફ યે હૈ કે હર બાતમેં

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

ગુસ્સાકે આદી લોગ, અકેલે ભી રેહતે હૈં તો ગુસ્સેમેં રેહતે હૈં.

રાસ્તા ખરાબ હો તો ગુસ્સા... ટ્રાફિક જામ હો તો ગુસ્સા... લંબે વકફેકે સિગ્નલ પર ગુસ્સા... ટ્રાફિક પોલીસ પર ગુસ્સા... કિસી ગાડીવાલેસે સાઈડ માંગી, ઔર સાઈડ નહીં દી તો ગુસ્સા... ઔર ગુસ્સામેં હોર્ન બજાએ જા રહે હૈં, ઔર લાઈટ પે લાઈટ મારે જા રહે હૈં. ઔર મુસલસલ હોર્ન ઔર લાઈટકી વજહસે... જિસસે સાઈડ માંગી થી, અબ ઉસકો ગુસ્સા આના શુરૂ હુવા.

ઉસને ખિડકીકે બાહિર હાથ નિકાલા, ઔર ઉપરકી તરફ ઈશારા કિયા કે બહોત જલ્દી હૈ તો ઉડકર ચલા જા. નહીં દેતા સાઈડ. દેખતા હૂં તૂ ક્યા કરતા હૈ?

બા'ઝે સાઈડ નહીં દેતે ઔર ઉનકા શીશા ભી બંદ હોતા હૈ તો અંદરસે આવાઝ લગાતે હૈં કે નહીં દેતા સાઈડ, જા!...

હેવી ગાડીવાલા રાઈટસે ચલતા હૈ, ઉસકે પીછેસે છોટી ગાડીવાલા, ગુસ્સેમેં કેહના શુરૂ કરતા હૈ :

"અરે ઉસે કિસને કેહ દિયા રાઈટસે ચલનેકે લિયે, ઉસકો તો લેફ્ટ સાઈડમેં ચલના ચાહિયે, ન જાતા હૈ ઔર ન જાને દેતા હૈ."

અબ બરાબરમેં બૈઠા દોસ્ત કેહતા હૈ, "ક્યા કરેં રોડ પર ચલનેકા કાનૂન તો મા'લૂમ નહીં, રિશ્વત દેકર લાઈસન્સ લે લિયા હૈ, ગાડી ચલાને વાલેને કહા કે હાં યાર! રિશ્વતને સારે દેશકા કબાડા કર દિયા હૈ. અભી તુમને ખબર સુની ક્યા? (Shampoo) શેમ્પૂ સે દૂધ બના રહે હૈં, એક લિટર શેમ્પૂ કા દસ લિટર દૂધ. પકડે ગયે, રિશ્વત દી, છૂટ ગયે, અબ ઉસસે ઝિયાદા ઢટાઈ (બેહયાઈ) સે બના રહે હૈં. હફતા તય હો ગયા ઔર અબ યે નંબર એક કા ધંધા હો ગયા."

અભી યે દોનોં ગુસ્સે હીમેં થે કે એક સ્કૂટર વાલેને ઓવરટેક કિયા, દોનોં ટકરાતે ટકરાતે બચે. ગાડી વાલેને સ્પીડ બળ્હાઈ, સ્કૂટર વાલેકે બરાબર પહોંચા, જલ્દીસે કાંચ ઉતારા ઔર કહા : ઓ... અભી ટકરા જાતા તો!... સ્કૂટર વાલેકો ભી ગુસ્સા આયા. ઉસને કહા, તુઝકો ગાડી ચલાના આતા હૈ ક્યા? દોનોં ગુસ્સેમેં ભરી આંખોંસે એક દૂસરેકો દેખતે રહે. યે તો અચ્છા હૈ કે યહાં બમ્બઈમેં કિસીકે પાસ ટાઈમ નહીં હૈ ઈસી લિયે જલ્દીસે આગે બળ્હ ગયે.

કુછ દૂર તક ગાડીમેં બૈઠે હુએ સ્કૂટર વાલેકો બુરાભલા કેહતે રહે, ઔર અપના ગુસ્સા ઉતારતે રહે. ઔર સ્કૂટરવાલા હવામેં હી ગાલિયાં બકતા ચલા ગયા. સબ એક દૂસરે પર ગુસ્સા... ગલતી કિસીકી નહીં... મગર હર એકકો હર એક પર ગુસ્સા.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

છોટી ગાડીમેં બૈઠે હુએ દો આદમી આપસમેં બાત કર રહે હૈં કે બરસાતી કીડેકી તરહ જબસે રિક્ષાવાલે રોડ પર આએ, રોડ પર ચલના હી મુશ્કિલ હો ગયા. રાઈટસે લેફ્ટ જાના, લેફ્ટસે રાઈટ જાના ઔર કોઈ સિગ્નલ ન દેના.

ઈતનેમેં અચાનક આગેવાલે રિક્ષાને બ્રેક મારા, ગાડી ટકરાનેસે બચ ગઈ, યે દોનોં ઉતરકર રિક્ષા વાલેકે પાસ ગયે, અય... ક્યા કરતા હૈ. અચાનક બ્રેક મારતા હૈ? અભી એક્સીડન્ટ હો જાતા તો!. રિક્ષાવાલેને કહા :

સાહબ! પેસેન્જરને કહા કે રોક દો, તો મૈંને રોક દિયા.

 અબે... તુઝે આગે બળ્હાકર સાઈડ લગાના ચાહિયે થા ના!

પાસસે ગુઝરતે હુએ કુછ લોગોંને ગાડી વાલોંસે કહા :

સાહબ! રોડ પર તો યે હોતા હી રેહતા હૈ. કહાં તક સમઝાએંગે, કિસ કિસ પર ગુસ્સા કરેંગે? ગાડીવાલે અપની ગાડીમેં બૈઠ ગયે. ચલતે રહે. "ગોવન્ડી શિવાજી નગર" કા સિગ્નલ આ ગયા, હરા (Green) સિગ્નલ હૈ. લેકિન યે જા નહીં સકતે. ક્યૂંકે રિક્ષાવાલે સિગ્નલ તોડકર તેઝીસે ભાગે જા રહે હૈં. એક બોલા, સબર કર યાર, કહાં તક ગુસ્સા કરેગા. યે પોલીસ વાલોંકો હફતા દેતે હૈં ઈસ લિયે ઉનકો કોઈ પોલીસવાલા બોલતા નહીં. ગુસ્સામેં ગાલિયાં દેતે હુએ સિગ્નલ ક્રોસ કિયા ઔર આગે બઢ ગયે.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

ફજરકી અઝાન સુનકર આંખ ખુલી, જલ્દીસે ઉઠે, સરહાને મિસ્વાકકે લિયે હાથ બઢાયા તો મિસ્વાક નહીં. ઝોરસે આવાઝ લગાઈ. અરે! મિસ્વાક કહાં ચલી ગઈ? આજ વૈસે ભી દેરસે નીંદ ખુલી હૈ, અઝાન ભી હો ચુકી હૈ, ઈધર ઉધર નિગાહ દૌડાઈ, નઝર નહીં આઈ તો દો બારહ કહા :

અરે... સુન રહી હો! મિસ્વાક કહાં ચલી ગઈ?

બીવી કિચનમેં થી, ચુલ્હા જલ રહા થા, પુરાને ફ્રીજસે આવાઝ આ રહી થી, એગ્ઝસ્ટ ફેન (Exhaust fan) ભી શોર મચા રહા થા, શોરકી વજહસે બીવી આવાઝ સુન ન સકી, શૌહરને દૂસરી મરતબા ગુસ્સેકે સાથ તેઝ આવાઝમેં કહા :

અરે કહાં ચલી ગઈ! સુનતી ક્યૂં નહીં?

મેરી મિસ્વાક કહાં ચલી ગઈ?

બીવીને કહા મુઝે ક્યા પતા? જહાં રખતે હૈં વહાં હોગી.

ગુસ્સા ઔર તેઝ હો ગયા. ઔર ઝોરસે કહા : યહાં હોતી તો તુમસે ક્યૂં પૂછતા?

યે સુનકર બીવીને કિચનકા કામ છોડા ઔર જાકર બાથરૂમમેં દેખા તો મિસ્વાક વહાં મૌજૂદ થી. કહા કે મિસ્વાક તો યહાં બાથરૂમમેં રખ્ખી હૈ. મિસ્વાક

મિલ ગઈ લેકિન ગુસ્સેકા અસર બાકી રહા, જલ્દી જલ્દી વુઝૂ બનાયા ઔર ઘરસે બાહિર નિકલે.

યે તો હુવા નમાઝી શૌહરકા બીવી પર ગુસ્સેકા એક નમૂના, જો બઝાહિર સુન્નતોંકા ઈસ કદર એહતિમામ કરતા હૈ કે સુન્નતકે એહતિમામમેં મિસ્વાક સરહાને રખતા હૈ, મગર ગુસ્સેકા ઈસ કદર શિકાર હૈ કે સુબહ હોતે હી બીવી પર બેજા ગુસ્સા કરકે હરામકા ઈરતિકાબ કરતા હૈ.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

એક સાહબ જો પક્કે નમાઝી ઔર તકબીરે ઊલાકે ભી પાબંદ હૈં, ફજરકી નમાઝકે લિયે ઘરસે નિકલે. ઉનકે ફલેટકે ઔર ઉનકે દાએં બાએં ફલેટકે દરવાઝે કરીબ કરીબ હૈં. ઈસ લિયે એક દૂસરેકે ચપ્પલ, એક દૂસરેકે દરવાઝેકે સામને પહોંચ જાતે હૈં. બાહિર નિકલતે હી પડોસિયોંકે કુછ ચપ્પલ ઉનકે દરવાઝેકે સામને નઝર આએ. ચપ્પલોં પર નિગાહ પડતે હી આગ બગોલા હો ગયે, હવામેં હાથ હિલા હિલાકર કેહને લગે યે લોગ કુછ સમઝતે નહીં, અપને ચપ્પલ મેરે ઘરકે સામને ઉતારતે હૈં, ક્યા રોઝ રોઝકા દસ્તૂર બના રખ્ખા હૈ?

સુબહકે સન્નાટેમેં આવાઝ ઘરકે અંદર બીવી તક પહોંચ ગઈ, બીવી અપને નમાઝી શૌહરકે ગુસ્સેસે વાકિફ થી, ઘભરાકર બાહિર નિકલી કે ખુદા જાને ઉનહોંને કિસસે ઝઘડા શુરૂ કર દિયા, બીવીકી તરફ પલટકર બોલે :

યે લોગ ઐસે માનનેવાલે નહીં હૈં એક થેલી લાઓ! મૈં સારે ચપ્પલ ભરૂં ઔર કચરેકે ઢેરમેં ફેંક દૂં. બીવીને કહા આપ શરીફ આદમી... (બીવીકો ડર હૈ કે પલટકર કહીં ઉસી પર ગુસ્સા ન કરને લગેં, ઈસ લિયે કહા કે "આપ શરીફ આદમી હૈં" વરના વો તો ખૂબ જાનતી હૈ કે વો કિતને શરીફ હૈં). હર વક્ત ગુસ્સા... કદમ કદમ પર ગુસ્સા.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

એક હાજી સાહબ સુબહકી નમાઝકે લિયે ગલિયાં ક્રોસ કરતે હુએ રોડ પર પહોંચે, મસ્જિદ રોડકી દૂસરી તરફ થી, સરદીકે દિનોંમેં ફજરકી નમાઝ દેરમેં

હોતી હૈ, જમાઅતકા વક્ત છ ચાલીસ થા, ઔર બમ્બઈ જૈસે શહરમેં તો "છ ચાલીસ" પર અચ્છી ખાસી ચહલ પહલ શુરૂ હો જાતી હૈ. અપને અપને બચ્ચોંકો સ્કૂલ પહોંચાનેવાલે ઔર દૂસરી જરૂરિયાતકે લિયે લોગ પૈદલ ઔર ગાડિયોંકે ઝરીઆ એક સાથ સડકોં પર આ જાતે હૈં, ટ્રાફિક બઢ જાતી હૈ. હર આદમી જલ્દીમેં હોતા હૈ.

હાજી સહાબકો ભી જલ્દી થી, ઈતનેમેં એક નમાઝી ઔર આ ગયે, ઉનહેં ભી મસ્જિદમેં જાના થા, ગાડિયાં રૂક નહીં રહી થીં. દોનોં નમાઝિયોંકો ગુસ્સા આ ગયા, કેહને લગે : ઈતની સુબહ સુબહ... ઈતની ગાડિયાં...? હદ હો ગઈ...? રોડ ક્રોસ કરના ભી મુશ્કિલ હો ગયા હૈ.

એક ઝમાના થા કે બડી મુશ્કિલસે યહાં કોઈ ગાડી નઝર આતી થી, દૂસરે સાહબ બોલે, અરે હાજી સાહબ! જબસે ગાડિયાં લોન પર મિલને લગીં, તબસે તો રોડ પર ગાડિયાં હી ગાડિયાં નઝર આને લગીં, ઘરમેં ખાનેકો હો ન હો... ગાડી જરૂર ચાહિયે.

દૂસરોં પર તન્ઝ ઔર હકારત ભરે લેહજે ઔર જઝબાતકે સાથ દોનોં નમાઝી મસ્જિદકે દરવાઝે તક પહોંચ ગયે.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

ઔર સુનિયે! મસ્જિદકે બાહિર એક સાહબકી દૂધકી દુકાન હૈ. ફજરકી નમાઝસે પેહલે મસ્જિદમેં દાખિલ હુએ ઔર તેઝીકે સાથ ઈસ્તિન્જા ખાનેકી તરફ બઢે, વહાં દેખા તો લંબી લાઈન લગી હુઈ હૈ.

લંબી લાઈન દેખતે હી ઉનહેં તેઝ ગુસ્સા આયા.

ઝોર ઝોરસે કેહને લગે :

જિનકા યહાં ઘર હૈ વો અપને ઘરસે ફારિગ હોકર ક્યૂં નહીં આતે, યહાં ક્યા લાઈન બઢાતે હૈં. યે સુનતે હી લાઈનમેં ખડે એક સાહબકો ઉન પર ગુસ્સા આ ગયા :

ક્યા ઘરમેં દસ ટોઈલેટ (સંડાસ) હોતે હૈં ક્યા?

ઘરકે સારે લોગ નમાઝ પળ્હનેકે લિયે ઉઠતે હૈં. ઔર આજકલ તો બચ્ચોંકે સ્કૂલકા ટાઈમ ભી એૈસા હૈ, ઘરકે સારે લોગોંકો ફારિગ હોના હોતા હૈ... યહાં નહીં આએંગે તો કહાં જાએંગે? ગુસ્સામેં કુછ ઔર કહા સુના હુવા... આવાઝ બુલંદ હુઈ, વુઝૂ બનાતે હુએ લોગ ભી ઉઠકર આ ગયે કે ક્યા હો રહા હૈ. ઈતનેમેં ટ્રસ્ટી સાહબ જો મસ્જિદકી સીડિયાં ચળ્હ રહે થે વો ભી પલટ આએ, પૂછા ક્યા હો રહા હૈ?

ટ્રસ્ટી સાહબકે પૂછને પર એક સાહબ જો ભાઈ ટાઈપકે હૈં, ટ્રસ્ટી પર બરસ પડે, મૈં આપસે કિતની દફા કેહ ચુકા કે યે ટોઈલેટ પંદરહ સાલ પેહલે બને થે, જિસ વક્ત આબાદી બહોત કમ થી, મુસલમાનોંકે ન ઈતને મકાન થે ન દુકાનેં. અબ આબાદી ઈતની બળ્હ ચુકી ઔર તબ્લીગ વાલોંકી મહેનતસે નમાઝિયોંકી તા'દાદ કિતની બળ્હ ગઈ, ક્યા મૈં ઈસસે પેહલે ભી બારબાર નહીં કેહ ચુકા હૂં કે દસ ટોઈલેટ ઔર બનવા દીજિયે, મસ્જિદમેં જગહ ભી હૈ ઔર ફંડ ભી, ઔર આપ હૈં કે સુનનેકો તૈયાર નહીં!

યે સારા ફસાદ આપકી વજહસે હો રહા હૈ. યે સુનતે હી "નમાઝી ટ્રસ્ટી" કો ગુસ્સા આ ગયા, વો ભડક ઉઠે, કેહને લગે :

"ક્યા મસ્જિદમેં મ્યૂનિસિપાલ્ટીકા શૌચાલ્ય" બનાના હૈ?

લોગ અપને ઘરોંસે ફારિગ હોકર ક્યૂં નહીં આતે?

દૂસરે સાહબ બોલે કે ટ્રસ્ટી સાહબ!

આપકે પાંચ બચ્ચે હૈં ઔર પાંચોં ફોરેનમેં રેહતે હૈં, ઔર ઈતને બડે ફ્લેટમેં તો સિર્ફ, આપ મિયાં બીવી હી રેહતે હૈં ના!

આપ તો કહેંગે હી કે સબકો ઘરસે ફારિગ હોકર આના ચાહિયે.

અબ ક્યા પૂછના થા. એક મુદ્દતસે ગુસ્સામેં ભરે હુએ નમાઝી મૌકાકી તલાશમેં થે ઔર ટ્રસ્ટીકો કુછ કેહ નહીં પા રહે થે, આજ સબકો મૌકા મિલ ગયા, એકને ઝોરસે કહા :

કે ટ્રસ્ટી લોગોંકો તો મસ્જિદમેં હી ફારિગ હોના ચાહિયે તાકે પતા ચલે

કે ટોઈલેટમેં કિતની ગંદગી હૈ, ઉસમેં બૈઠના હી મુશ્કિલ હોતા હૈ. ટ્રસ્ટી સાહબ ઉસકી તરફ પલટ ગયે. પાખાનામેં પાખાના નહીં હોગા તો ઔર ક્યા હોગા? ક્યા ડાઈનિંગ રૂમ હૈ?

એક સંજીદા સમઝદાર આદમીને જિસકો ગુસ્સા તો થા, લેકિન ગુસ્સાકે નુકસાનાતકો જાનતા થા, ઈસ લિયે ઉસને ટ્રસ્ટી સાહબસે બડે પ્યારસે પૂછા, ક્યા આપકે ઘરકે ટોઈલેટમેં ઐસી હી ગંદગી ભરી હુઈ હૈ જૈસા યહાં મસ્જિદકે ટોઈલેટમેં હૈ?

ટ્રસ્ટી સાહબ! સિર્ફ આપ ઈતની બાત સોચ લેતે કે મસ્જિદ અલ્લાહકા ઘર હૈ ઉસકી સફાઈ અપને ઘરસે ઝિયાદા હોની ચાહિયે.

અબ ઉસ ભાઈ ટાઈપ આદમીને ભી ઝોરસે કહા : આપસે નહીં હોતા તો આપ ઝિમ્મેદારી છોડ દીજિયે ના... હમ મસ્જિદકી સાફ સફાઈ કરકે દિખા દેંગે કે સફાઈ કિસકા નામ હૈ!

કિસીને પીછેસે આહિસ્તાસે કહા કે ટ્રસ્ટી સાહબ તો હાથકી સફાઈમેં લગે હૈં.

(વાઝેહ રહે કે મસ્જિદકી આમ્દની બહોત ઝિયાદા હૈ.)

લાઈનમેં ખડે એક સાહબ, જો અબ તક ખામોશ થે, સબકો ગુસ્સામેં દેખકર ઉનકો ભી ગુસ્સા આ ગયા, ઉનહોંને કહા કે યે લોગ ન કરતે હૈં ઔર ન કરને દેતે હૈં. ઈતનેમેં પાખાનાસે ફારિગ હોકર નિકલનેવાલા એક આદમી, લગતા હૈ કે ઈન બાતોંકો સુન સુનકર અંદર હી પેચો તાબ (ગુસ્સા) ખા રહા થા, કમરબંદ બાંધતા હુવા બાહિર નિકલા ઔર બોલા :

ઈલેક્શન હુએ કિતને સાલ હો ગયે, દસ સાલસે ઈલેક્શન નહીં હુવા હૈ. મૈં યહીંકા રેહનેવાલા હૂં, યે તો બાહિરસે આએ હૈં, ઔર પૈસેકે ઝોર પર ટ્રસ્ટી બન ગયે હૈં, અબ તો હમ લોગ ઈલેક્શન કરાકે રહેંગે.

ક્યૂં નમાઝી ભાઈયો! ક્યા રાય હૈ આપ લોગોંકી?

સબ લોગોંને કહા હાં! જરૂર ઈલેક્શન હોના ચાહિયે. ગુસ્સાકે જઝબાતસે

ભરી હુઈ કુછ આવાઝેં બૈતુલખલાકે અંદરસે ભી બાહિર આઈ કે હાં જરૂર હોના ચાહિયે.

ઈતનેમેં ઈકામત શુરૂ હો ગઈ ઔર સબ લોગ સફમેં ખડે હો ગયે, ગુસ્સાકે ભરપૂર જઝબાતકે સાથ, દુશ્મનોંસે લડતે હુએ ઔર પૂરી સોચકે સાથ નયે ટ્રસ્ટીકા ઈન્તિખાબ કરતે હુએ નમાઝ પૂરી કી ગઈ.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

સાસને અપને કમરેસે બહૂકો આવાઝ દી... શેહનાઝ કહાં હો? જલ્દી આઓ! બહૂ કિચનમેં થી, ઉસને સોચા કે દૂધ ઉબલનેહી વાલા હૈ, ઉબલ જાએ તો ચુલ્હા બંદ કરકે જાઉં. ઈતનેમેં સાસકી ગુસ્સેમેં ભરી આવાઝ દો બારહ આઈ.

અરે સો રહી હો ક્યા?

વહાં ગુસ્સામેં સાસ ઉબલ રહી થી, ઔર યહાં ચુલ્હે પર દૂધ ઉબલ રહા હૈ.

બહૂને કહા : આ રહી હૂં અમ્મી, આ રહી હૂં, (જીમેં કહા કે મરતી ભી નહીં)

શેહનાઝ પેહલેસે ભી સાસ પર બહોત નારાઝ થી મગર ગુસ્સા ઉતાર નહીં સકતી થી, ઈતનેમેં ઉસકા છોટા બચ્ચા આમિર કિચનમેં આ ગયા, ઔર રોતે રોતે કેહને લગા :

"અમ્મી! ચડ્ડીમેં પેશાબ નિકલ ગયા".

ઉસને આમિરકો એક ઝાંપડ લગાયા... નાલાઈક કહીંકા!... બતાતા નહીં.

સાસકો અંદાઝા હો ગયા કે બહૂને આમિરકો મારા હૈ.

સાસ ગુસ્સેમેં બોલ પડી... ચિલ્લાઈ :

શેહનાઝ.....!

તેરા હાથ બહોત ચલને લગા હૈ.

શેહનાઝને ભી દિલ હી દિલમેં કહા... બુઢ્ઢી તેરી ઝબાન બહોત ચલને લગી હૈ.

શેહનાઝકો સાસકે રોઝ રોઝકે ગુસ્સે ઔર તા'ને યાદ આએ, કેહને લગી :

અય અલ્લાહ! આજ જુમ્આકી રાત હૈ તેરા વા'દા હૈ કે આજકે દિન તૂ દુઆ કુબૂલ કરતા હૈ, ઔર દિલસે માંગી હુઈ દુઆ કભી રદ નહીં કરતા, મૈં આજ દિલ લગાકર તુઝસે દુઆ કરતી હૂં કે આજ હી ઈસ ઝાલિમ સાસકો ઉઠાકર મુઝ પર ઔર મેરી નસલોં પર રહમ ફરમા.

સાસકા બહૂ પર ગુસ્સા... બહૂકા સાસ પર ગુસ્સા

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

એક સાહબ ટેલીવિઝન પર મેચ દેખનેકે બહોત આશિક થે, મેચ દેખતે હુએ જિસ ટીમસે ઉનકો મુહબ્બત થી વો હારને લગી તો ઉનકા બ્લડપ્રેશર હાઈ હોને લગા. અખીરમેં જબ આખરી ઓવરમેં જીત ઔર હારકા ફૈસલા હોનેવાલા થા, ઉનકી હાલત ઐસી હો ગઈ થી કે કરીબ થા કે ઉનકો હાર્ટ એટેક હો જાએ. આખરી બોલ પર જબ ઉનકી ટીમ હાર ગઈ તો ઉનકે હાથમેં જો મોબાઈલ ફોન થા ઉસીકો ટેલીવિઝન પર દે મારા. ટેલીવિઝન ભી ટૂટા, ઔર મોબાઈલકા ડિસ્પ્લે ભી ખરાબ હો ગયા.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

ગુસલખાનાંમેં ગુસલ કરતે હુએ એક સાહબ અપને દુશ્મનકે ખયાલાતમેં ઐસા ડૂબે કે ઉનકો ઐસા લગા કે દુશ્મન ઉનકે સામને હી હૈ. ઉનહોંને ઈસ ખયાલમેં ઝોરસે એક મુક્કા મારા. ઉનકા હાથ ગુસલખાનેકી દીવારસે ટકરાયા ઔર ઉન્ગલિયોંકી હડ્ડિયાં ટૂટ ગઈ.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

ગુસ્સાકી વબા આજ ઈસ કદર આમ હો ગઈ હૈ કે ક્યા બડા... ક્યા છોટા... ક્યા મર્દ... ક્યા ઔરત, ક્યા બાપ... ક્યા બેટા, ક્યા શેઠ... ક્યા નોકર, હર એક ગુસ્સેકી આગમેં ઝુલસ રહા હૈ. આપસમેં એક દૂસરે પર ગુસ્સા તો દર કિનાર, લોગોંકો નિઝામે ફિતરત પર ભી ગુસ્સા આને લગા.

બારિશ ન હો તો ગુસ્સા... બારિશ ઝિયાદા હો તો ગુસ્સા... ધૂપ તેઝ હો તો ગુસ્સા... સરદી ઝિયાદા હો તો ગુસ્સા... ગરમી હો તો ગુસ્સા...

એક સાહબને કહા કે મેરા સબ કામ અટક જાતા હૈ, જિસ કામમેં ભી હાથ ડાલતા હૂં, વો કામ ખરાબ હો જાતા હૈ. તંગ આકર મૈંને દો સાલસે નમાઝ વગૈરહ છોડ દી હૈ, અલબત્તા અભી અલ્લાહસે નારાઝ નહીં હૂં. (અલ અયાઝુબિલ્લાહ)

ગર્ઝ ગુસ્સાકી તબાહીસે આજ પૂરા મુઆશરા મુતા'સ્સિર હૈ. મિયાં બીવીકી મુહબ્બત ગુસ્સાકી ભેંટ ચઢી હુઈ હૈ, વાલિદૈન ઔર ઔલાદકે દરમિયાન ભી ઈસી ગુસ્સાકી વજહસે તનાવકા માહોલ બના હુવા હૈ, માતહત ઔર સરપરસ્તોંકે દરમિયાન ઈસી ગુસ્સાકી વજહસે નફરતકી આગ ભડક રહી હૈ ઔર હદ તો યે હૈ કે દીની મરાકિઝ ઔર તા'લીમી ઈદારે ભી ઈસકી ઝદસે મહેફૂઝ નહીં રેહ સકે. ગુસ્સાકે આદી લોગોંસે ઉનકે વાલિદૈન ભી મહેફૂઝ નહીં. જિસ માં કે કદમોંકે નીચે જન્નતકી ખબર દી ગઈ હૈ ઔર જિસ બાપકો જન્નતકા દરવાઝા કરાર દિયા ગયા હૈ, બુઢાપેમેં બેસહારા હો જાનેકે બાદ, ઔર અપની જવાનીકો અપની ઔલાદકી કામિયાબીકે લિયે મહેનત ઔર મશક્કતમેં ઘુલા દેનેકે બાદ, હર લમ્હે વાલિદૈનકો યે ડર લગા રેહતા હૈ કે શાયદ ઉનકી કોઈ બાત ઉનકી ઔલાદકો બુરી ન લગ જાએ, ઔર યે હમ પર બરસ ન પડે, ઈસ લિયે ઉનહેં અપની કિસી જરૂરતકે ઈઝહારકે લિયે ભી પેહલે કઈ બાર સોચના પડતા હૈ કે અપની ફલાં જરૂરત બેટેકે સામને રખ્ખી જાએ યા ન રખ્ખી જાએ... ઔર કહી ભી જાએ તો કિસ અંદાઝસે કહી જાએ કે કહીં સાહબઝાદેકો બુરી ન લગ જાએ.

મૈં આપકો એક ઐસા વાકિઆ સુનાઉં જિસકો સુનકર આપકો બહોત હૈરત હોગી ઔર આપ યે સોચેં કે યે કોઈ મન ઘડત બાત હૈ જિસકો મૌઝૂઅકી મુનાસિબતસે ઘડ લિયા ગયા હૈ, જિસકા હકીકતસે કોઈ તઅલ્લુક નહીં, આપ જો ચાહેં સમઝેં, વાકિઆ તો વૈસા હૈ જો મૈં કેહ રહા હૂં.

એક સાહબ જિનસે મેરી મુલાકાત, જહાં તક યાદ પડતા હૈ સન ઈસવી

૧૯૭૫ સે હૈ, મુઝસે ઉમ્રમેં બડે હૈં ઔર અભી ઝિંદા ભી હૈં. ઉસ વક્ત ભી તહજ્જુદ પઢતે થે. જમાઅતમેં ઔર બુઝુર્ગોંકે પાસ ભી જાના હોતા થા ઔર હર વક્ત દૂસરોંકે કામ આનેકી ફિક્રમેં રહા કરતે થે. ઉનકી વજહસે ન જાને કિતને લોગ નમાઝી બન ગયે. ઉનકી મદદસે ન જાને કિતને હાફિઝ ઔર આલિમ બન ગયે. ઘરકે બાહિર ઉનકી મુલાકાત કિસીસે હોતી તો હર એકકી ઝબાન પર યે બાત હોતી કે કિતના બાઅખ્લાક આદમી હૈ, મગર જબ ઉનહીંકે બારેમેં ઉનકી બીવીસે પૂછા જાએ કે તુમહારે શૌહર કેસે હૈં? તો શાયદ શૌહરકા તઝકિરા સુનતે હી વો સહમ જાએ (ડર જાએ). બીવી તો દરકિનાર, ઉનકે ગુસ્સેકા આલમ યે હૈ કે એક દિન મુઝસે કેહને લગે આજ તો મૈં મેરી માં કો મારતા મગર છોડ દિયા. એક દફા એક આલિમ જિનકા શુમાર બુઝુર્ગોંમેં હોતા હૈ ઉનસે મુલાકાત કરકે આએ, વહાં કિસી મઆમલે પર કોઈ બાત હુઈ ઔર બાત કુછ બઢ ગઈ, વહાંસે ઉઠકર ચલે તો રાસ્તેમેં મુઝસે મુલાકાત હો ગઈ, કેહને લગે કે આજ તો ઉનકો છોડ દિયા વરના બહોત મારતા. (અલ્લાહકી પનાહ)

ઉનકે બેટેસે મુલાકાત હુઈ તો કેહને લગે કે અબ્બા, અમ્માંકી ઝિંદગીકો દેખકર તો મૈંને તય કર લિયા હૈ કે શાદી હી ન કરૂંગા. મૈંને ઉનકો સમઝાયા કે ઘરમેં કિસ તરહ રહા જાતા હૈ ઔર ઝગડોંસે પાક ઘર કૈસે બનતા હૈ, ઉસકો સુનકર વો શાદી પર આમાદા હુએ ઔર શાદીકે કુછ દિનોં બાદ તક વો મુસલસલ મુલાકાત કરતે રહે, ઔર મૌકા બ મૌકા મૈં ઉનકો ઐસી બાતેં બતાતા રહા જિન પર અમલ કરકે ઘરેલૂ ઝિંદગીકો ગુસ્સેસે પાક કિયા જા સકતા હૈ. કુછ હી દિનોંકે બાદ વો કેહને લગે મેરા ઘર તો ચૈન ઔર સુકૂનકા ગેહવારા હૈ. અલ્લાહ આપકો જઝાએ ખૈર દે.

બાપકા દિલ હર વક્ત ગુસ્સેમેં જલ રહા હૈ ઔર જલી કટી બાતોંસે માં કા કલેજા છલની હો રહા હૈ, જિસે દેખકર બૈટા શાદીસે ઘભરા રહા હૈ. યે સબ ગુસ્સેકા નતીજા હૈ.

ગુસ્સા... ગુસ્સા... ગુસ્સા

અગર ઈન્સાન બઝાહિર દીનદાર હો, દીનકી ખિદમત ભી કર રહા હો, ઔર અલ્લાહવાલોંસે ઉસકે તઅલ્લુકાત ભી હોં ઔર ઝિક્રુલ્લાહમેં ભી લગા હો, મગર વો ખૂદ કિસી હરામ કામકા ઈરતિકાબ બગૈર તૌબાકે મુસલસલ કર રહા હો તો યે એક ખતરનાક રૂહાની મર્ઝ હૈ, જિસકે હોતે હુએ મઝકૂરા આ'માલસે કોઈ નફા નહીં હો સકતા, બલ્કે મર્ઝ ઔર બઢતા જાતા હૈ ઈસ લિયે ઝિક્રુલ્લાહસે નફા હાસિલ કરનેકે લિયે ગુનાહોંસે બચના જરૂરી હૈ.

ઈસી બાતકો હઝરત મુજદ્દિદ અલ્ફે સાની (રહ.) ફરમાતે હૈં કે હુકમાકે નઝદીક મુકર્રર હૈ કે મરીઝ જબ તક બીમારિયોંસે તન્દુરૂસ્ત ન હો જાએ, કોઈ ગિઝા ઉસે ફાઈદા નહીં દેતી. અગરચે મુર્ઘે બિરયાં હો, બલ્કે ગિઝા ઈસ સૂરતમેં મર્ઝકો બઢા દેતી હૈ.

ઈસી લિયે હુકમા પેહલે ઉસ મર્ઝકો દૂર કરનેકી ફિક્ર કરતે હૈં, ફિર ઉસકે બાદ ગિઝાઓંકે સાથ આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસકો અસલી કુવ્વતકી તરફ લાતે હૈં.

પસ આદમી જબ તક મર્ઝે કલ્બી (મસલન તકબ્બુર ઔર ગુસ્સા વગૈરહ) મેં મુબ્તલા હૈ, કોઈ ઈબાદત ઔર તાઅત ઉસકો ફાઈદા નહીં દેતી, બલ્કે ઉસકે લિયે નુકસાનદેહ હૈ, રુબ્બ તાલિન લિલ્ કુર્આનિ, વલ્ કુર્આનુ યલ્અનુહૂ કે બહોતસે લોગ કુરઆન ઈસ તરહ પઢતે હૈં કે કુરઆન ઉન પર લઅનત કરતા હૈ. (ઈરશાદાતે મુજદ્દિદ અલ્ફે સાની સ. ૭૭)

યેહી મઝમૂન હઝરત મૌલાના કારી સિદ્દીક સાહબ (રહ.) કે બયાનકે એક ઈકતિબાસસે મુલાહિઝા ફરમાઈયે જો હઝરતને બારહમૂલાકે તબ્લીગી મરકઝ મસ્જિદ અર્શાદમેં તબ્લીગી સાથિયોં ઔર ઝિમ્મેદારોંકો મુખાતબ કરકે ફરમાયા થા. જિસકો માહનામા નૂર, બાન્ડીપુરા કશ્મીર ને અપને ખુસૂસી શુમારા સાદિકીન નંબરકે સફા ૧૫૮ પર લિખ્ખા હૈ, ઈકતિબાસ યે હૈ.

"મેરે ભાઈયો! અગર આદમી અપને અંદર તબ્દીલી પૈદા નહીં કરતા, તો અચ્છે આ'માલમેં અગર કિસી દરજામેં લગતા ભી હૈ, અચ્છી બાત કેહતા હૈ,

તો ઉસકે અંદર ગિઝા ભી વૈસી હી બનતી હૈ. ઉસકી વો બાત ઉસીકી ગિઝા બનેગી જો વો અમલ કરતા હૈ. બુઝુર્ગોંને લિખ્ખા હૈ કે આદમી ઝિક્ર કરતા હૈ ઔર અખ્લાક ઉસકે ઠીક નહીં હૈં તો વો ઝિક્ર બદ અખ્લાકીકી ગિઝા બનેગા, જિન ગુનાહોંકે અંદર લગા હૈ, ઉસ ઝિક્રસે ઉન ગુનાહોંકો તાકત પહોંચેગી. ગુનાહ કરતા હૈ તો ગુનાહકે અંદર ઔર ઝિયાદા તાકત પૈદા હોગી, ઔર અચ્છા અમલ કરતા હૈ તો ઉસ અમલકે અંદર તાકત પૈદા હોગી. ગિઝાકા કામ હૈ તાકત બનના, તાકત પહોંચાના." (માહનામા નૂર, સાદિકીન નંબર સ. ૧૫૮)

સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી સીરતસે માલૂમ હોતા હૈ કે ઝમાનએ જહાલતમેં ગુસ્સા ઉનકી ઘુટ્ટિયોંમેં પડા હુવા થા. ઉનકે દરમિયાન મા'મૂલી મા'મૂલી બાતોં પર તલવારેં નિકલ જાતી થીં ઔર નસલોં તક ઉસ ગુસ્સા ઔર દુશ્મનીકી આગ ભડકતી રેહતી થી. મગર જબ ઉનહોંને અલ્લાહકે નબી ﷺ કી સોહબત ઈખ્તિયાર ફરમાઈ ઔર અપની અખ્લાકી ખામિયોંકી ઈસ્લાહકા સિલસિલા શુરૂ કિયા તો રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઉનકો ગુસ્સાકી હલાકતોંસે આગાહ કિયા ઔર ઉસસે બચનેકી તાકીદ ફરમાઈ. ઔર ઉનહેં ઈસ હકીકતસે આગાહ કિયા કે "જો ઈન્સાન દુનિયામેં ગુસ્સાસે ન બચે વો આખિરતમેં અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝતકે ગઝબસે નહીં બચ સકતા." ફિર નતીજા યે હુવા કે સહાબાકી અદાવત ઔર દુશ્મનિયાં ઉખુવ્વત (ભાઈચારગી) ઔર મુહબ્બતમેં બદલ ગઈ, નફસકે લિયે ગુસ્સા કરનેવાલે, નફસકે ખિલાફ ગુસ્સા કરનેવાલે બન ગયે, કિસીકી તેઝ નિગાહ ભી ન બરદાશ્ત કરનેવાલે દૂસરોંકે લિયે અપની જાન ઔર માલ, બલ્કે જઝબાતકી કુરબાની દેનેવાલે બન ગયે.

ખૂદ ન થે જો રાહ પર, ઔરોંકે હાદી બન ગયે
ક્યા નઝર થી જિસને મુરદોંકો મસીહા કર દિયા

ગુસ્સાકી તબાહિયોંકો મૈંને ખૂદ બહોત કરીબસે દેખા હૈ. જબ મૈંને નફસકે તઝકિયાકે લિયે અપને શેખે અવ્વલ, હઝરત મૌલાના અબ્દુલ હલીમ સાહબ, નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂસે રૂજૂઅ કિયા તો સબસે પેહલે "ગુસ્સાકા ઈલાજ" હી

માલૂમ કિયા. ચુનાંચે મુઝે તજુર્બા હુવા કે યે મર્ઝ નિહાયત સખ્ત હૈ ઔર ઉસકે જરાસીમ બહોત મુશ્કિલસે કાબૂમેં આતે હૈં, ઉનકે અસ્બાબ પર બહોત કડી નિગાહ રખનેકી જરૂરત પેશ આતી હૈ, નફ્સકે ચોર દરવાઝોં પર બહોત બેદાર મગ્ઝીકે સાથ ચોકીદારી કરની પડતી હૈ. ઔર મુસલસલ કિસી સાહિબે દિલસે રાબ્તા કાઈમ રખના પડતા હૈ, તબ કહીં જાકર યે મર્ઝ કાબૂમેં આતા હૈ.

ઔર અગર ગુસ્સેકે ઈલાજસે ગફલત બરતી ગઈ તો ઉસસે ઉઠનેવાલે શો'લે દૂસરી તમામ ઈબાદાતકે અજરો સવાબકો ભી ખાકસ્તર કર દેતે હૈં. વજહ ઉસકી યે હૈ કે ગુસ્સેસે નિકલનેવાલી તમામ શાખેં હુકૂકુલ ઈબાદસે તઅલ્લુક રખતી હૈં, ઔર હુકૂકુલ ઈબાદકે મઆમલેમેં ગફલત બરતને વાલોંકી કિયામતકે દિન ઐસી બુરી હાલત હોગી કે બસ અલ્લાહકી પનાહ!

મૈદાને મેહશરમેં મીઝાને અદલ કાઈમ કિયા જાએગા ઔર મીઝાનકે એક પલડેમેં કુસૂર ઔર દૂસરે પલડેમેં ઉસકા રદ્દે અમલ રખ્ખા જાએગા, ઈસ તૌર પર કે,

બીવીકી કોતાહિયાં એક તરફ હોંગી... ઔર શૌહરકા ગુસ્સા ઔર ઈતાબ દૂસરી તરફ,

નોકરોંકી કોતાહિયાં એક તરફ હોંગી... ઔર આકાઓંકી ડાંટ ડપટ દૂસરી તરફ,

માતહતોંકી ગલતિયાં એક તરફ હોંગી... ઔર સરપરસ્તોંકી મારપીટ દૂસરી તરફ,

તલબાકે કુસૂર એક તરફ હોંગે... ઔર અસાતિઝાકી સખ્તી ઔર સઝાએં દૂસરી તરફ,

• વો દિન મેહશરકા હોગા, ઔર ફૈસલા ખાલિકે કાઈનાતકે સામને કિયા જાએગા, ફિર હર એકકો અપને અમલકા પૂરા પૂરા બદલા દિયા જાએગા. વો દિન ઐસા હોગા કે મિયાં બીવી, હાકિમ ઔર મહકૂમ ઔર ઉસ્તાદ ઔર શાગિર્દકે દરમિયાન અદલ ઔર ઈન્સાફકા તો ક્યા કેહના, જાનવરોંકો ભી ઉસ વક્ત તક

મિટ્ટીમેં નહીં મિલાયા જાએગા જબ તક ઉનકે દરમિયાન અદલ ઔર ઈન્સાફકા મઆમલા ન કર દિયા જાએ.

વહાં બહોતસે લોગ નેકિયોંકા પહાડ લેકર હાઝિર હોંગે, મગર બંદોં પર ઝિયાદતી કરનેકી વજહસે ઉનકી સારી નેકિયાં દૂસરોંકે હવાલે કર દી જાએંગી, ઔર ઉનકો ઘસીટકર જહન્નમમેં ફેંક દિયા જાએગા. અલ્લાહકે નબી ﷺ ને ઐસે હી લોગોંકો ઉમ્મતકા હકીકી મુફલિસ કરાર દિયા હૈ. અલ્લાહુમ્મહ્ ફઝ્ના મિન્હુ.

ગુસ્સેકી ઈનહીં તબાહિયોંકે પેશે નઝર કઈ બાર દિલમેં યે તકાઝા હુવા કે ઉસકી તબાહીકા મઝીદ ઈસ્તેહઝાર ખૂદ અપને દિલમેં પૈદા કરના ઔર લોગોંકો ઉસકી હલાકતોંસે આગાહ કરના, ઔર જો વાકિફ હૈં ઉનહેં મુતનબ્બેહ (ચોકન્ના) કરના વક્તકી અહમ જરૂરત હૈ. કઈ સાલ પેહલે ભી ઈસ મૌઝૂઅ પર ઈતવારકી હફતાવારી મજલિસમેં બયાનાત હુએ થે, ફિર ગુઝિશ્તા નવ (૯) મજલિસોંમેં લગાતાર ઈસી મૌઝૂઅ પર ગુફતગૂ કી ગઈ. બયાનકા ચૂંકે અવ્વલીન મુખાતબ મૈં ખૂદ અપને આપકો બનાતા હૂં ઈસ લિયે મુઝે તો ઉન બયાનાતસે કાફી નફા હુવા, ઔર મજલિસમેં હાઝિર હોનેવાલે નીઝ ઈન્ટરનેટ પર બયાનાત સુનનેવાલે ભી ઈત્તિલાઅ દેતે રહે કે ઉનહેં ભી બડા ફાઈદા હુવા.

ઈધર કુછ દિનોંસે મેરે મોહસિન મુઆલિજ ડાક્ટર "ફઝલ રાવત" જો માહિરે નફસિયાત ભી હૈં, ઔર બીમારિયોંકી તેહ તક પહોંચનેકા અલ્લાહ તઆલાને ઉનહેં ખાસ મલકા (મહારત) ઔર સલાહિયત અતા ફરમાઈ હૈ, ઉનહોંને જબ મુઝે ખિલાફે તબઅ બાતોં પર રંજીદા હોને ઔર કુડનેકે જિસ્માની નુકસાનાતસે બારબાર આગાહ કિયા તો મેરે શેખે અવ્વલકી બાતેં ફિરસે ઝહનમેં તાઝા હો ગઈ. હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત થાનવી (રહ.) કી "ગુસ્સેકા વબાલ ઔર ઉસકા ઈલાજ" ઔર હઝરત મૌલાના શાહ વસીયુલ્લાહ સાહબ નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂકા રિસાલા "ગુસ્સા ઔર ઉસકા ઈલાજ" જિસસે મૈંને કઈ મરતબા ફાઈદા હાસિલ કિયા હૈ, ફિરસે અમલકી નિય્યતસે પઢા.

અપને મૌઝૂઅ પર યે કિતાબેં વાકઈ અપની મિસાલ આપ હૈં, ઔર અપને અંદર ઈલ્મી ઔર ઈસ્લાહી શાન રખતી હૈં, ઝાહિર હૈ કે જિસ બરતનમેં જો હોતા હૈ વો છલકતા હૈ. ઈસ લિયે જરૂરત મહેસૂસ હુઈ કે અકાબિરકી ઉનહીં કિતાબોંકી રોશનીમેં, આસાન અંદાઝમેં ઈસ મૌઝૂઅ પર કુછ તફસીલી રોશની ડાલી જાએ. યે કિતાબ ઈસી ઈરાદે ઔર જરૂરતકી તકમીલ હૈ.

ઈસ મર્ઝ પર કાબૂ પાનેકી કોશિશોંકે બાવુજૂદ, જબ ભી અપના મુહાસબા કરતા હૂં તો એહસાસ યેહી હોતા હૈ કે ઈસ મર્ઝકા અસર કાફી હદ તક મેરે અંદર અબ ભી મૌજૂદ હૈ, ઈસ લિયે ઈસ કિતાબકો મૈં ખૂદ અપની ઈસ્લાહકા ઝરીઆ તસવ્વુર કરતા હૂં ઔર મુસલસલ નવ બયાનાતકે બાદ ભી, જી યેહી ચાહતા હૈ કે અપની ઈસ્લાહકી નિય્યતસે ઈસ મૌઝૂઅ પર ઔર ભી બયાનાત કરૂં. શાયદ કે કિતાબ પઢનેવાલોં ઔર બયાનાત સુનનેવાલોંકે ઈખ્લાસકી બરકતસે અલ્લાહ તઆલા મુઝ પર મહેરબાની ફરમાકર મેરી કામિલ ઈસ્લાહ ફરમા દેં.

અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝતકી બારગાહમેં દુઆ ભી કરતા હૂં કે હમારી ઈસ હકીરસી કોશિશકો કુબૂલ ફરમાએ, ગુસ્સાકી તબાહિયોં ઔર હર કિસમકી હલાકતોંસે હમારી ઔર ઉમ્મતકી હિફાઝત ફરમાએ, ઔર બિલખુસૂસ તમામ ઝાલિમોંકો ઝુલ્મસે રોક દે ઔર મઝલૂમીનકી મદદ ફરમાએ. ઈસ કિતાબકી જમા ઔર તરતીબ ઔર તઝઈન ઔર છપવાનેકે સિલસિલેમેં મદદ કરનેવાલે તમામ મુઆવિનીન, ખુસૂસન અઝીઝમ મુફતી મુતીઉર્રહમાન સલ્લમહૂકો દારૈનકી સઆદત નસીબ ફરમાએ. (આમીન)

(શકીલ અહમદ, પનવેલ, નઈ બમ્બઈ)

પેહલા બાબ : ગુસ્સા કુરઆન ઔર હદીસકી રોશનીમેં

ગુસ્સા કુરઆનકી રોશનીમેં

કુરઆને કરીમકી મુતઅદ્દદ આયાતમેં અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાને ગુસ્સાકી કબાહત (બુરાઈ) ઔર ઉસકો કાબૂમેં કરનેકી ફઝીલત બયાન ફરમાઈ હૈ. સૂરએ શૂરાકી એક આયતમેં ગુનાહોંસે બચનેવાલોંકા તઝકિરા કરતે હુએ ખાસ તૌરસે ઉન લોગોંકી તા'રીફ કી ગઈ હૈ જો ગુસ્સેકી હાલતમેં (જિસ પર ગુસ્સા આએ ઉસકો) મઆફ કર દેતે હૈં, ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ :

વલ્લઝીન યજ્તનિબૂ-ન કબાઈરલ્ ઈષ્મિ વલ ફવાહિશ વ ઈઝા મા ગઝિબૂ હુમ્ યગ્ફિરૂન. (સૂરએ શૂરા, આયત નંબર ૩૭)

"ઔર વો લોગ જો કબીરા ગુનાહોં ઔર બેહયાઈકે કામોંસે બચતે હૈં ઔર જબ ગુસ્સેમેં આતે હૈં તો મઆફ કર દેતે હૈં."

સૂરએ આલે ઈમરાનકી એક આયતમેં અપને મખ્સૂસ બંદોંકી સિફત બયાન કરતે હુએ અલ્લાહ તઆલાને ઉનકી ઈસ ખૂબીકો ઈસ તરહ બયાન કિયા હૈ :

અલ્લઝીન યુન્ફિકૂન ફીસ્સર્રાઈ વઝ્ઝર્રાઈ વલ્ કાઝિમીનલ્ ગૈઝ વલ આફી-ન અનિન્નાસિ. વલ્લાહુ યુહિબ્બુલ્ મુહ્સિનીન.

(સૂરએ આલે ઈમરાન : ૧૩૪)

"જો લોગ ખૂશહાલી ઔર તંગીમેં (ફી સબીલિલ્લાહ) ખર્ચ કરતે હૈં, **ગુસ્સેકો પી જાનેવાલે હૈં ઔર લોગોંસે દરગુઝર કરતે હૈં. ઔર અલ્લાહ તઆલા** નેકી કરનેવાલોંકો પસંદ કરતા હૈ."

સૂરએ તૌબામેં અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાને નબી ﷺ કો ઈસ હકીકતસે આગાહ કિયા હૈ કે આપકે અસ્હાબ જો હર વક્ત આપ પર અપની જાન ઔર માલ કુરબાન કર દેનેકે લિયે તૈયાર રેહતે હૈં ઉસકી વજહ ક્યા હૈ? ચુનાંચે

ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ :

વ લવ્ કુન્ત ફઝ્ઝન્ ગલીઝલ્ કલ્બિ લન્ફઝ્ઝૂ મિન્ હૌલિક. (કુરઆન)

તર્જુમા : ઔર અગર આપ તુન્દખૂ (બદમિઝાજ) ઔર સખ્ત દિલ હોતે તો વો (સહાબા) આપકા સાથ છોડ દેતે.

સહાબએ કિરામ (રદિ.), રસૂલુલ્લાહ ﷺ સે બેઈન્તિહા મુહબ્બત કરતે થે. ઐસી મુહબ્બત કે ન સહાબએ કિરામસે પેહલે કિસીને ઐસી મુહબ્બત દેખી ઔર ન સુની. અલ્લાહ તઆલાને સહાબા (રદિ.) કી જમાઅતકો શાયદ અપને રસૂલ ﷺ સે મુહબ્બતકી મિસાલ કાઈમ કરને હીકે લિયે પૈદા કિયા થા, તાકે ઉમ્મતકે લિયે નબીસે મુહબ્બતકા નમૂના પેશ કિયા જા સકે, ઔર સહાબએ કિરામને ભી ઉસકા હક અદા કર દિયા. ગોયા ખાતિમુલ અંબિયા ﷺ પર રિસાલત ખતમ ઔર સહાબા (રદિ.) પર ઈશ્ક ઔર મુહબ્બતકી દાસ્તાન ખતમ.

હાલ હીમેં "હિરા પબ્લીકેશન" સે એક કિતાબ શાએઅ હુઈ હૈ જિસકા નામ હૈ "નબીએ કરીમ ﷺ સે સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી મુહબ્બતકે વાકિઆત." ઈસ કિતાબમેં સહાબએ કિરામકે ઐસે વાકિઆત મઝકૂર હૈં, જિનકો પઢકર દિલ યે ગવાહી દિયે બગૈર નહીં રેહતા કે સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને નબી ﷺ સે મુહબ્બતકા જો નમૂના પેશ કિયા હૈ વો બસ ઉનહીંકા હિસ્સા થા. રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે ઈશારોં પર અપની જાન ઔર માલ ઔર ઘરબારકી કુરબાની દેના ઉનકે લિયે ફખ્રકી બાત થી.

એક સહાબી (રદિ.) કો ગિરિફતાર કરકે કત્લકા હુકમ દે દિયા ગયા, ઔર કત્લસે પેહલે ઉનસે પૂછા કે ક્યા તુમ યે બાત પસંદ કરતે હો કે તુમહારે બદલે તુમહારે નબીકો કત્લ કર દિયા જાએ? (અલ અયાઝુબિલ્લાહ)

ઉનહોંને ફૌરન જવાબ દિયા કે મુઝે યે ભી ગવારા નહીં કે મેરે મહેબૂબ ﷺ કો કાંટા ચુભે ઔર મૈં ઉસકે બદલેમેં કત્લસે બચા લિયા જાઉં.

સહાબએ કિરામ (રદિ.) જબ રસૂલુલ્લાહ ﷺ કા તઝકિરા કરતે, તો જોશે મુહબ્બતમેં ઉનકે દિલકી યે આવાઝ ઉનકી ઝબાન પર આ જાતી : **ફિદાહુ**

અબી વ ઉમ્મી કે અલ્લાહકે નબી પર મેરે માં-બાપ કુરબાન હો જાએં.

સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી ઈસ મુહબ્બતકો ઝહનમેં રખતે હુએ અલ્લાહકે ઈસ ફરમાનકો પઢિયે જિસમેં અલ્લાહ તઆલાને અપને નબીસે યે કહા હૈ :

કે અય નબી! "અગર આપ ઝબાનકે તેઝ ઔર દિલકે સખ્ત હોતે તો યે સહાબા હરગિઝ હરગિઝ આપકે કરીબ ન રેહતે."

યાની આપ પર જાન ઔર માલ લુટાના તો દરકિનાર, આપકે પાસ રેહના ભી યે લોગ પસંદ ન કરતે. ઈસ લિયે કે ઝબાનકી તેઝી ઔર દિલકી સખ્તી જિસકો હમ દૂસરે અલ્ફાઝમેં "બેજા ગુસ્સા" કેહ સકતે હૈં, ઐસા કબીહ (બુરા) અમલ હૈ કે અગર બિલફર્ઝ રસૂલુલ્લાહ ﷺ કે અંદર ભી હોતા તો સહાબએ કિરામ (રદિ.) જૈસી મુહબ્બત કરનેવાલી જમાઅત ભી રસૂલુલ્લાહ ﷺ કો છોડકર અલગ હો જાતી.

દીની ઈદારેકે સરપરસ્તોં, જમાઅતકે ઝિમ્મેદારોંકે લિયે ખુસૂસન, ઔર હર મુદર્રિસ ઔર નિગરાં બલ્કે હર ઈમાનવાલેકે લિયે ઉમૂમન ઈસ આયતમેં ઈબરતકા બડા સામાન મૌજૂદ હૈ. સચ કહા હૈ.

નિગાહ બુલંદ, સખુન દિલ નવાઝ, જાં પુરસોઝ
યેહી હૈ રખ્તે સફર, મીરે કારવાંકે લિયે

કુરઆને કરીમમેં કઈ મકામાત પર ગુસ્સા ઝબ્ત કરને વાલોંકી તા'રીફ ફરમાઈ ગઈ હૈ. એક જગહ અપને ખાસ બંદોંકી તા'રીફ ફરમાતે હુએ અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલા ફરમાતે હૈં :

એક ઔર જગહ ઈર્શાદ હૈ :

વલા તસ્તવીલ્ હસનતુ વલસ્સય્યિઅતુ. ઈદ્ફઅ્ બિલ્લતી હિય અહ્સનુ ફઈઝલ્લઝી બૈનક વ બૈનહૂ અદાવતુન્ કઅન્નહુ વલિય્યુન્ હમીમ.

(સૂરએ ફુસ્સિલત : ૩૪)

તર્જુમા : ઔર ભલાઈ ઔર બુરાઈ બરાબર નહીં હો સકતી. તો (સખ્ત

કલામીકા) ઐસે તરીકસે જવાબ દો જો બહોત અચ્છા હો (ઐસા કરનેસે તુમ દેખોગે) કે જિસમેં ઔર તુમમેં દુશ્મની થી ગોયા વો તુમહારા ગરમજોશ દોસ્ત હૈ."

ઈસ આયતકી તફસીર કરતે હુએ મુફસ્સિરે કુરઆન હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) બયાન કરતે હૈં કે ઈસસે મુરાદ ગુસ્સાકે વક્ત સબ્ર કરના ઔર બુરાઈકો મઆફ કરના હૈ. (બુખારી)

વલમન્ સબર વ ગફર, ઈન્ન ઝાલિક લમિન્ અઝ્મિલ્ ઉમૂર.

(પા. ૨૫, આ. ૪૩)

તર્જુમા : ઔર જો શખ્સ સબ્ર કરે ઔર મઆફ કર દે, અલબત્તા યે બડી હિંમતકે કામોંમેંસે હૈ. મુસ્લેહુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના શાહ વસીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.) ફરમાતે હૈં કે :

"ક્યા સાલિહીનકે લિયે યે આયતેં કમ બશારત કી હૈં, અબ અગર યેહી લોગ ઈસ પર અમલ ન કરેંગે તો કૌન કરેગા? જો લોગ ખુદાસે ઔર ઉસકે કલામસે મુહબ્બત રખતે હૈં ઉસકી તિલાવત કરતે હૈં તો ક્યા ઈસ આયતમેં ઉનકે લિયે કુછ ઈબરતકા સામાન નહીં હૈ? ઔર ક્યા યે આયતેં ઐસી નહીં હૈં જિનસે નેક લોગોંકા ગુસ્સા ઝબ્તકી લગામ પહેન લે? ઔર ક્યા ઈન આયતોંકા મઝમૂન ગુસ્સાકો ખતમ કરનેકે લિયે કાફી નહીં હૈ?

દેખિયે! આયત **વલમન્ સબર વ ગફર, ઈન્ન ઝાલિક લમિન્ અઝ્મિલ્ ઉમૂર.** મેં સબ્ર ઔર મગફિરતકી કિસ દરજા ફઝીલત બયાન ફરમાઈ ગઈ હૈ ઔર ઈસ પર કિસ ઉનવાનસે ઉભારા ગયા હૈ, ક્યા ઈતાઅત કરને વાલોંકે લિયે યે ઉનવાન કાફી નહીં હૈ ઔર ઉનકે લિયે કુછ ભી મુઅસ્સિર નહીં હૈ?

(ગુસ્સા ઔર ઉસકા ઈલાજ સ. ૮)

કુરઆને કરીમકી ઔર ભી કઈ આયતોંમેં ગુસ્સા પર સબ્ર કરનેકી તલ્કીન ઔર સબ્ર કરને વાલોંકી તા'રીફ ઔર તહસીન કી ગઈ હૈ.

"ગુસ્સા હિમાકતસે શુરૂ હોકર નદામત પર ખતમ હોતા હૈ."

ગુસ્સા હદીસકી રોશનીમેં

અલ્લાહકે હબીબ ﷺ કી સીરતે તય્યિબહ કુરઆને કરીમકી અમલી તફસીર હૈ. અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાને કુરઆને કરીમમેં જો અહકામાત નાઝિલ કિયે હૈં, રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઉન તમામકા અમલી નમૂના ઉમ્મતકે લિયે પેશ કર દિયા હૈ, તાકે ઉમ્મતકો ઉન અહકામાત પર અમલ કરના આસાન હો જાએ.

ચુનાંચે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને ઉમ્મતકી તરફસે પેશ આનેવાલી નાગવારિયોં પર ઈસ કદર સબ્ર ઔર ઝબ્ત ઔર હિલ્મ વ બુર્દબારીકા મુઝાહિરા ફરમાયા કે ઉસસે બેહતરકા ખયાલ નહીં કિયા જા સકતા. ઈસ સિલસિલેમેં ચંદ વાકિઆત ઈન્શા અલ્લાહ આઈન્દા સુતૂરમેં પેશ કિયે જાએંગે, ઉસસે પેહલે ચંદ હદીસેં નકલ કી જાતી હૈં.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સને રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી ખિદમતમેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા કે મુઝે કુછ વસિય્યત ફરમાએં, આપ ﷺ ને ફરમાયા : "ગુસ્સા ન કરો"..... ઉસને કઈ મરતબા યેહી બાત કહી, આપ ﷺ ને હર બાર યેહી ઈરશાદ ફરમાયા કે "ગુસ્સા ન કરો."

(સહીહ બુખારી)

એક સહાબી (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા :

અય અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ મુઝે કોઈ ઐસા અમલ બતલાઈયે, જિસ પર અમલ કર લૂં તો મુઝે જન્નત મિલ જાએ, આપ ﷺ ને ફરમાયા :

"ગુસ્સા ન કરો તુમહેં જન્નતમેં દાખલા મિલ જાએગા."

(તબરાની અલ અવસત : બરિવાયત અબી દાઉદ)

એક શખ્સને નબી ﷺ સે સવાલ કિયા કે વો કૌનસા અમલ હૈ જો મુઝે અલ્લાહકે ગઝબસે મહેફૂઝ રખ્ખે? આપ ﷺ ને ફરમાયા : "ગુસ્સા ન કરો"

(અલ્લાહ તઆલા ભી તુમકો અપને ગઝબસે મહેફૂઝ રખ્ખેગા).

(મુસ્નદે અહમદ)

અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને બનૂ કુરૈશકે એક શખ્સસે ફરમાયા :

"તુમહારે અંદર દો ઐસી આદતેં હૈં જિનહેં અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસકે રસૂલ ﷺ પસંદ કરતે હૈં, બુર્દબારી ઔર સંજીદગી." (બુર્દબારી યાની ગુસ્સાકી હાલતમેં ઈન્તિકામ (બદલા લેને) કી તાકતકે બાવુજૂદ સબ્રસે કામ લેના).

(સહીહ મુસ્લિમ)

ઈરશાદે નબવી ﷺ હૈ કે :

અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક "ગુસ્સા કા ઘૂંટ" પી જાનેસે ઝિયાદા સવાબવાલા કોઈ ઔર ઘૂંટ નહીં હૈ. (સુનને ઈબ્ને માજા)

નબીએ કરીમ ﷺ કા ઈરશાદ હૈ કે :

જો શખ્સ બદલા લેનેકી કુદરતકે બાવુજૂદ ગુસ્સા પી જાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન ઉસ શખ્સકો તમામ મખ્લૂકાતકે સામને બુલાકર ફરમાએગા કે આજ તુમ જન્નતકી જિસ હૂરકા ઈન્તિખાબ (પસંદ) કરના ચાહો, ઈન્તિખાબ કર લો. (તિરમિઝી)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા :

જો શખ્સ તુમસે તઅલ્લુક ખતમ કરે તુમ ઉસસે તઅલ્લુક જોડો, ઔર જો તુમ પર ઝુલ્મ કરે ઉસકો મઆફ કર દો, ઔર જો તુમહારે સાથ બુરાઈ કરે તુમ ઉસકે સાથ એહસાન કરો. (મુસ્નદે અહમદ)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા :

"પહેલવાન વો નહીં જો દૂસરોંકો કુશ્તીમેં પછાડ દે, બલ્કે બડા મઝબૂત પહેલવાન વો હૈ જો ગુસ્સેકે વક્ત ખૂદકો કાબૂમેં રખ્ખે." (સહીહ બુખારી)

હઝરત અનસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા,

"જો શખ્સ (ગુસ્સાકો નાફિઝ કરનેકી કુદરતકે બાવુજૂદ) અપને ગુસ્સેકો રોક લે અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન ઉસસે અપના અઝાબ રોક લેંગે. (બયહકી)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ ﷺ સે અર્ઝ કિયા કે મુઝકો અલ્લાહ તઆલાકે ગઝબસે કૌનસી ચીઝ બચા સકતી હૈ? તો આપ ﷺ ને ફરમાયા : "ગુસ્સા મત કરો."

(અહયાઉલ ઉલૂમ)

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે આપ ﷺ ને ફરમાયા :

"જો શખ્સ અપને ગુસ્સાકો રોક લે અલ્લાહ તઆલા ઉસકી પરદાપોશી ફરમાતે હૈં. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા :

"જો શખ્સ યે ચાહે કે ઉસકે મહલ્લાત જન્નતમેં ઊંચે હોં ઔર ઉસકે દરજાત બુલંદ હોં ઉસકો ચાહિયે કે જિસને ઉસ પર ઝુલ્મ કિયા હો ઉસકો મઆફ કર દે, ઔર જિસને ઉસકો કભી કુછ ન દિયા હો ઉસકો બખ્શિશ ઔર હદિયા દિયા કરે, ઔર જિસને ઉસસે તઅલ્લુક ખતમ કિયા હો યે ઉસસે મિલનેમેં પરહેઝ ન કરે." (અહયાઉલ ઉલૂમ)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા :

"રોઝે કિયામત એ'લાન હોગા કે જિસ શખ્સકા અલ્લાહ તઆલા પર કોઈ હક હૈ વો ખડા હો જાએ, તો ઉસ વક્ત વો લોગ ખડે હોંગે જિનહોંને લોગોંકે ઝુલ્મકો દુનિયામેં મઆફ કિયા હોગા." (અહયાઉલ ઉલૂમ)

ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ને મુકાશિફતુલ કુલૂબમેં લિખ્ખા હૈ કે એક આદમી જનાબે રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા ઔર અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ! દીન ક્યા હૈ?

આપ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા..... "હુસ્ને અખ્લાક."

વો આદમી ફિર દાઈ જાનિબસે આયા ઔર અર્ઝ કિયા :

દીન ક્યા હૈ?

આપ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા..... "હુસ્ને અખ્લાક."

વો આદમી ફિર પીછેકી જાનિબ આયા ઔર અર્ઝ કિયા :

દીન ક્યા હૈ?

આપ ﷺ ઉસકી તરફ મુતવજ્જેહ હુએ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા : "દીન યે હૈ કે તૂ ગુસ્સા ન કરે" (મુકાશિફતુલ કુલૂબ)

ઈસ વાકિઆમેં એક લતીફ નુકતા યે ભી હૈ કે આપ ﷺ ને ઉન સહાબીકો "ગુસ્સા ન કરનેકા સબક સિર્ફ ઝબાની હી નહીં દિયા, બલ્કે અપને અમલસે ભી ઉસકા જવાબ દે દિયા, વો ઈસ તરહ કે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ કે એક બાર જવાબ દે દેનેકે બાદ દો બારહ સવાલ કરનેકી જરૂરત નહીં થી? મગર દો બારહ, બલ્કે તીસરી બાર ભી ઉસી એક સવાલકો પૂછનેકે બાવુજૂદ ભી આપ ﷺ ન નારાઝ હુએ ઔર ન ગુસ્સા કિયા, ઔર અમલસે ભી યે બતલા દિયા કે દેખો જૈસે મૈં તુમહારે એક હી સવાલકા બારબાર જવાબ દેતે હુએ નારાઝ નહીં હો રહા હૂં, તુમ ભી ઈસી અખ્લાકકો અપનાઓ ઔર અપને ઝાતી મઆમલેમેં કભી ગુસ્સા ન કરો ઈસ લિયે કે યેહી અખ્લાક હૈ, ઔર યે અખ્લાક હી અસલ દીન હૈ.

એક રિવાયતમેં હૈ : "અલ્ મુઅ્મિનુ મિર્આતુલ્ મુઅ્મિન." (મુસન્નિફ ઈબ્ને અબી શૈબહ)

"યાની એક ઈમાનવાલા દૂસરે ઈમાનવાલેકે લિયે આઈના હૈ."

ઉલમાએ કિરામને ઈસકી તશરીહમેં યે ભી લિખ્ખા હૈ કે જિસ તરહ આઈનાકી સિફત યે હૈ કે વો ઈન્સાનકી ખૂબિયોં ઔર ખરાબિયોંસે આગાહ કરતા રેહતા હૈ, ઉસકી એક બડી ખૂબી યે ભી હૈ કે વો ઈન્સાનકી ખરાબિયોંસે બારબાર આગાહ કરનેકે બાવુજૂદ, અગર ઈન્સાન ઉસ ખરાબીકો દૂર ન કરે તો આઈના કભી નારાઝ નહીં હોતા, ન સરાહતન નારાઝ હોતા હૈ ઔર ન ઈશારતન, ન ઝિડકતા હૈ ઔર ન ગુસ્સા કરતા હૈ, એક મોમિનકો આઈનાકી ઈસ ખૂબી ઔર વસ્ફકા હામિલ હોના ચાહિયે.

ઈનકે અલાવા ઔર ભી અહાદીસસે બેજા ગુસ્સાકી કબાહત (બુરાઈ) ઔર ગુસ્સા ઝબ્ત કરનેકી ફઝીલત માલૂમ હોતી હૈ. અમલ કરને વાલોંકે લિયે થોડા હી બહોત હોતા હૈ.

ગુસ્સા ઔર અકાબિરકે અકવાલ

ગુસ્સાકી કબાહત (બુરાઈ) ઔર ઉસકો ઝબ્ત કરનેકે સિલસિલેમેં કુરઆને કરીમકી સરાહત ઔર રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી વઝાહતકે બાદ ન કિસી કૌલકી જરૂરત બાકી રેહ જાતી હૈ ઔર ન વાકિઆતકી, મગર ચૂંકે વાકિઆત ઔર અકવાલ, અમલકે લિયે શાહે રાહ (રાસ્તા) હુવા કરતે હૈં, ઈસ લિયે નમૂનેકે તૌર પર ચંદ વાકિઆત ઔર બુઝુર્ગોંકે કુછ અકવાલ નકલ કિયે જાતે હૈં.

● હઝરત લુકમાન હકીમકા કૌલ હૈ કે હલીમ ઔર બુર્દબાર (બરદાશ્ત કરનેવાલે) શખ્સકો ગુસ્સાકે વક્ત, બહાદુરકો જંગમેં ઔર દોસ્તકો જરૂરતકે વક્ત પહેચાના જાતા હૈ.

● હઝરત લુકમાન હકીમને અપને બેટેકો નસીહત કિયા કે અય બેટે! ગુસ્સેમેં જો બાત ભી ઈન્સાન કેહતા હૈ, ગુસ્સેકે ખતમ હો જાનેકે બાદ ઉસ પર જરૂર અફસોસ કરતા હૈ.

● હઝરત ઉમર (રદિ.) કા કૌલ હૈ કે જો શખ્સ અલ્લાહસે ડરતા હૈ વો ગુસ્સા નહીં કરતા.

● હઝરત અલી (રદિ.) કા કૌલ હૈ કે ગુસ્સા એક જુનૂન હૈ, ક્યૂંકે ગુસ્સા કરનેવાલા ખૂદ નાદિમ હોતા હૈ, યે નદામત ખૂદ ઝાહિર કર દેતી હૈ કે ઉસકા ગુસ્સા કરના અકલકે ખિલાફ કામ થા, ઔર અગર વો અપને ગુસ્સા પર નાદિમ ભી ન હો..... તો સમઝ લેના ચાહિયે કે ઉસકા જુનૂન મુસ્તહકમ (મઝબૂત) હો ચુકા હૈ.

● હઝરત હસન બસરી (રહ.) કા કૌલ હૈ કે ઈન્સાન જો ઘૂંટ ભી પીતા હૈ ઉસમેં દો ઘૂંટ અલ્લાહકો સબસે ઝિયાદા પસંદ હૈં. એક મુસીબત પર સબ્રકા ઘૂંટ ઔર એક ગુસ્સેકા ઘૂંટ. ઉનહીંકા કૌલ હૈ કે મુસલમાનકી અલામત યે હૈ કે વો દીનમેં પુખ્તા હો, ઈલ્મકે સાથ હિલ્મમેં ભી પુખ્તા હો. (યાની લોગોંકી નાદાનિયોં

પર ગુસ્સા કરનેવાલા ન હો બલ્કે ખૂબ સબ્ર કરનેવાલા હો.)

● હઝરત મુજાહિદ (રહ.) કા કૌલ હૈ કે ઈબ્લીસ કેહતા હૈ કે તીન આદમી પર મૈં ગાલિબ રેહતા હૂં વો મુઝે પછાડ નહીં સકતે. નશા કરનેવાલા, ગુસ્સા કરનેવાલા ઔર બખીલ.

● હઝરત મુહમ્મદ બિન કઅબ (રહ.) કા કૌલ હૈ કે જિસ શખ્સકે અંદર તીન બાતેં હોં ઉસકા ઈમાન મુકમ્મલ હૈ : કિસી ગલત કામ પર ખૂશ ન હો... ગુસ્સામેં હદસે આગે ન બઢ્હે... કુદરત (તાકત) કે બાવુજૂદ વો ચીઝ ન લે જો ઉસકી ન હો.

● કિસી બુઝુર્ગને અપને બેટેસે કહા, અય બેટે! સબસે ઝિયાદા ગુસ્સા ઉસકો આતા હૈ જિસકી અકલ સબસે કમ હોતી હૈ, દુનિયાકે લિયે ગુસ્સા મક્રો ફરેબ હૈ ઔર આખિરતકે લિયે ગુસ્સા દાનાઈ ઔર બુર્દબારી હૈ.

● શેખ શરફુદ્દીન યહયા મુનીરી (રહ.) અપને મુરીદકો લિખતે હૈં કે ભાઈ શમ્સુદ્દીન! અખ્લાકકો પાકીઝા ઔર બુરી આદતોંકો નેક બનાનેકે લિયે તુમસે જહાં તક હો સકે કોશિશ કરતે રહો, ઔર ઉસકો બહોત બડા કામ સમઝો, ઉસમેં ગફલતકે સબબ સખ્ત બલાઓંકા સામના કરના પડતા હૈ, ઉસસે ખુદાકી પનાહ. દેખો! દુનિયામેં જિતને દરિંદે, વેહશી જાનવર ઔર હયવાનાત હૈં, ઉનકી હર સિફત ઈન્સાનકે અંદર મૌજૂદ હૈ, દુનિયામેં જો સિફત ઉસમેં ગાલિબ હોગી, કિયામતમેં ઉસી સિફતકી બિના પર ઉસકે સાથ મઆમલા હોગા, યાની ઉસકી શકલો સૂરત ઉસી તરહકી બના દી જાએગી, અગર કિસી શખ્સમેં ગુસ્સા ઔર ગઝબકી સિફત ગાલિબ હૈ તો કિયામતકે દિન ઉસકા હશ્ર કુત્તોંકી શકલમેં હોગા, કિસીમેં બુરી શહવત ગાલિબ હૈ તો ઉસકા હશ્ર સુવ્વરોંકી શકલમેં હોગા, વગૈરહ વગૈરહ. (મકતૂબાતે સુદી, સ. ૪૫૪)

● એક બુઝુર્ગકા કૌલ હૈ કે બાતોંમેં ગુસ્સેકી મિકદાર બસ ઈતની હોની ચાહિયે જિતના ખાનેમેં નમક હોતા હૈ, અગર મુનાસિબ મિકદારમેં હૈ તો ખૂશ ઝાઈકા હૈ વરના તો ખાનેકો ખરાબ કર દેતા હૈ.

● હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે :

"સુલૂક વ તસવ્વુફકા પેહલા કદમ યે હૈ કે ઈન્સાન ગુસ્સા પર કાબૂ પા જાએ. જબ ઈન્સાનકી યે હાલત હો જાતી હૈ કે વો અપને ગુસ્સા પર કાબૂ પા લેતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો એૈસે મકામ તક પહોંચાતે હૈં કે મલાઈકા (ફરિશ્તે) ભી ઉસ પર રશ્ક કરતે હૈં. ઈસ લિયે કે ફરિશ્તોંકે અંદર ગુસ્સાકી સિફત મૌજૂદ નહીં ઔર ઈન્સાનકે અંદર ગુસ્સાકી સિફત હોનેકે બાવુજૂદ અલ્લાહ તઆલાકે લિયે અપની ઈસ સિફતકો દબાતા હૈ, તો ફરિશ્તે ઉસ પર રશ્ક કરતે હૈં.

● હઝરત મૌલાના હકીમ મુહમ્મદ અખ્તર સાહબ (રહ.) કા કૌલ હૈ કે ગુસ્સામેં કિસી પર ઝિયાદતી હો જાએ તો ફૌરન હાથ જોડકર મઆફી માંગ લો. ઉસમેં શરમ બિલકુલ ન કરો, વરના આખિરતમેં શરમિંદગી ઉઠાની પડેગી.

● હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉસ્માની સાહબ મદ ઝિલ્લુહૂ ફરમાતે હૈં કે બાઝ ઔકાત ગુસ્સાકી જરૂરત પેશ આતી હૈ, ઉસ્તાદકો અપને શાગિર્દોં પર, શેખકો અપને મુરીદોં પર ઉનકી ઈસ્લાહકી ખાતિર ગુસ્સા કરના પડતા હૈ. લેકિન જિતનેકી જરૂરત હૈ ગુસ્સા ઉતના હી કરના ચાહિયે, ગુસ્સામેં હદસે આગે નહીં બળ્હના ચાહિયે, ઈસ લિયે કે ઉસમેં નફસાનિયત શામિલ હો જાએગી, ઔર ગુસ્સા કરનેવાલા ગુનેહગાર હોગા, ઔર ઉસકી બેબરકતી ભી ઉસમેં શામિલ હો જાએગી.

● ગુસ્સા આના ઈન્સાનકી નિશાની હૈ ઔર ઉસ પર કાબૂ પાના મોમિનકી નિશાની હૈ.

● ગુસ્સાકો અપને કાબૂમેં રખ્ખો, વરના ગુસ્સા તુમકો અપને કાબૂમેં કર લેગા.

● ગુસ્સા હમેશા હિમાકતસે શુરૂ હોતા હૈ ઔર નદામત પર ખતમ હોતા હૈ.

● ગુસ્સા પર સબ્ર કરના મુજાહિદા હૈ ઔર મુજાહિદા સબબે હિદાયત હૈ.

● માચિસકી તીલી પેહલે ખૂદ જલતી હૈ બાદમેં દૂસરોંકો જલાતી હૈ. ઐસે હી ગુસ્સા કરનેવાલા દૂસરોંકો તકલીફ પહોંચાએ યા ન પહોંચાએ ખૂદકો જરૂર તકલીફ પહોંચાતા હૈ.

● એક આબિદને શયતાનસે પૂછા કે તૂ લોગોંકો કિસ તરહ ગુમરાહ કરતા હૈ?

શયતાન કેહને લગા કે તીન ચીઝોંસે :

(૧) બુખ્લસે (૨) ગુસ્સાસે (૩) મદહોશીસે

એક ઈન્સાન જબ બખીલ હોતા હૈ તો હમ ઉસકા માલ ઉસકી નિગાહોંમેં કમ દિખાતે હૈં જિસકી વજહસે વો બખીલ ઈન્સાન ઐસી જગહ પર ભી માલ ખર્ચ નહીં કરતા જહાં માલ ખર્ચ કરના ઉસકે લિયે વાજિબ ઔર જરૂરી હોતા હૈ, ઔર દૂસરોંકે માલકો લલચાઈ નિગાહસે દેખતા હૈ. ઔર જબ કોઈ આદમી ગુસ્સાકા મરીઝ હો તો હમ ઉસકો અપની જમાઅતમેં યૂં ઘુમાતે ઔર ચક્કર દેતે હૈં જૈસે બચ્ચે ખેલમેં ગેંદકો ઈધર ઉધર ફેંકતે ઔર ઘુમાતે હૈં, ઐસા શખ્સ અગર અપની દુઆઓંસે મુરદોંકો ઝિંદા કરના ભી જાનતા હો, મગર હમ ઉસસે માયૂસ નહીં હોતે ઔર જો ચાહે બના લે, હમ એક હી કલિમાસે ઉસે બિગાડ દેંગે, ઔર જબ કોઈ શખ્સ મદહોશ હોતા હૈ યાની નશેમેં હોતા હૈ તો હમ ઉસે હર બુરાઈકી તરફ પકડકર યૂં લે જાતે હૈં જૈસે કોઈ બકરીકો કાન પકડકર જહાં ચાહે લે જાએ.

(મિસાલી નૌજવાન સ. ૨૬૫)

અબ સવાલ પૈદા હોતા હૈ કે કુરઆને કરીમકી મઝકૂરા આયાત, રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી અહાદીસે મુબારકા ઔર અકાબિરકે અકવાલમેં જિસ ગુસ્સાકો ઝબ્ત કરનેકી ફઝીલત ઔર બેજા ગુસ્સાકી કબાહતેં (બુરાઈયાં) બયાન કી ગઈ હૈં, ઉસ ગુસ્સાકી હકીકત ક્યા હૈ?

ન રેહ ગાફિલ કભી ગુસ્સેકે શરસે, અગર અંજામકા તુઝકો ધ્યાન હૈ
હસદ, ગીબત, અદાવત, બુગ્ઝ વ નફરત, યે સબ બચ્ચે હૈં, ગુસ્સા ઉનકી માં હૈ

દૂસરા બાબ : ગુસ્સા ઔર ઉસકી હકીકત

ગુસ્સેકી હકીકત

ગુસ્સા ઈન્સાનકી એક ફિતરી સિફત હૈ જો હર ઈન્સાનમેં મૌજૂદ હૈ. ઉસકો અગર સહીહ જગહ ઈસ્તે'માલ કિયા જાએ તો ઉસકે બેશુમાર ફાઈદે હૈં, ઉસકો મૌકા પર ઈસ્તે'માલસે ઈન્સાન અપની ઈઝ્ઝત ઔર આબરૂ ઔર માલો દૌલતકી હિફાઝત ઔર અપની જાન ઔર માલકા દિફાઅ કરતા હૈ.

ઔર ગલત ઈસ્તે'માલસે દુનિયા ઔર આખિરતકે બેશુમાર નુકસાનાત ભી વુજૂદમેં આતે હૈં. હત્તાકે બેજા ગુસ્સા કરનેકી વજહસે ઈમાન ભી ફાસિદ હો જાતા હૈ. હદીસમેં હૈ :

ઈન્નલ્ ગઝબ લયુફ્સિદુલ્ ઈમાન કમા યુફસિદુ સ્સબિરુલ્ અસલ.
(બયહકી)

તર્જુમા : બિલાશુબહ ગુસ્સા ઈમાનકો ઈસ તરહ ફાસિદ કર દેતા હૈ જૈસે એલવા શહદકો ખરાબ કર દેતા હૈ.

ગુસ્સેકી સિફત ઈન્સાનકે લિયે ઈસ કદર જરૂરી હૈ કે દુનિયાકા કોઈ ઈન્સાન ઈસ સિફતસે મહેરૂમ નહીં રખ્ખા ગયા. ઈન્સાકો અગર ગુસ્સા હી ન આએ તો ઉસ પર દુશ્મન હમ્લા કર દેંગે..... ચોર ઔર ડાકૂ બેખૌફો ખતર ઉસ પર ટૂટ પડેંગે..... ઔર વો ઉનસે બચાવ ભી ન કર સકેગા. જિસકી વજહસે ઉસ પર બેશુમાર બલાએં ઔર આફતેં આ પડેંગી.

ચુનાંચે ગુસ્સા એક ઐસી સિફત હૈ જિસસે માલો દૌલત ઔર ઈઝ્ઝત ઔર આબરૂકી હિફાઝતકા કુદરતી ઈન્તિઝામ હોતા હૈ ઔર યે માદા હી ઈન્સાનકો બેશુમાર બલાઓં ઔર મુસીબતોંસે બચાતા હૈ. શર્ત યે હૈ કે ઉસકા ઈસ્તે'માલ બેમહલ ઔર હદસે ઝિયાદા ન હો.

ગુસ્સા ક્યૂં આતા હૈ?

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે ગુસ્સા શયતાની અસરકા નતીજા હોતા હૈ. (અબૂ દાઊદ)

જબ કોઈ કામ ઈન્સાનકી તબીઅત ઔર મિઝાજકે ખિલાફ હોતા હૈ, તો ઉસકી તબીઅતકો નાગવારી હોતી હૈ. ઔર યે નાગવારી દો તરહકે કામોં પર હોતી હૈ. :

(૧) મિઝાજકે ખિલાફ બાતોં પર

(૨) યા શરીઅતકે ખિલાફ કામોં પર

મઝકૂરા હદીસમેં જો ફરમાયા ગયા કે ગુસ્સા શયતાનકી તરફસે હોતા હૈ વો ઐસે ગુસ્સાકે બારેમેં હૈ જો ઈન્સાની મિઝાજકે ખિલાફ બાતોં પર આતા હૈ, યાની જહાં માલો દૌલત ઔર ઈઝ્ઝત ઔર આબરૂકી હિફાઝત ઔર દુશ્મનસે અપની દિફાઅકા મઆમલા નહીં હોતા. ઔર ઐસે હી ગુસ્સાકે વક્ત શયતાન ઈન્સાનકે જઝબાતકો ભડકાતા હૈ, ચૂંકે ઈન્સાનકે ખમીરકે અંદર ભી આગ મૌજૂદ હૈ ઔર શયતાન તો પૈદા હી આગસે હુવા હૈ, ઈસ લિયે જબ શયતાન ઈન્સાનકે ઈસ જઝબેકો છેડતા હૈ તો ગુસ્સેકી આગ ભડક જાતી હૈ. ઔર ઈન્સાન ગુસ્સામેં આપેસે બાહિર હો જાતા હૈ. બાઝ ઔકાત ઈન્સાનકે અંદર કુછ બુરી સિફાત હોતી હૈં જો ગુસ્સેકા સબબ બનતી હૈં, ઉલમાને ઉનકો ગુસ્સાકે અસ્બાબમેં શુમાર કિયા હૈ, ઉનમેંસે નીચેવાલે અસ્બાબ કાબિલે ઝિક્ર હૈં :

ખૂદ બીની ઔર ફખ્ર ઔર ગુરૂર ગુસ્સેકા સબબ

હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને ગુસ્સાકે અસ્બાબ બયાન કરતે હુએ ફરમાયા

કે ગુસ્સાકા સબબ બાઈઝ્ઝત બનના, જાહિલી હમિય્યત, તકબ્બુર ઔર બડાપન હૈ.

જબ આદમી દૂસરેકો હકીર ઔર કમતર સમઝતા હૈ તો ઉસકી તન્કીદ ઔર જવાબ પર ગુસ્સા આતા હૈ. ચુનાંચે આપ દેખેંગે કે જબ કોઈ બેટા અપને બાપ પર..... ખાદિમ અપને આકા પર..... શાગિર્દ અપને ઉસ્તાદ પર..... ઔર આમી કિસી આલિમ પર એ'તિરાઝ કરતા હૈ તો મઝકૂરા હઝરાત ફૌરન ગુસ્સામેં આ જાતે હૈં, જિસકે પીછે સિર્ફ ખૂદબીની (ઘમંડ) ઔર બડેપનકા જઝબા કામ કરતા હૈ, ઈસ લિયે શરીઅતમેં ખૂદબીનીકો હરામ કરાર દિયા ગયા હૈ.

બહસ ઔર ઝઘડા ગુસ્સેકા આમ સબબ

ઉમૂમન મજલિસમેં બાતચીતકી શુરૂઆત બિલકુલ સંજીદા માહોલમેં હોતી હૈ લેકિન જબ બહસ ઔર તકરાર શુરૂ હોતી હૈ તો દેખતે હી દેખતે આવાઝ બુલંદ હોની શુરૂ હો જાતી હૈ, હર ફરીક અપની રાય પર અડ જાતા હૈ ઔર સંજીદગીકી જગહ ગુસ્સાકા માહોલ પૈદા હો જાતા હૈ, ઈસી લિયે નબી ﷺ ને ઐસી બહસસે મના ફરમાયા હૈ, ઈરશાદે નબવી હૈ : મૈં જન્નતકે અતરાફમેં ઉસ શખ્સકે લિયે એક ઘરકી ઝમાનત દેતા હૂં જો હક પર હોનેકે બાવુજૂદ બહસ ઔર મુબાહિસાકો છોડ દેતા હૈ. (અબૂ દાઉદ)

ઝિયાદહ મઝાક ગુસ્સેકા સબબ

બહોતસે લોગ મઝાક ઔર ખુસૂસન ઝિયાદહ મઝાકકે બરદાશ્ત કરનેવાલે નહીં હોતે, ઈસ લિયે ઉનસે મઝાક કરના યા બારબાર મઝાક કરના ગુસ્સાકા સબબ બનતા હૈ. હદીસે પાકમેં ઈસી મઝાકસે રોકા ગયા હૈ કે અપને

ભાઈસે ન લડાઈ કરો, ન મઝાક કરો ઔર ન હી વા'દા કરકે વા'દા ખિલાફી કરો. (સુનને અબી દાઉદ)

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) કા ફરમાન હૈ કે ઝિયાદહ મઝાકસે પરહેઝ કરો ક્યૂંકે વો બુરે કામકી તરફ લે જાતા હૈ ઔર કીના ઔર ગુસ્સાકા સબબ બનતા હૈ. (મુસન્નિફ ઈબ્ને અબી શૈબહ)

ઈસી ઝિમનમેં મઝાક ઉડાના ભી આતા હૈ, બલ્કે બહોતસે લોગોંકે ગુસ્સામેં આને ઔર બહોતસે સાથિયોંકે દરમિયાન ઈખ્તિલાફકા સબબ ઉનકા મઝાક ઉડાના હી હોતા હૈ.

બદઝબાની ઔર ગાલી ગલોચ ભી ગુસ્સેકા સબબ

બાત બાત પર ગાલી દેના, હર એકકે સાથ બદઝબાનીસે પેશ આના ગુસ્સાકા બહોત બડા સબબ હૈ, બલ્કે અગર કોઈ શખ્સ કિસીકો મઝાકમેં ભી બેવકૂફ કેહતા હૈ તો સુનનેવાલેકો ગુસ્સા આતા હૈ, સચ ફરમાયા નબી ﷺ ને કે ફહશ ગોઈ, ફહશ કલામીકા ઈસ્લામસે કોઈ તઅલ્લુક નહીં, ઔર સબસે અચ્છા મોમિન વો હૈ જિસકે અખ્લાક સબસે ઉમદા હોં. (મુસ્નદે અહમદ)

ગુસ્સા આનેકે બાદ ક્યા હોતા હૈ

જબ ગુસ્સા આતા હૈ તો દિલકા ખૂન જોશ મારને લગતા હૈ જિસસે ખૂનમેં ગરમી પૈદા હો જાતી હૈ, ઔર વો ગરમ ખૂન તમામ રગોંમેં ઉપરકી તરફ ફૈલ જાતા હૈ. જિસ તરહ આગકી લપટેં ઉપરકી તરફ ઉઠતી હૈં, જિસકી વજહસે ઉસકા ચેહરા ઔર આંખેં સુર્ખ હો જાતી હૈં. ચેહરેકી જિલ્દ (ખાલ) ચૂંકે નરમ ઔર સાફ હોતી હૈ ઈસ લિયે ખૂનકી યે સુર્ખી ઝાહિર હો જાતી હૈ.

યે હાલત ઉસ વક્ત હોતી હૈ જબ ગુસ્સા અપનેસે કમ દરજેકે આદમી પર આએ, ઔર યે જાનતા હો કે ઉસ શખ્સ પર મૈં કાદિર હૂં ઔર ઉસ પર મેરા બસ ચલ સકતા હૈ.

ઔર અગર મઆમલા યે હો કે જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ ઉસસે બદલા નહીં લે સકતા હૈ, તો ઈસ સૂરતમેં વો ગરમ ખૂન ફૈલનેકે બજાએ દિલકી ગેહરાઈમેં ઉતર જાતા હૈ, ઔર વો બેચૈનીકી સૂરતમેં ઝાહિર હોતા હૈ. યેહી વજહ હૈ કે ઐસી હાલતમેં ઈન્સાનકા ચેહરા પીલા પડ જાતા હૈ. અગર ગુસ્સા કિસી બરાબરકે શખ્સ પર આએ તો યે દોનોં હાલતેં ઔર કૈફિયતેં ઝાહિર હોતી હૈં, કભી ખૂન ચેહરેકી તરફ ઉઠતા હૈ ઔર કભી નીચે ઉતરતા હૈ, ઔર ઈસ બેચૈનીકી વજહસે કભી ચેહરા સુર્ખ હોતા હૈ ઔર કભી ઝર્દ. યે અલામત હોતી હૈ કે ગુસ્સા ખૂનમેં સરાયત કર ચુકા હૈ. (તલ્બીસ અહયાઉલ ઉલૂમ)

ફિર જબ ગુસ્સાકી આગ ભડક જાતી હૈ તો ઉસ વક્તકી દો હાલતેં હોતી હૈં :

એક ગુસ્સા કરનેવાલેકી હાલત..... ઔર દૂસરી જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ ઉસકી હાલત,

ગુસ્સા કરને વાલેકી હાલતસે મુરાદ યે હૈ કે ઉસકે અંદર સબ્રકી કુવ્વત મઝબૂત હૈ યા કમઝોર? ઔર જિંસ પર ગુસ્સા આયા હૈ, ઉસકી હાલતસે મુરાદ યે કે વો હૈસિયત ઔર મરતબેમેં બડા હૈ યા છોટા, યા બરાબર દરજાકા હૈ?

જિસકો ગુસ્સા આયા હૈ અગર ઉસકે અંદર સબ્રકી કુવ્વત મઝબૂત હોતી હૈ તો ચાહે ગુસ્સા કમઝોર પર આએ યા બડે પર, વો ગુસ્સાકો કાબૂમેં કર લેતા હૈ. ગુસ્સેકો ઝબ્ત કરને ઔર ઉસ પર કાબૂ પાનેમેં ઉસકો તકલીફ તો જરૂર હોતી હૈ, મગર યે થોડીસી તકલીફ કઈ સારી મુસીબતોંસે ઢાલ બન જાતી હૈ ઔર ઈન્સાન બહોત સારી તકલીફોં ઔર આફતોંસે મહેફૂઝ હો જાતા હૈ. ફિર જબ ગુસ્સાકા અસર ખતમ હો જાતા હૈ તો ઉસકો નદામત ઔર પશેમાની ભી નહીં હોતી બલ્કે વો એક તરહસે ખૂશ હોતા હૈ. અગર શરીઅતમેં ગુસ્સા પર સબ્રકી તાકીદ ન ભી

હોતી, તબ ભી ઈન્સાની અકલકા તકાઝા યે હૈ કે બહોત સારી તકલીફોંસે બચનેકે લિયે એક તકલીફકો ગવારા કર લે ઔર અપને ગુસ્સેકા કડવા ઘૂંટ પી જાએ, ચેહ જાએકે શરીઅતમેં ઉસ પર ઈન્આમકા વા'દા ભી કિયા ગયા હૈ.

ફિર અગર ઈન્સાનકે અંદર સબ્રકી કુવ્વત કમઝોર હોતી હૈ તો વો અપને ગુસ્સા પર કાબૂ નહીં પાતા. જિસકા અંજામ યે હોતા હૈ કે જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ, અગર વો કમઝોર હૈ તો ઉસ પર ગુસ્સેકા રદ્દે અમલ ફૌરન ઝાહિર હો જાતા હૈ, ઝબાન ઔર બદનકે દૂસરે આ'ઝા બેકાબૂ હો જાતે હૈં, જિસકા નતીજા ઝુલ્મ, ઝિયાદતી, તલાક, ગાલીગલોચ ઔર મારપીટકી શકલમેં ઝાહિર હોતા હૈ, ઔર અખીરમેં ગુસ્સા કરનેવાલેકો નદામત ઔર શરમિંદગીકે સિવા કુછ હાથ નહીં આતા.

મગર જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો અગર મરતબેમેં બડા યા તાકતવર હૈ, તો ગુસ્સેકી આગ અંદર હી અંદર સુલગતી રેહતી હૈ, ઔર ઉસકા નતીજા હસદ, બુગ્ઝ, કીના ઔર ગીબતકી શકલમેં ઝાહિર હોતા હૈ. ઔર યે સબકે સબ નાજાઈઝ ઔર હરામ હૈં.

ગુસ્સેકા રદ્દે અમલ કહાં હો..... ઔર કહાં નહીં

જૈસાકે ઉપર બયાન કિયા જા ચુકા હૈ કે ઈન્સાનકો દો તરહકી બાતોં પર ગુસ્સા આતા હૈ :

(૧) મિઝાજકે ખિલાફ બાતોં પર.

(૨) દીનકે ખિલાફ બાતોં પર.

જબ મિઝાજકે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા આએ તો ઉસકો કન્ટ્રોલ કરના જરૂરી હૈ ઔર ઉસકે તકાઝે પર અમલ કરના મના હૈ. અગર ઐસી હાલતમેં

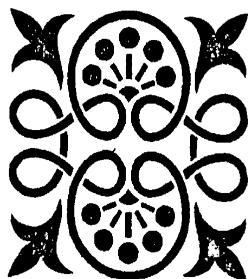
ઈન્સાન ગુસ્સાકો કાબૂમેં ન કરે તો ગુસ્સા ઉસકો અપને કાબૂમેં લે લેતા હૈ, ફિર ઉસસે ઐસી હરકતેં સાદિર હોતી હૈં કે આ'માલ તો ખરાબ હોતે હી હૈં, ઈમાન ભી ફાસિદ હો જાતા હૈ. ઐસે હી ગુસ્સાકે બારેમેં અલ્લાહકે નબી ﷺ ને ફરમાયા કે ગુસ્સા ઈમાનકો ઐસે ખરાબ કર દેતા હૈ જૈસે એલવા (ઘીકવારકા કડવા રસ) શહદકો ખરાબ કર દેતા હૈ. ગુસ્સા આ જાનેકે બાદ અગરચે ઉસકો ઝબ્ત કરના બહોત મુશ્કિલ હોતા હૈ મગર ઉસ મુશ્કિલ કામ પર કાબૂ પાના મુજાહિદા હૈ ઔર મુજાહિદા હી સબબે હિદાયત હૈ.

અલબત્તા દીનકે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા આએ તો બુરા નહીં, બલ્કે યે ઈમાનકી અલામત ઔર દીની હમિય્યતકા નતીજા હૈ જો શરીઅતમેં અચ્છા ઔર પસંદીદા હૈ ઔર બાઝ જગહોં પર ઉસકો જરૂરી ભી કરાર દિયા ગયા હૈ. અલબત્તા ઈસ સિલસિલેમેં ખયાલ રખના જરૂરી હૈ કે ઈન્સાન ગુસ્સામેં શરઈ હુદૂદસે આગે ન બઢ જાએ. ઈસ લિયે દીનકે ખિલાફ બાતોં પર ભી અપને ગુસ્સેકા ઈઝહાર કબ... કિતના... ઔર કૈસે... કિયા જાએ? ઈસ સિલસિલેમેં ઉલમાએ કિરામસે ઔર ઈસ મૌઝૂઅકી કિતાબોંસે રેહનુમાઈ હાસિલ કરના જરૂરી હૈ, વરના નફસ ઔર શયતાનકે પાસ ઐસે હરબે મૌજૂદ હૈં જિસસે વો ઈન્સાનોંકો દીનકી શકલમેં બેદીનીમેં મુબ્તલા કર દેતા હૈ ઔર ઐસે મવાકેઅ પર શૌહર, ઉસ્તાદ, આકા ઔર બાપ વગૈરહકો શરીઅતકી હદ સે બાહિર કર દેતા હૈ. મસલન બીવીકી ગલતિયોંકી ઈસ્લાહ કરના શૌહરકી ઝિમ્મેદારી હૈ, શાગિર્દકી દીની તરબિયત ઉસ્તાદકા ફર્ઝ હૈ... મુલાઝિમકો ઉસકે ફરાઈઝકી અદાયગી પર મામૂર રખના આકા કા હક હૈ..... ઔર ઔલાદકી દીની તરબિયત કરના હર બાપકી ઝિમ્મેદારી હૈ. નીઝ તરબિયતમેં શફકત ઔર મહેરબાનીકે સાથ સાથ ગુસ્સા ઔર સખ્તીકા હોના ભી જરૂરી હૈ. લેકિન ઈસ સિલસિલેમેં ઈસ બાતકા ખાસ ખયાલ રખના ચાહિયે કે ઈન્સાન ગુસ્સામેં શરઈ હદ સે તજાવુઝ ન કરે. ઈસ્લાહ ઔર તરબિયતકે લિયે જિસ તરહ... ઔર જિસ કદર... ગુસ્સેકી શરીઅતને ઈજાઝત દી હૈ ઉસકા ખયાલ રખના નિહાયત જરૂરી હૈ.

ઔર જબ મિઝાજકે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા આએ તો ઉસકો ઝબ્ત ઔર કન્ટ્રોલ કરના ઔર ફૌરી તૌર પર ઉસ પર કાબૂ પાના નિહાયત જરૂરી હોતા હૈ. ચૂંકે ગુસ્સેકા બેમહલ રદ્દે અમલ બેશુમાર તકલીફોં ઔર પરેશાનિયોંકા સબબ ઔર દુનિયા ઔર આખિરતકો તબાહ કરનેવાલા હૈ, ઈસ લિયે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને અપની પાકીઝા સીરત ઔર અકવાલ ઔર ફરમૂદાતકે ઝરીઆ ઉસકી તબાહી ઔર હલાકતકો વાઝેહ ફરમા દિયા હૈ. ક્યૂંકે બેમહલ ગુસ્સેકા રદ્દે અમલ ઐસા કબીહ (બુરા) અમલ હૈ કે ઉસસે બેશુમાર બુરાઈયોંકે ચશ્મે જારી હોતે હૈં ઔર અનગિનત તબાહિયોંકે સોતે ફૂટતે હૈં જિસસે દીન ઔર દુનિયા દોનોં તબાહ હોતે હૈં.

હકીકી પહેલવાન વો નહીં જો કુશ્તીમેં પછાડ દે,
પહેલવાન દર અસલ વો હૈ જો ગુસ્સેકે વક્ત
ખૂદ પર કાબૂ રખ્ખે.

(હદીસ)

તીસરા બાબ : ગુસ્સાકે નુકસાનાત

ગુસ્સાકે દીની નુકસાનાત

ગુસ્સા પર કાબૂ ન પાકર ઈન્સાન દુનિયાકા ભી નુકસાન ઉઠાતા હૈ ઔર દીનકા ભી.

દીની નુકસાન યે હૈ કે ગુસ્સેસે બેશુમાર બુરાઈયાં ઔર દૂસરે બડે બડે ગુનાહ જનમ લેતે હૈં, મસલન : ગુસ્સેસે અદાવત પૈદા હોતી હૈ.

ગુસ્સેસે તકબ્બુરમેં ઈઝાફા હોતા હૈ.

ગુસ્સેસે બુગ્ઝ પૈદા હોતા હૈ.

ગુસ્સેકી વજહસે ઈન્સાન નફરત કરતા હૈ.

ગુસ્સેકી વજહસે બદગુમાની પૈદા હોતી હૈ.

ગુસ્સેકી વજહસે ઝઘડા કરતા હૈ.

ઔર ફિર જબ ગુસ્સેમેં બોલના શુરૂ કરતા હૈ તો બા'ઝ મરતબા ગાલિયાં બકતા હૈ, કભી કુફ્રિયા કલિમાત ભી કેહ જાતા હૈ ઔર આમ તૌરસે તલાક ભી ગુસ્સેકી વજહસે દી જાતી હૈ.

મઝકૂરા તમામ ગુનાહોંકે વુજૂદમેં આનેકી સૂરત યે હોતી હૈ કે :

જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો માતહત યા કમઝોર હોગા..... યા બડા ઔર તાકતવર હોગા.

જિસ શખ્સ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો કાબૂમેં હૈ યાની છોટા ઔર માતહત હૈ તો ઈન્સાન ગુસ્સામેં આકર ઉસકો તકલીફ પહોંચાએગા યા મારેગા યા ઉસકો ડાંટેગા..... યા ઉસકો ગાલી દેગા..... ઉસકો બુરા ભલા કહેગા..... ઉસકા દિલ દુખાએગા..... ઔર યે સબ કામ ગુનાહ હૈં જો ગુસ્સેકે નતીજેમેં ઉસસે સરઝદ હોંગે.

ઈસ લિયે કે દૂસરોંકો નાહક મારના બહોત બડા ગુનાહ હૈ, ઈસી તરહ અગર ગુસ્સેકે નતીજેમેં કિસીકો ગાલી દે દી તો ઉસસે મુતઅલ્લિક આપ ﷺ ને ફરમાયા કે મુસલમાનકો ગાલી દેના બદતરીન ફિસ્ક હૈ ઔર ઉસકા કત્લ કરના કુફ્ર હૈ. ઈસી તરહ અગર ગુસ્સેકે નતીજેમેં દૂસરેકો લઅન તઅન (બુરાભલા) કિયા, યા એહસાન જતાયા જિસસે ઉસકા દિલ ટૂટ ગયા તો યે ભી બડા ગુનાહ હૈ, યે સબ ગુનાહ ઉસ વક્ત હોતે હૈં જબ ઐસે શખ્સ પર ગુસ્સા આયા હો જો કમઝોર યા માતહત હો.

યે સારે ગુનાહ જો ગુસ્સેકી વજહસે કિયે જાતે હૈં ઈસ કદર સખ્ત હૈં કે ઉનમેંસે એક ગુનાહ ભી ઈન્સાનકો જહન્નમમેં લે જાનેકે લિયે કાફી હૈ. ગુસ્સાસે પૈદા હોનેવાલે ઉન ગુનાહોંકે સિલસિલેમેં અહાદીસમેં ક્યા વઈદેં આઈ હૈં ઉન પર હમ મુખ્તસર રોશની ડાલતે હૈં.

ગુસ્સાસે તકબ્બુર પૈદા હોતા હૈ

મસલન ગુસ્સાસે તકબ્બુર પૈદા હોતા હૈ, ઔર તકબ્બુરસે ગુસ્સા. ઈન દોનોંમેં વોહી નિસ્બત હૈ જો અંડે ઔર મુરઘીમેં હોતી હૈ કે મા'લૂમ હી નહીં હો પાતા કે કૌન કિસસે નિકલા? કૌન બાપ હૈ ઔર કૌન બેટા? અલબત્તા ઈતની બાત જરૂર હૈ કે ગુસ્સા ઉસી વક્ત આતા હૈ જબ ઈન્સાનકે અંદર તકબ્બુર ઔર બડાઈકે ઈઝહારકી સિફત ગાલિબ આ જાતી હૈ ઔર ફિર જબ ગુસ્સા આ જાતા હૈ તો તકબ્બુર બઢતા ચલા જાતા હૈ, જૈસે મુરઘી અંડે હીસે નિકલતી હૈ ઔર જબ મુરઘી બનકર તૈયાર હો જાતી હૈ તો બેશુમાર અંડોંકો જનમ દેતી હૈ.

હદીસે પાકમેં તકબ્બુરકી બુરાઈ બયાન કી ગઈ હૈ ઔર તકબ્બુરકે આદી શખ્સકો જહન્નમી કહા ગયા હૈ. ચુનાંચે હઝરત હારિસા બિન વહબ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા, ક્યા મૈં

તુમકો અહલે જહન્નમસે મુત્તલેઅ ન કરૂં?

હર વો શખ્સ જિસકા દિલ સખ્ત હો, હરામ માલસે મોટા હો ગયા હો, તકબ્બુરકા આદી હો. (બુખારી)

યાદ રખ્ખો! જિસકે દિલમેં રાઈ કે દાનેકે બરાબર ભી ગુરૂર ઔર તકબ્બુર હોગા તો ઉસકો અલ્લાહ તઆલા ઊંધે મુંહ જહન્નમમેં ડાલેગા. (સહીહ મુસ્લિમ)

ગુસ્સેમેં ગીબત કી જાતી હૈ

અગર ગુસ્સા ઐસે શખ્સ પર આયા હૈ જો માતહત નહીં હૈ તો ગુસ્સાકે નતીજેમેં ઉસકી ગીબત કી જાએગી. ક્યૂંકે જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો બડા હૈ યા સાહિબે ઈકતિદાર (મરતબેવાલા) હૈ, ઉસકે સામને ઉસકો કુછ કેહનેકી જુરઅત (હિંમત) નહીં હોતી, તો ઉસકે સામને તો ખામોશ રહેગા, લેકિન જબ વો નઝરોંસે ઓઝલ હોગા, તો ઉસકી બુરાઈયાં બયાન કરના શુરૂ કરેગા ઔર ઉસકી ગીબત કરેગા. ચુનાંચે યે ગીબત ઉસી ગુસ્સેકે નતીજેમેં હોતી હૈ, ઔર ઉસકો હદીસે પાકમેં ઝિનાસે ભી ઝિયાદા સખ્ત ગુનાહ કહા ગયા હૈ. ઈસસે માલૂમ હુવા કે બેમહલ ગુસ્સેકા રદ્દે અમલ ઝિનાસે ભી ઝિયાદા સખ્ત ઔર બુરે અંજામ તક પહોંચા દેતા હૈ. ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા :

અલ ગીબતુ અશદ્દુ મિનઝ્ઝિના.

"ગીબત ઝિનાસે ભી ઝિયાદા સંગીન હૈ." (અલ મુઅજમુલ ઔસત)

બા'ઝ સહાબાને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ! ગીબત ઝિનાસે ઝિયાદા સંગીન ક્યૂંકર હૈ? આપ ﷺ ને ફરમાયા કે બાત દર અસલ યે હૈ કે ઝિના કરનેવાલા જબ અપને ગુનાહસે તૌબા કર લેતા હૈ તો ઉસકે ગુનાહકી મઆફી હો જાતી હૈ, ઔર ગીબત કરનેવાલેકો જબ તક વો શખ્સ મઆફ ન કર દે જિસકી ગીબત કી ગઈ હૈ તો ઉસકી મઆફી ઔર બખ્શિશ અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે ભી નહીં હોતી. (શઅબુલ ઈમાન બયહકી)

જબ બડોં પર ગુસ્સા આતા હૈ તો ચૂંકે બસ નહીં ચલતા, ઈસ લિયે સિર્ફ ગીબત હી કરતે હૈં, મગર જબ છોટોં પર ગુસ્સા આતા હૈ તો ઉન પર ઝુલ્મ ભી કરતે હૈં, ઔર ગીબત ભી.

બુગ્ઝ ગુસ્સેસે પૈદા હોતા હૈ

બા'ઝ દફા ગીબત કર લેનેકે બાવુજૂદ ભી ગુસ્સા ઠંડા નહીં હોતા, ઔર ગુસ્સેકે નતીજેમેં દિલ યે ચાહતા હૈ કે ઉસકો કિસી ન કિસી તરહ તકલીફ પહોંચાએ, મગર જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ વો સાહિબે ઈકતિદાર ઔર બડા હોતા હૈ, ઈસ લિયે ઉસ પર કાબૂ નહીં ચલતા, ઉસકે નતીજેમેં દિલકે અંદર એક ઘુટન પૈદા હોતી હૈ, ઉસ ઘુટનકા નામ બુગ્ઝ હૈ. ઉસ બુગ્ઝકી વજહસે દિલમેં હર વક્ત યે તકાઝા હોતા હૈ કે અગર મૌકા મિલ જાએ તો કિસી તરહ ઉસકો તકલીફ પહોંચાઉં, ઔર અગર ખૂદ બખૂદ ઉસકો તકલીફ પહોંચ જાએ તો ખૂશી હોતી હૈ.

યે બુગ્ઝ ગુનાહે કબીરા હૈ જો ગુસ્સેકે નતીજેમેં પૈદા હોતા હૈ. ગુસ્સા તો ખૂદ હી બુરા થા ઉસકી વજહસે એક બુરાઈ યે ભી પૈદા હો ગઈ કે ઉસસે દિલમેં બુગ્ઝ ઔર કીના પૈદા હો ગયા, ઔર ઈસ તરહ યે નીમ ચઢા કરેલા બન ગયા. બુગ્ઝ ઔર કીનાકે બારેમેં અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે : "પીર ઔર જુમે'રાતકો લોગોંકે આ'માલ પેશ હોતે હૈં, તો હર મોમિન બંદાકી મઆફીકા ફૈસલા કર દિયા જાતા હૈ. સિવાએ ઉન દો આદમિયોંકે જો આપસમેં કીના રખતે હોં, પસ ઉનકે બારેમેં હુકમ દિયા જાતા હૈ કે ઉન દોનોંકો છોડે રખ્ખો યાની ઉનકી મઆફી ન લિખ્ખો જબ તકકે યે દોનોં આપસી દુશ્મનીસે બાઝ ન આ જાએં, ઔર દિલોંકો સાફ ન કર લેં." (મુસ્નદે અહમદ)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) રાવી હૈં કે નબી ﷺ ને એક મરતબા ઈરશાદ ફરમાયા કે મૈં તુમહેં વો શખ્સ ન બતાઉં જો સબસે ઝિયાદા બુરા હો?

અર્ઝ કિયા ગયા, અય અલ્લાહકે નબી જરૂર બતાઈયે, ઈરશાદ ફરમાયા કે જો અકેલા ખાએ ઔર અપને ગુલામોંકો મારે, ફિર ઉસકે બાદ ફરમાયા કે મૈં તુમહેં એક શખ્સ બતાઉં જો ઉસસે ભી બુરા હો? અર્ઝ કિયા ગયા અય અલ્લાહકે નબી! વો ભી બતા દીજિયે. ઈરશાદ ફરમાયા જો આદમી લોગોંસે બુગ્ઝ રખ્ખે ઔર લોગ ઉસસે બુગ્ઝ રખ્ખેં, ઐસા આદમી ઉસસે ભી બુરા હૈ.

(સુકૂને કલ્બ, ૨૬૩)

દેખિયે બુગ્ઝ રખનેવાલેકો હદીસમેં કિતના બુરા કહા ગયા, ઔર અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને ઉસકી કૈસી બુરાઈ બયાન ફરમાઈ. યે બુગ્ઝ ભી ગુસ્સાકા હી નતીજા હૈ.

હસદ ગુસ્સાસે પૈદા હોતા હૈ

ફિર અગર જિસ શખ્સ પર ગુસ્સા આયા હૈ ઉસકો તકલીફ પહોંચનેકે બજાએ, રાહત ઔર ખૂશી હાસિલ હો ગઈ યા કહીંસે માલો દૌલત હાથ આ ગઈ યા કોઈ બડા મન્સબ (હોદ્દા) મિલ ગયા તો અબ દિલમેં યે ખ્વાહિશ હો રહી હૈ કે યે મન્સબ (હોદ્દા) ઉસસે છિન જાએ, યે માલો દૌલત, યે રૂપિયા પૈસા કિસી તરહ ઉસસે ઝાએઅ હો જાએ. ચુનાંચે ઉસકા નામ હસદ હૈ જો એક ઈમાન વાલેકો જહન્નમમેં લે જાનેકે લિયે કાફી હૈ, ઔર યે હસદ ઈસી ગુસ્સેકે નતીજેમેં પૈદા હોતા હૈ.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે આપ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે : "તુમ હસદકે મર્ઝસે બહોત બચો, હસદ આદમીકી નેકિયોંકો ઈસ તરહ ખા જાતા હૈ જિસ તરહ આગ લકડીકો ખા જાતી હૈ."

(સુનને અબી દાઉદ)

બહરહાલ! જિસ શખ્સ પર ગુસ્સા આ રહા હૈ અગર ઉસ પર કાબૂ ચલ જાએ તો ભી બેશુમાર ગુનાહ સાદિર હોતે હૈં, ઔર ઉસ પર કાબૂ ન ચલે તો ભી

બેશુમાર ગુનાહ ઉસ ગુસ્સેકે ઝરીઆ સાદિર હોતે હૈં. ઔર યે સબ ગુનાહ સિર્ફ ઔર સિર્ફ ઈસી લિયે હુએ કે અલ્લાહકે હબીબ ﷺ કે એક હુકમ "લા તગ્ઝબ" (ગુસ્સા ન કરો) પર અમલ નહીં કિયા ગયા.

લમ્હેને ખતા કી થી સદિયોંને સઝા પાઈ.

ગુસ્સાકે દુન્યવી ઔર જિસ્માની નુકસાનાત

તેહકીકકે મુતાબિક ગુસ્સેકા આ જાના ઈન્સાનકે બસમેં નહીં હૈ, લેકિન ગુસ્સેકો કાબૂમેં રખના ઉસકે બસમેં હૈ. ડાક્ટરોંકી તેહકીકકે મુતાબિક રોઝમર્રાકી ઝિંદગીમેં ખિલાફે મિઝાજ બાતોં પર ગુસ્સા કરતે રેહના, મસલન ઘરમેં કોઈ કામ મિઝાજકે ખિલાફ હો ગયા તો ગુસ્સા... ટ્રાફિક જાંમ હોનેકે વક્ત ગુસ્સા... દફતરી ઉમૂરકી અંજામદહીમેં ટેન્શન ઔર દોસ્તોંકે સાથ બહસ ઔર તકરાર ઈન્સાની ઝિંદગીકે પાંચસે દસ સાલ કમ કર દેતી હૈ, જબકે ગુસ્સેકી વજહસે ઈન્સાન કઈ બીમારિયોંમેં મુબ્તલા હો સકતા હૈ, જિનમેં ડાયાબીટિસ ઔર દિલકી બીમારિયાં શામિલ હૈં.

સ્ટોકહોમકે સાઈન્સદાનોંને લંબી તેહકીકાતકે બાદ ઈસ બાતકા ઈન્કિશાફ કિયા હૈ કે જિતના ઝિયાદા ગુસ્સા કિયા જાએગા, હાર્ટ એટેકકે ખદશાતમેં ઉતના હી ઈઝાફા હોગા.

(૧) જર્મનીકે એક મેગેઝીનને ઉન સાઈન્સદાનોંકી એક તફસીલી રિપોર્ટ શાએઅ કી હૈ, રિપોર્ટમેં બતલાયા ગયા હૈ કે ઈન્સાનકો જબ ગુસ્સા આતા હૈ તો ઉસકા અસર ઉસકે પૂરે જિસ્મ પર પડતા હૈ. ખાસ તૌર પર જિસ્મમેં તનાવ હોતા હૈ, પૂરા જિસ્મ તનાવમેં મુબ્તલા હો જાતા હૈ. મુઠ્ઠિયાં ભીંચ જાતી હૈં ઔર દાંત કટકટાને લગતે હૈં, ઈન સબ બાતોંકા અસર દિલ પર પડતા હૈ, ઉસકી વજહસે હાર્ટ એટેક હોનેકે ખદશાતમેં પંદરહ ફીસદકા ઈઝાફા હો જાતા હૈ.

(ઈસ્લામ ઔર સિહ્હત)

(૨) માહિરીને નફસિયાતકા કેહના હૈ કે નફસિયાતી એ'તિબારસે ગુસ્સા યરકાન (પીળીયા) પૈદા કરતા હૈ.

(૩) ઉસસે પેટમેં અલ્સર યા ગેસકી બીમારી હો જાતી હૈ.

(૪) ખૂનમેં કોલેસ્ટ્રોલકી સતહ બળ્હ જાતી હૈ.

(૫) ઝહની તનાવ, હાઈપર ટેન્શન હો જાતા હૈ.

(૬) ખૂનકી નાલિયોંમેં રૂકાવટ આ જાતી હૈ.

(૭) ગુસ્સાસે આંતોં પર ભી ખરાબ અસર પહોંચતા હૈ.

(૮) ઈન્સાનકે જિસ્મમેં બીમારિયોંસે લડનેવાલે જરાસીમ કમ હો જાતે હૈં.

(૯) ગુસ્સાકી વજહસે દર્દ બળ્હ જાતા હૈ ઔર બીમારી ઝિયાદા હો જાતી હૈ.

(૧૦) ગમ ઔર ગુસ્સાકી વજહસે બાઝ મરતબા દિમાગકી રગ ફટ જાતી હૈ ઔર ઈન્સાન મર જાતા હૈ.

(૧૧) સાઈનસ ઔર સરકા દર્દ ઔર બળ્હ જાતા હૈ.

(૧૨) ગુસ્સા, બદનકે પઠ્ઠોંકી કુવ્વતકો નુકસાન પહોંચાતા હૈ.

(૧૩) ગુસ્સાકી વજહસે કભી ઈન્સાનકી યાદદાશ્ત ખતમ હો જાતી હૈ ઔર બેહોશ હો જાતા હૈ.

(૧૪) ગુસ્સાસે ફાલિજ (લકવા) કા ભી ખતરા રેહતા હૈ.

(૧૫) ગુસ્સા ગૌરો ફિક્રકી કુવ્વતકો ખતમ કર દેતા હૈ.

ગુસ્સેકી હાલતમેં હાઝમેકા અમલ રૂક જાતા હૈ. ગુસ્સા બદનમેં ઝહર પૈદા કરતા હૈ. હાઝમેકા અમલ રોક દેતા હૈ. સાથ હી દૂસરે જિસ્માની અફઆલમેં ઝો'ફ (કમઝોરી) ઔર ઈન્તિશાર પૈદા કરતા હૈ. ડાક્ટર કેનનને તજુબકિ તૌર પર અપની બિલ્લીકો ખાનેકી કોઈ ચીઝ દી ઔર ઉસકે હાઝમેકે અમલકા એક્સરે મશીન પર મુશાહિદા કિયા. ઉસ કામકી આદી બિલ્લી આરામસે બૈઠી મિયાઉં મિયાઉં કરતી રહી. ઉસકા મે'દા બગૈર કિસી રૂકાવટકે કુદરતી તરીકેસે

ખોરાક હઝમ કરને લગા. ઈસ દૌરાન ડાક્ટર કેનનને બિલ્લીકી દુમ કો દબાયા, વો ગુસ્સેમેં આ ગઈ, ઉસને આવાઝ નિકાલની બંદ કર દી ઔર સાથ ઉસકે મે'દેને કામ કરના બંદ કર દિયા. ફિર ગુસ્સા દૂર હોતે હી હાઝમેકા અમલ દો બારહ શુરૂ હો ગયા.

ઈસ તરહકે તજુર્બાતસે યે હકીકત ઝાહિર હોતી હૈ કે ઝહન, તશ્વીશ, રંજિશ, ગુસ્સે, નફરત ઔર હસદમેં હો તો મે'દેકે અલાવા બદનકે તમામ આ'ઝામેં ભી અબતરી (ખરાબી) પૈદા હો જાતી હૈ. જબકે ઉમ્મીદ, ઈમાન, મખ્લૂકે ખુદાસે મુહબ્બત ઔર ઉનકી ખિદમત ઔર દિલજોઈ ઔર હર બાતકે રોશન પેહલૂ પર નિગાહ રખનેસે ઝહન પુર સુકૂન ઔર જિસ્મ સિહ્હતમંદ રેહતા હૈ. (મુસ્તફાદ મિસાલી નૌજવાન : ૨૬૯, તા'લીમાતે નબવી ઔર જદીદ ઈલ્મે નફસિયાત સ. ૫૦૦)

● ડાક્ટર કામરાન મિરઝાકા કેહના હૈ કે ગમ ઔર ગુસ્સામેં ચેહરેકી હયઅતકો બારબાર બદલનેસે ઈન્સાનકી સૂરત બદલ જાતી હૈ. વો બદસૂરત હો જાતા હૈ. ખદ્દો ખાલમેં તબ્દીલી આ જાતી હૈ.

(મુસ્તફાદ મિસાલી નૌજવાન સ. ૨૭૭)

ઉપરવાલી તફસીલાતસે આસાનીસે અંદાઝા લગાયા જા સકતા હૈ કે અખ્લાકી બીમારિયોંમેં "ગુસ્સા" વો મોહલિક બીમારી હૈ જિસસે દીન ઔર દુનિયાકી બેશુમાર હલાકતેં ઔર તબાહિયાં વુજૂદમેં આતી હૈં. અગર ઉનકા તજઝિયા કરેં તો અંદાઝા હોગા કે હમારે ઘર ઔર મુઆશરેકી અકસર બુરાઈયાં "ગુસ્સે" કી મરહૂને મિન્નત હૈં. હર ઘરકે ઝઘડેકી વજહ મા'લૂમ કીજિયે, હર તબાહીકા સબબ સોચિયે તો સબકા જવાબ યેહી મિલેગા, ગુસ્સા... ગુસ્સા... ઔર સિર્ફ ગુસ્સા.

ઘર ક્યૂં બરબાદ હુવા?	: બાત બાત પર શૌહરકે ગુસ્સાકી વજહસે
તલાકકી નૌબત ક્યૂં આઈ?	: શૌહરકે ગુસ્સા ઔર બીવીકે જવાબકી
	: વજહસે

કત્લ ક્યૂં હુવા? : કાતિલકે ગુસ્સેમેં આપેસે બાહિર આનેકી
: વજહસે

કાતિલ જેલમેં ક્યૂં પડા હુવા હૈ? : ગુસ્સામેં આકર કત્લ કરનેકી વજહસે

કાતિલકી મા'સૂમ ઔલાદ ક્યૂં બરબાદ હો ગઈ? : બાપકે ગુસ્સા ઝબ્ત ન કરનેકી વજહસે

દો દોસ્તોંમેં દુશ્મની ક્યૂં હો ગઈ? : ગલત ફેહમીકે સબબ ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ખૂનમેં અલ્સર ક્યૂં હુવા? : બાતબાતમેં ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ઝહની તનાવસે નજાત ક્યૂં નહીં મિલતી? : ગુસ્સા પર કન્ટ્રોલ ન કરનેકી વજહસે

ખૂનકી નાલિયોંમેં તનાવ ક્યૂં હૈ? : ઝિયાદા ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

દિલકી બીમારિયાં ક્યૂં પૈદા હુઈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

આંતેં ક્યૂં ખરાબ હો ગઈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

કુવ્વતે બરદાશ્ત ક્યૂં જવાબ દે ગઈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

સાઈનસ ક્યૂં નહીં જાતા? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

પઠ્ઠોંકો ક્યૂં નુકસાન પહોંચા? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

યાદદાશ્ત ક્યૂં ખતમ હો ગઈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ફાલિજ (લકવા) કા એટેક ક્યૂં હુવા? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ગૌરો ફિક્રકી કુવ્વત કૈસે ખતમ હો ગઈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

હાર્ટ એટેક ક્યૂં હો ગયા? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

હસદકી આગ દિલમેં ક્યૂં લગી હૈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

તકબ્બુર ક્યૂં બઢ્હા હુવા હૈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

બુગ્ઝકી ગંદગી દિલમેં ક્યૂં મૌજૂદ હૈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ગીબત ક્યૂં કી જાતી હૈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ઈમાનવાલેકો ગાલી ક્યૂં દી જાતી હૈ? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

હત્તા કે મોમિનકા કત્લ ક્યૂં કિયા ગયા? : ગુસ્સા કરનેકી વજહસે

ઔર દુનિયા વ આખિરતકી યે સારી તબાહિયાં ક્યૂં વુજૂદમેં આઈ?

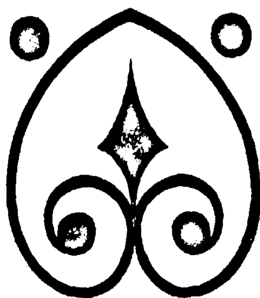
અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ કા સિર્ફ એક હુકમ ન માનનેકી વજહસે.

વો હુકમ ક્યા હૈ? "લા તગ્ઝબ" "ગુસ્સા ન કરો."

અબ બકૌલ હઝરત મૌલાના શાહ વસીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.) કે, કે ઈન્સાન યા તો "ઈસી તરહ ગુસ્સા કિયે જાએ, ઔર ઉસ પર જો દીની ઔર દુન્યવી મફાસિદ મુરત્તબ હોં ઉન પર રાઝી રહે, યા..... દૂસરી સૂરત યે હૈ કે ગુસ્સા હીકો ઝબ્ત કર લિયા જાએ, અગરચે ઉસમેં તકલીફ હોતી હૈ, મગર યે તકલીફ બહોતસી તકલીફોંકે લિયે ઢાલ બન જાતી હૈ."

(મુસ્તફાદ ગુસ્સા ઔર ઉસકા ઈલાજ સ. ૩)

ગુસ્સા કરનેવાલેકા હરગિઝ જવાબ મત દો!
ઈસ લિયે કે ગુસ્સેકે જુનૂનમેં જો કુછ આપસમેં કહા સુના જાતા હૈ,
હોશકી હાલતમેં ઉસકા બદલા લિયા જાતા હૈ.

ચોથા બાબ : ગુસ્સેકા ઈલાજ

ગુસ્સેકા નબવી ઈલાજ

અબ જબકે યે ઝાહિર હો ગયા કે ગુસ્સાકે દુન્યવી ઔર ઉખ્રવી તબાહિયાં બેશુમાર હૈં, ઔર બેશ્તર ઘરેલૂ ઔર મુઆશરતી (સમાજી) પરેશાનિયાં ઔર દીની તબાહિયાં ઉસીકે સબબ પૈદા હોતી હૈં, તો હર સલીમુલ ફિતરત ઈન્સાનકો ઉમૂમન..... ઔર હર મુસલમાનકો ખુસૂસન યે જાનનેકી કોશિશ હોની ચાહિયે કે ઈસ મોહલિક મર્ઝકા ઈલાજ ક્યા હૈ? ઔર વો ક્યા તદાબીર હૈં જિનકો ઈખ્તિયાર કરકે ઉસકી હલાકતસે બચા જા સકતા હૈ? ઈસ સવાલકા જવાબ યે હૈ કે રહમતુલ લિલ આલમીન ﷺ ને ઈસ સિલસિલેમેં જો તફસીલી હિદાયાત દી હૈં ઔર બચનેકી જો તદબીરેં બતલાઈ હૈં, ઉનકો મા'લૂમ કરકે એહતિમામકે સાથ ઉન પર અમલ કિયા જાએ. મુલાહિઝા ફરમાઈયે કે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને ઈસ મોહલિક મર્ઝકા ક્યા ઈલાજ તજવીઝ ફરમાયા હૈ :

● રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ફરમાયા : ગુસ્સા શયતાનકે અસરસે હોતા હૈ ઔર શયતાન આગસે પૈદા હુવા હૈ ઔર આગ પાનીસે બુઝતી હૈ. લિહાઝા જબ કિસીકો ગુસ્સા આએ તો ઉસે વુઝૂ કર લેના ચાહિયે. (અબૂ દાઉદ)

● આપ ﷺ ને ફરમાયા : **"ઈઝા ગઝિબ અહદુકુમ્ ફલ્યસ્કુત."**

"તુમમેંસે કિસીકો ગુસ્સા આ જાએ તો ઉસકો ખામોશ રેહના ચાહિયે."

(મુસ્નદે અહમદ)

● હુઝૂરે અકરમ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે જબ તુમમેંસે કિસીકો ગુસ્સા આએ તો ખડા હો તો બૈઠ જાએ ઔર બૈઠા હો તો લેટ જાએ.

(અબૂ દાઉદ)

● **જાઅ રજુલુન્ ઈલા સલ્માન ફકાલ, યા અબ્દલ્લાહિ! ઔસિની, કાલ**

લા તગઝબ. કાલ લા અકૂદિરુ, કાલ ફઈન્ ગઝિબ્ત ફઅમ્સિક્ લિસાનક વ યદક.

તર્જુમા : એક શખ્સ હઝરત સલમાન (રહ.) કે પાસ આયા, ઔર કેહને લગા:

અય અલ્લાહકે બંદે! મુઝે કોઈ અચ્છી બાત બતલાઈયે, હઝરત સલમાન (રહ.) ને ફરમાયા, ગુસ્સા ન કિયા કરો, ઉસ શખ્સને કહા કે મૈં ગુસ્સા ન કરને પર કાદિર નહીં હૂં, ઔર મૈં ગુસ્સેસે મગ્લૂબ હો જાતા હૂં. હઝરત સલમાન (રહ.) ને ફરમાયા કે અગર ઐસી બાત હૈ તો જબ ગુસ્સા આએ તો અપની ઝબાન ઔર હાથકો કાબૂમેં રખ્ખા કરો. (પરેશાન રેહના છોડ દીજિયે : સ. ૧૫૭)

ગુસ્સેકા એક અહમ ઈલાજ
અલ્લાહવાલોંકી સોહબત

અલ્લાહ તઆલાને હુઝૂરે અકદસ ﷺ કી સોહબતકે નતીજેમેં સહાબએ કિરામ (રદિ.) કે અખ્લાકકો મોઅતદિલ બના દિયા થા. સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને અપને આપકો હુઝૂર ﷺ કે હવાલે કર દિયા, ઈસ તરહ કે સહાબએ કિરામ (રદિ.) આપ ﷺ કી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ ઔર અપને આપકો ઈસ્લાહકે લિયે પેશ કિયા, ઔર યે તહિય્યા કર લિયા કે જો કુછ આપ ﷺ સે સુનેંગે ઔર જો કુછ આપ ﷺ કો કરતા હુવા દેખેંગે, અપની ઝિંદગીમેં ઉસકી ઈત્તિબાઅ (પૈરવી) કરેંગે. ઔર આપ ﷺ કી હર બાત માનેંગે. અબ હુઝૂરે અકદસ ﷺ એક એક સહાબીકો દેખ રહે હૈં, તમામ સહાબા આપ ﷺ કે સામને હૈં, ઉનકે હાલાત આપ ﷺ કે સામને હૈં.

બા'ઝ ઔકાત ખૂદ સહાબએ કિરામ (રદિ.) અપને હાલાત આપ ﷺ કે સામને આકર બયાન કરતે : યા રસૂલલ્લાહ ﷺ! મેરે દિલમેં ઈસ કામકા ખયાલ પૈદા હુવા, મેરે દિલમેં ઈસ કામકા જઝબા પૈદા હુવા, ઉસકે જવાબમેં આપ ﷺ ફરમાતે કે તુમ ફલાં કામ ઈસ હદ તક કર સકતે હો, ઉસસે આગે નહીં કર

સકતે. ચુનાંચે રફતા રફતા સરકારે દો આલમ ﷺ કી તા'લીમ ઔર તરબિયતકે નતીજેમેં યે હુવા કે વો અખ્લાક જો સરકારે દો આલમ ﷺ લેકર આએ થે વો સહાબએ કિરામ (રદિ.) મેં મુન્કતિલ હો ગયે.

ચુનાંચે ઝમાનએ જાહિલિયતમેં સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી કૌમ ઐસી કૌમ થી જિસકા ગુસ્સા હદસે ગુઝરા હુવા થા. ઝરાસી બાતમેં આપસમેં જંગ છિડ જાતી ઔર બા'ઝ ઔકાત ચાલીસ ચાલીસ સાલ તક વો જંગ જારી રેહતી, લેકિન જબ વો લોગ રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ તો ઐસે મોમિન બન ગયે કે ફિર જબ ઉનકો ગુસ્સા આતા તો સહીહ જગહ પર આતા, ઔર હદકે અંદર રેહતા, જિતના ગુસ્સા આના ચાહિયે ઉતના હી ગુસ્સા આતા, ઉસસે આગે નહીં બળ્હતા..... ફિર યેહી તરીકા સહાબએ કિરામને અપને શાગિર્દોં યાની તાબિઈનકે સાથ ઔર તાબિઈનને અપને શાગિર્દોં યાની તબ્એ તાબિઈનકે સાથ બરતા. ચુનાંચે ઉનકે અંદર ભી વો સિફાત મુન્તકિલ હો ગઈ. ઈસી લિયે અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાને તકવા હાસિલ કરનેકે લિયે સાદિકીનકી સોહબત ઈખ્તિયાર કરનેકા હુકમ ફરમાયા હૈ.

યા અય્યુહલ્લઝીન આમનૂત્તકૂલ્લાહ વ કૂનૂ મઅસ્સાદિકીન.

યાની અપને અખ્લાકકો દુરૂસ્ત કરના ચાહતે હો તો ઉનકી સોહબત ઈખ્તિયાર કરો જિનકે અખ્લાક દુરૂસ્ત હૈં, ઔર ઐસે લોગોંકી સોહબત ઈખ્તિયાર કરો જો અલ્લાહવાલે હૈં, જિનકે દિલોંમેં અલ્લાહકા ખૌફ હો, આખિરતકી ફિક્ર હો, જિનકે અખ્લાક મુજલ્લા ઔર મુસફ્ફા (પાક-સાફ) હો ચુકે હોં.

(ઈસ્લામ ઔર હમારી ઝિંદગી જિ. ૯, સ. ૨૫)

મૈંને હઝરત થાનવી (રહ.) કે બારેમેં કહીં પળ્હા હૈ કે ઉનસે કિસીને યે શિકાયત કી કે મુઝે ગુસ્સા બહોત આતા હૈ ઔર મૈં ઉસે કન્ટ્રોલ નહીં કર પાતા, હઝરતને ઉસકો એક બુઝુર્ગકા નામ બતલાયા કે ફલાંકી સોહબતમેં જાકર બૈઠા કરો, ઉસ શખ્સને ઐસા હી કિયા. કુછ દિનોંકે બાદ જબ વો શખ્સ હઝરત થાનવી (રહ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા તો અર્ઝ કિયા, હઝરત! મેરે ગુસ્સેમેં તો બિલકુલ

એ'તિદાલ આ ગયા, હાલાંકે મૈંને ઉન બુઝુર્ગસે ન ગુસ્સાકા ઈલાજ માલૂમ કિયા, ઔર ન ઉનહોંને મુઝે ઈસ સિલસિલેમેં કોઈ ઈલાજ યા વઝીફા બતલાયા. હઝરતને ફરમાયા કે વજહ ઉસકી યે હૈ કે વો બહોત હલીમુત્તબઅ હૈં, યાની ઉનકે મિઝાજમેં ગુસ્સા ઝબ્ત કરના ઔર બરદાશ્ત કરનેકા માદ્દા બહોત ઝિયાદા હૈ. યે ઉસીકી બરકત હૈ. ઔર ઐસા ક્યૂં ન હોતા કે હદીસે પાકકે મફહૂમમેં યે બાત મિલતી હૈ કે ઊંટોંકે ચરાનેવાલોંમેં સખ્તી ઔર બકરિયોંકે ચરાને વાલોંમેં નરમી હોતી હૈ. તો જબ જાનવરોંકી સોહબતકા અસર હોતા હૈ તો અલ્લાહ વાલોંકી સોહબતકા અસર ક્યૂં નહીં હોગા. ઈસી લિયે કહા ગયા હૈ કે કિસી અલ્લાહ વાલેકી સોહબતમેં એક લમ્હા ભી રેહના હજારોં સાલકી ઈખ્લાસવાલી ઈબાદતસે ઝિયાદા બેહતર હૈ. વજહ યે હૈ કે અલ્લાહ વાલોંકી સોહબતમેં અખ્લાક દુરૂસ્ત હોતે હૈં ઔર યે અખ્લાકકી દુરૂસ્તગી આ'માલકી હિફાઝતકા સબબ હોતી હૈ. અગર આ'માલ બહોત હોં ઔર અખ્લાકમેં કમી હો તો એક બદ અખ્લાકીકા વબાલ ઐસા હૈ કે બડે બડે આ'માલકી નેકીકો ઝાએઅ ઔર બરબાદ કર દેતા હૈ.

ગુસ્સા દૂર કરનેકી મઝીદ તદબીરેં

ઉલમાને ગુસ્સા દૂર કરનેકી દો તદબીરેં લિખ્ખી હૈં :

(૧) ઈલ્મી (૨) અમલી

● ઈલ્મી ઈલાજ યે હૈ કે જિસ કામકે બિગડને પર તુમહેં ગુસ્સા આ રહા હૈ, ઉસકે બારેમેં સોચો કે યે કામ અલ્લાહકે ઈરાદેસે હુવા હૈ કે નહીં? ઔર યકીનન દુનિયાકા હર કામ અલ્લાહ હીકી મરઝી ઔર ઉસકે ઈરાદેસે હોતા હૈં, ફિર મતલબ યે હુવા કે તુમ ઈસ લિયે નારાઝ હો રહે હો કે યે કામ અલ્લાહકે મન્શાકે મુતાબિક કૈસે હો ગયા! યે તો તુમહારે મન્શાકે મુતાબિક હોના ચાહિયે થા. અબ તુમ ખૂદ બતાઓ કે ઐસા સોચના જહાલત હૈ યા નહીં! ક્યા અલ્લાહ તઆલાકે ઈરાદેકો અપને ઈરાદેકે તાબેઅ બનાના ચાહતે હો? યાદ રખ્ખો!

અલ્લાહકે ઈરાદેકે બગૈર એક ઝર્રહ હિલ નહીં સકતા, ઔર હમારી ક્યા હૈસિયત, કે હમ અલ્લાહકે ફૈસલે પર અપની નાગવારીકા ઈઝહાર કરેં.

● ઈસી તરહ યે સોચો કે જબ "ઈમાને મુફસ્સલ" કે કલિમહમેં તુમને યે ઈકરાર કિયા હૈ કે :

"જો કુછ ભલા યા બુરા પેશ આતા હૈ, વો સબ અલ્લાહકી તરફસે હોતા હૈ."

તો મેરા યે ગુસ્સા કરના ઈમાની ઈકરારકે ખિલાફ હૈ, ઔર કલિમએ ઈમાનકે ઝબાની ઈકરારકે બાદ અમલન ઉસકે ખિલાફ કામ કરના, કિસી સચ્ચે મોમિનકા શેવા નહીં હો સકતા. ઈસીકો "અમલી નિફાક" કેહતે હૈં. તો યે સોચો કે તુમહારા યે ગુસ્સા કહીં અમલી નિફાક તો નહીં હૈ!

● એક ઈલ્મી ઈલાજ યે ભી બયાન કિયા હૈ કે ગુસ્સાકે વક્ત યે સોચેં કે મેરા ઈસ શખ્સ પર ક્યા હક હૈ?..... ઔર અલ્લાહકા મુઝ પર ક્યા હક હૈ?... ફિર અલ્લાહકા મેરે સાથ ક્યા મઆમલા હૈ?..... ઔર મૈં ઉસકે સાથ ક્યા મઆમલા કર રહા હૂં?

ઝાહિર હૈ કે જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ, તુમ ન ઉસકે ખાલિક હો ઔર ન રાઝિક... ઔર ન તુમને ઉસકો હયાત દી હૈ ઔર ન ઉસકી મૌતકે માલિક હો, ઔર અલ્લાહ તઆલાકે તુમ પર હર તરહકે હુકૂક હૈં, વોહી તુમહારા ખાલિક ઔર રાઝિક ભી હૈ ઔર મૌત ઔર હયાતકા માલિક ભી, તુમ હર તરહસે ઉસકે મહકૂમ ઔર મમલૂક ઔર એહસાનમંદ હો, ઔર ઈન તમામકે બવુજૂદ તુમ સુબહસે શામ તક ઉસકી દરજનોં નાફરમાનિયાં કરતે હો ઔર ઈન તમામકે બાવુજૂદ તુમહારે તમામ જુર્મોંકો બરદાશ્ત કર જાતા હૈ. તો ક્યા તુમહેં ભી ઐસા નહીં કરના ચાહિયે કે ઉસકે બંદોંકે સાથ દરગુઝર (મઆફી) કા મઆમલા કરો!

● ફિર અપને નફસસે પૂછો કે ક્યા તુમહારી ઈતાઅત ઔર રઝામંદી ખુદાકી ઈબાદત ઔર ફરમાંબરદારીસે ભી ઝિયાદા જરૂરી હૈ?... વો તો તુમહારી દરજનોં નાફરમાનિયોંકો રોઝાના મઆફ કરતા હૈ ઔર તુમહારા હાલ યે હૈ કે

ઝરાસી તબીઅતકે ખિલાફ બાત પર ગુસ્સેમેં આપેસે બાહિર હો જાતે હો, ઔર જો જી મેં આએ કર ગુઝરનેકે લિયે તૈયાર રેહતે હો!

● ગુસ્સાકે વક્ત યે સોચના ભી ગુસ્સાકો દૂર કર દેતા હૈ કે અગર મુઝસે કોઈ ગલતી હો જાએ, ઔર ઉસ પર કોઈ ગુસ્સા કરે તો મૈં યે ચાહૂંગા કે મુઝે મઆફ કર દિયા જાએ, લિહાઝા મુઝે ભી ચાહિયે કે ઉસ શખ્સકો મઆફ કર દૂં. ઔર સોચે કે યે શખ્સ તો મેરા ઈતના ખતાવાર નહીં હોગા, જિતના કે મૈં અલ્લાહ તઆલાકા ગુનેહગાર હું, ઔર જબ મૈં અલ્લાહ તઆલાસે મઆફીકા ખ્વાહિશમંદ હૂં તો ઉસે ક્યૂં ન મઆફ કરૂં.

● ઈસી તરહ જબ આપકો ગુસ્સા આએ તો અપની જગહસે હટ જાઈયે, ઔર અપને ઝહનકો કિસી દૂસરે કામકી તરફ લગા દીજિયે, જબ તકકે ગુસ્સા બિલકુલ ખતમ ન હો જાએ. ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા ઈસ તદબીરસે આપ ગુસ્સાકે શર સે મહેફૂઝ રહેંગે.

● એક તદબીર યે હૈ કે અપને ઉયૂબ પર ધ્યાન કીજિયે ઔર સોચિયે કે મૈં સબસે બદતર ઔર બુરા હૂં, ઈસસે કિબ્ર (તકબ્બુર) કી જડ કટેગી, ઔર ગુસ્સા ખતમ હોગા, ક્યૂંકે ગુસ્સાકા સબબ કિબ્ર હી હોતા હૈ.

● અગર કિસીસે અદાવત હો ગઈ હો ઔર બારબાર ગુસ્સાકે જઝબાત ઉભરતે હોં તો આપ ઈસ બાતકા એહતિમામ કર લેં તો બહોત ફાઈદા હોગા કે ઉસકો કુછ ન કુછ હદિયા દિયા કરેં, ચાહે બહોત હી કમ મિકદારમેં ક્યૂં ન હો.

● ગુસ્સાકે વહશિયાના જઝબાત પર કાબૂ કરનેકા એક તરીકા યે ભી હૈ કે ખૂદકો અલ્લાહ તઆલાકે સુપુર્દ કર દેં. અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરેં કે જિસ તરહ તૂ હમેં ઔર સારે ગુનાહોંસે બચનેકી તૌફીક અતા કરતા હૈ, ઈસી તરહ હમેં ગુસ્સે પર કાબૂ પાનેકી તૌફીક અતા ફરમા.

● ગુસ્સાકો કાબૂમેં રખનેકી એક તદબીર યે હૈ કે આપ ઉન ચીઝોંકી ફેહરિસ્ત બના લેં જિનકો દેખકર યા સુનકર આપકો ગુસ્સા આ જાતા હૈ યા આપ ચિડ જાતે હૈં. કોઈ ચીઝ આપકે લિયે ચાહે કિતની હી ઘટિયા ઔર બાઈસે શરમ

ક્યૂં ન હો ઉસે ફેહરિસ્તમેં જરૂર શામિલ કર લેં. ઈસ ફેહરિસ્ત બનાનેકા ફાઈદા યે હોગા કે આપ અપને દુશ્મનકી ઘાતસે બાખબર હો જાએંગે, ઔર ગુસ્સાસે બચનેકી કોશિશ કરેંગે. (મુસ્તફાદ અઝ પરેશાન રેહના છોડ દીજિયે સ. ૧૫૯)

● જબ ગુસ્સા આ જાએ તો યે સોચિયે કે શયતાન અપની ટોલીકે સાથ હમ પર હમ્લા કરના ચાહતા હૈ, ઈસ લિયે જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ ઉસ પર ગુસ્સા કરનેકે બજાએ અલ્લાહ તઆલાકો પુકારિયે, કે અય અલ્લાહ! શયતાન મુઝ પર હમ્લા આવર હો ચુકા હૈ, આપ મુઝે ઉસકે શરસે બચાઈયે, ઔર ઈસીકો દો તીન દફા માંગ લીજિયે, ઈન્શા અલ્લાહ ગુસ્સા ઔર શયતાનકે શરસે આપકી હિફાઝત હોગી.

ઈન તદાબીરમેંસે જો તદબીર આપકે લિયે સહલ ઔર આસાન હો, ઉસકો ઈખ્તિયાર કરના શુરૂ કીજિયે, ઈન્શા અલ્લાહ બહોત જલ્દ ઈસ મોહલિક બીમારીસે આપકો નજાત મિલ જાએગી.

તરબિયત ઔર ઈસ્લાહકે લિયે ગુસ્સા કૈસે કરેં?

બા'ઝ મરતબા તરબિયત ઔર ઈસ્લાહકી ગર્ઝસે માતહતોં, શાગિર્દો ઔર મુરીદીન પર ગુસ્સા કરનેકી જરૂરત ભી પેશ આતી હૈ, ઈસી લિયે કહીં ગુસ્સા કરના વાજિબ હોતા હૈ ઔર કહીં જાઈઝ ભી. મગર ગુસ્સાકો નાફિઝ કરનેકા સહીહ ઈલ્મ ન હો તો ઈન્સાન હદ સે તજાવુઝ કર જાતા હૈ ઔર એક બુરાઈ દૂર કરનેકી કોશિશમેં દૂસરી બહોતસી તબાહિયોંમેં મુબ્તલા હો જાતા હૈ. જરૂરતકે વક્ત ગુસ્સાકો કૈસે નાફિઝ કિયા જાએ કે સાંપ ભી મર જાએ ઔર લાઠી ભી ન ટૂટે. ઈસ સિલસિલેમેં હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"મૈં ગુસ્સાકે બારેમેં એક ગુર (ઉસૂલ) બતલાતા હૂં જો અમલી ઈલાજ ભી હૈ ઔર દસ્તૂરૂલ અમલ બનાનેકે લાઈક ભી, વો યે કે ગુસ્સા આતે હી ફૌરન

નાફિઝ કરના શુરૂ ન કર દે. ઝરા ઠહેર જાએ, ઔર જિસ પર ગુસ્સા આયા હૈ ઉસકો અપને સામનેસે હટા દે, યા ખૂદ વહાંસે હટ જાએ, જબ જોશ જાતા રહે ઉસકે બાદ ફૈસલા કરે કે ઉસ શખ્સકો ક્યા સઝા દી જાએ. મગર ઈસ ફૈસલાકે લિયે ઈલ્મે દીનકી જરૂરત હોગી, વો બતલાએગા કે યે મૌકા ગુસ્સા કરનેકા હૈ યા નહીં? ફિર મૌકા હોને પર સઝા કિતની હોની ચાહિયે? ઉસકે બાદ જો કુછ ફૈસલા હોગા વો બજા (સહીહ) હોગા, ઔર ઉન સબ બાતોંકા ફૈસલા સુકૂનકી હાલતમેં કરે, ગુસ્સામેં ન કરે, ક્યૂંકે હદીસમેં હૈ.

લા યકૂઝીલ્ કાઝી વહુવ ગઝ્બાન. (ઈબ્ને માજા)

બલ્કે ખૂબ સોચે ઔર મઆમલા પર નઝરે સાની ભી કરે. યહાં ભી ઈલ્મે દીનકી જરૂરત હોગી. જબ ગુસ્સા આએ તો યે ભી સોચેં કે આયા યહાં સઝા દેના વાજિબ હૈ યા જાઈઝ? અગર વાજિબ હો તો ઈસ આયત પર અમલ કરે :

વલા તઅ્ખુઝ્ કુમ્ બિહિમા રઅ્ફતુન્ ફી દીનિલ્લાહિ કે ઉસ પર શફક્ત ગાલિબ ન આની ચાહિયે. પસ અગર શરઅન સઝા વાજિબ હો તો સઝા દેના વાજિબ હૈ. શેખ શીરાઝી ફરમાતે હૈં.

બેહુકમ શરઅ આબ ખૂરદન ખતાસ્ત
વ ગરખૂં બફતવા બરેઝી રવાસ્ત

કે હુકમે શરીઅતકે ખિલાફ પાની પીના ભી જાઈઝ નહીં હૈ. ઔર અગર શરીઅત ઈજાઝત દે દે તો કત્લ કર દેના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

ઔર યે ઈસ સૂરતમેં હૈ જબ સઝા દેના અપના હક ન હો બલ્કે અલ્લાહકા હક હો. અગર અપના હક હો કે કિસીને હમારા નુકસાન કિયા થા યા હમારી નાફરમાની કી થી તો ઉસ વક્ત કામિલ દરજા ઈત્તિબાએ હુદા કા યે હૈ :

ફમન્ અફા વ અસ્લહ ફઅજ્રુહૂ અલલ્લાહિ.

યાની અપના હક મઆફ કર દે, ગો યે ભી જાઈઝ હૈ કે બદલા લે લે. લેકિન અગર મઆફ કર દે તો ઉસકા અજ્ર અલ્લાહ તઆલા પર હૈ. ઔર મઆફ કરના ચૂંકે નફસ પર શાક (ભારી) હૈ ઉસકે લિયે બા'ઝ મુરાકબાતકી ભી

જરૂરત હૈ મસલન યે સોચે કે "અય નફસ ક્યા તૂ મુજરિમ નહીં હૈ!"

ફિર યે કહે કે "જિતની તુઝકો ઉસ પર કુદરત હૈ ખુદા તઆલાકો તુઝ પર ઉસસે ઝિયાદા કુદરત હૈ. ફિર યે સોચે કે તૂ અપને જુર્મકે લિયે ક્યા ચાહતા હૈ મઆફી ચાહતા હૈ યા સઝા? યકીનન મઆફી ચાહતા હૈ, તો જૈસે તૂ અપને લિયે મઆફી ચાહતા હૈ ઈસી તરહ તુઝકો દૂસરોંકે લિયે ભી મઆફીકો પસંદ કરના ચાહિયે. ઔર યે ભી સોચે કે અગર તૂ ખતા મઆફ કર દેગા તો હક તઆલા તેરી ખતા મઆફ કર દેંગે." (વઅઝુલ હવા, આદાબે ઈન્સાનિયત)

ગુસ્સા દૂર કરનેકી દુઆએં ઔર અઝકાર

હઝરત આઈશા (રદિ.) કો જબ ગુસ્સા આતા તો રસૂલુલ્લાહ ﷺ ઉનકી નાકકો હિલાતે ઔર ફરમાતે અય ઉવેશ! યે દુઆ પઢો : અલ્લાહુમ્મ રબ્બ મુહમ્મદિન્ ઈગ્ફિર્લી ઝમ્બી વ અઝ્હિબ્ ગૈઝ કલ્બી વ અજિર્ની મિન્ મુઝિલ્લાતિલ્ ફિતન. (અમલુલ યૌમિ વલ્લૈલહ)

તર્જુમા : અય અલ્લાહ! મુહમ્મદ ﷺ કે રબ! મેરે ગુનાહકો મઆફ કર દેં, મેરે દિલકે ગુસ્સાકો દૂર કર દેં. ઔર ગુમરાહ કરનેવાલે ફિત્નોંસે મેરી હિફાઝત ફરમાએં.

● હઝરત સુલેમાન બિન સરદ (રદિ.) બયાન કરતે હૈં કે દો આદમી નબીએ કરીમ ﷺ કે પાસ ગાલી ગલોચ કર રહે થે. ઉનમેંકા એક ગુસ્સેમેં આ ગયા, ઉસકા ચેહરા સુર્ખ હો ગયા ઔર ઉસકી રગેં ફૂલ ગઈ, રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઉસકી તરફ દેખા ઔર ફરમાયા : મૈં એક કલિમહ જાનતા હૂં કે અગર યે ઉસે કેહ લે તો ઉસકી યે કૈફિયત દૂર હો જાએ, વો કલિમહ હૈ :

"અઊઝુબિલ્લાહિ મિનશ્શૈતા નિર્રજીમ."

મૈં શયતાન મરદૂદસે અલ્લાહકી પનાહ ચાહતા હૂં. (સહીહ બુખારી)

હિસ્ને હસીનમેં લિખ્ખા હૈ કે જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલાકા નામ અઊઝુ

કા વિર્દ રખ્ખે, ઈન્શા અલ્લાહ મખ્લૂક ઉસ પર મહેરબાન હો જાએગી, ઔર વો મખ્લૂક પર મહેરબાન હો જાએ. ઔર જો શખ્સ દસ મરતબા દુરૂદ શરીફ ઔર દસ મરતબા ઈસ નામકો પઢે તો ઈન્શા અલ્લાહ ઉસકા ગુસ્સા દૂર હો જાએગા, ઔર દૂસરે ગઝબનાક શખ્સ પર દમ કર દે તો ઉસકા ગુસ્સા ભી દફા હો જાએગા.

(હિસ્ને હસીન સ. ૫૫)

ગુસ્સા કરનેવાલેકે સાથ બરતાવ

અગર કિસી શખ્સકો ગુસ્સા આ જાએ તો ઉસકો જવાબ દેકર યા દબાવ ડાલકર ખામોશ કરનેકી કોશિશ ઉમૂમન નાકામ સાબિત હોતી હૈ. ગુસ્સાકી હાલતમેં હવાસ નિહાયત તેઝ હો જાતે હૈં. હર બાતકા સહીહ યા ગલત જવાબ ફૌરન દિયા જાતા હૈ. ગુઝરે હુએ દિનોંકે વાકિઆત બહોત તેઝીકે સાથ શયતાન ઉસકે સામને પેશ કરતા હૈ, ઈસી વજહસે આમ તૌરસે ઐસા હી હોતા હૈ કે જવાબ દેનેકી સૂરતમેં ગુસ્સા સર્દ (ઠંડા) પડનેકે બજાએ ઔર ઝિયાદા ભડક જાતા હૈ, ઔર હાલત યે હો જાતી હૈ કે, "મર્ઝ બઢતા ગયા જૂં જૂં દવા કી."

ઈસી લિયે અલ્લામા જૌઝી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે જબ તુમ કિસીકો દેખો કે વો ગુસ્સેમેં નામુનાસિબ બાતેં બકને લગા હૈ તો તુમકો ચાહિયે કે ઉસકી બાતોંકા કુછ લિહાઝ ન કરો, ઔર ઉન બાતોંકી વજહસે ઉસકી પકડ ભી ન કરો, ક્યૂંકે ઉસકી હાલત નશામેં મસ્ત આદમીકી તરહ હો ગઈ હૈ, અબ જો કુછ ઉસકી ઝબાન પર આ રહા હૈ, ઉસકો ઉસકી ખબર નહીં હૈ. અબ તુમકો યે ચાહિયે કે ઉસકે ઉબાલ (જોશ) પર સબ્રસે કામ લો, ઔર ઉસકી બાતોંકો કુછ અહમિયત મત દો, ક્યૂંકે ઉસ પર શયતાન ગાલિબ આ ચુકા હૈ, તબીઅતમેં હૈજાન (જોશ) પૈદા હો ગયા હૈ ઔર અકલ ગાયબ હો ગઈ હૈ.

ઔર અગર તુમ ભી ઉસ પર ગુસ્સા કરને લગે યા ઉસકે બરતાવકે મુતાબિક જવાબ દેને લગે, તો તુમહારી મિસાલ ઉસ અકલમંદકી તરહ હો જાએગી

જો કિસી પાગલકે મુંહ લગે, યા ઉસ સિહ્હતમંદકી તરહ હોગી જો કિસી બેહોશ પર ગુસ્સા કરે, લિહાઝા કુસૂર તુમહારા હી હોગા.

તુમકો તો ચાહિયે કે ઉસ પર તરસ ખાઓ, ઔર યે દેખો કે ઉસ પર તકદીરકા ફૈસલા કૈસે ગાલિબ આયા હૈ, ઔર વો તબીઅત ઔર નફ્સ ખિલોના બન ગયા હૈ. ઔર ઉસકા યકીન રખ્ખો કે જબ હોશમેં આએગા તો અપને અલ્ફાઝ ઔર બરતાવ પર ઈન્તિહાઈ શરમિંદા હોગા, ઔર તુમહારે સબ્રકી કદર કરેગા. ઔર ઉસ પર તરસ ખાનેકા કમસે કમ તકાઝા યે હૈ કે ઉસકો ઈતની દેરકે લિયે છોડ દો જિસમેં વો રાહત પા જાએ, યાની જો કુછ બક રહા હૈ ઉસકો કેહ લેને દો યહાં તકકે ઉસકા ગુસ્સા ઉતર જાએ.

બાપકે ગુસ્સાકે વક્ત ભી બેટેકો, ઔર શૌહરકે ગુસ્સાકે વક્ત બીવીકો ઐસા હી બરતાવ કરના ચાહિયે, કે જો કુછ ભી કહે, કેહ લેને દિયા જાએ, તાકે ભડાસ નિકલ જાએ, ઉસકો કુછ અહમિયત ન દી જાએ, ફિર દેખના, જલ્દ હી વો શરમિંદા હોકર મઅઝિરત કરેગા.

ઔર અગર ઉસકી હાલત ઔર ગુફતગૂ (યાની બાત) કા મુકાબલા કિયા ગયા તો દુશ્મની જગહ પાએગી, ફિર જો કુછ નશામેં હુવા થા ઉસ પર હોશકી હાલતમેં બદલા લિયા જાએગા.

ઈસ બાતકો ખૂબ સમઝ લો, ક્યૂંકે અકસર લોગ ઈસ મઆમલેમેં સહીહ તરીકાસે હટે હુએ હૈં, જબ કિસી મુબ્તલાએ ગઝબકો દેખતે હૈં તો જો કુછ વો કેહતા યા કરતા હૈ ઉસકા જવાબ દેને લગતે હૈં, હાલાંકે યે અકલ ઔર હિકમતકે તકાઝેકે ખિલાફ હૈ. હિકમતકા તકાઝા વોહી હૈ જો મૈંને ઝિક્ર કિયા. વમા યઅ્કિલુહા ઈલ્લલ્ આલિમૂન. ઈસકો તો સિર્ફ અહલે ઈલ્મ હી સમઝ સકતે હૈં.

(મજાલિસે જૌઝિયા, દિલકી દુનિયા સ. ૮૭, ૮૮)

પાંચવાં બાબ : ગુસ્સા ઝબ્ત કરનેકે વાકિઆત

ગુસ્સે પર કાબૂ પાનેવાલોંકે ચંદ વાકિઆત

સીરત ઔર તારીખકી કિતાબોંમેં બેશુમાર ઐસે વાકિઆત હૈં કે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ઔર આપકે શૈદાઈયોંને ઐન ગુસ્સાકે મૌકા પર ગુસ્સાકી આગકો બળ્હનેસે રોકા, ગુસ્સાકે ગલત જઝબેકો બરવક્ત લગામ દિયા ઔર હિલ્મ ઔર બુર્દબારીકા મુઝાહિરા કિયા. ચંદ વાકિઆત ઈબરતકે લિયે પેશ કરતે હૈં.

નબી ﷺ પર જાદૂ કરનેવાલેકે સાથ આપકા બરતાવ

હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક યહૂદીને હુઝૂર ﷺ પર જાદૂ કિયા થા, જિસકી વજહસે નબીએ પાક ﷺ ચંદ દિન બીમાર રહે. ઔર હઝરત આઈશા (રદિ.) કી રિવાયતમેં હૈ કે જાદૂકે અસરસે આપ ﷺ કો યે મહેસૂસ હોતા થા કે આપ બીવિયોંકે પાસ ગયે હોં હાલાંકે ઐસા નહીં હોતા. હઝરત સુફયાન (રહ.) કેહતે હૈં કે જાદૂકા સબસે સખ્ત અસર યેહી હોતા હૈ.

હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા કે ફલાં યહૂદીને આપ પર જાદૂ કિયા હૈ, ઉસને બાલોંમેં ગિરહેં લગાકર ફલાં કુંવેંમેં ડાલા હૈ, આપ ﷺ આદમી ભેજકર ઉસે મંગવા લેં, આપ ﷺ ને હઝરત અલી (રદિ.) કો ભેજા, વો નિકાલકર લાએ, હુઝૂરે અકરમ ﷺ ને ઉન ગિરહોંકો ખોલા તો ઠીક હોકર ઐસે ખડે હો ગયે જૈસે કિસી બંધનસે નિકલે હોં. મગર આપ ﷺ ને ન તો યે બાત આખરી દમ તક ઉસ યહૂદીકો બતલાઈ ઔર ન ઉસકા કોઈ નાગવાર અસર ચેહરે પર કભી ઝાહિર હુવા. (હયાતુસ્સહાબા હિસ્સા દોમ, સફા : ૬૯૦)

એક દેહાતીકી ગુસ્તાખી પર આપ ﷺ કા હુસ્ને સુલૂક

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં એક મરતબા આપ ﷺ કે સાથ થા. આપ ﷺ કે બદન પર એક નજરાની ચાદર થી, ઉસકે કિનારે સખ્ત ઔર ખુરદુરે થે. અચાનક એક દેહાતી આયા ઔર આપ ﷺ કી ચાદર પકડકર ઝોરસે ખીંચા, મૈંને ઉસ વક્ત આપ ﷺ કી ગરદનકે ઝાહિરી હિસ્સાકો દેખા, ઉસ પર ચાદરકો ઝોરસે ખીંચનેસે ખરાશ આ ગઈ થી, ફિર ઉસ દેહાતીને કહા કે અય મુહમ્મદ ﷺ! મુઝે ઉસ માલમેંસે દિયે જાનેકા હુકમ કીજિયે જો આપકે પાસ હૈ. ઉસ શખ્સકી ઈસ સખ્ત ગુસ્તાખીકે બાવુજૂદ આપ ﷺ ઉસકી તરફ દેખકર મુસ્કુરાએ ઔર ઉસે હદિયા દેનેકા હુકમ ફરમા દિયા.

(અત્તરગીબ વત્તરહીબ જિ. ૩, સ. ૪૧૯)

હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કે ગુસ્સા પર નબી ﷺ કી નારાઝગી

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) બયાન ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કો બુરા ભલા કેહ રહા થા, હુઝૂર ﷺ ભી વહાં તશરીફ ફરમાતે થે. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કા જવાબ ન દેના હુઝૂર ﷺ કો પસંદ આ રહા થા, ઔર હુઝૂર ﷺ મુસ્કુરા રહે થે. જબ વો આદમી બહોત ઝિયાદા બુરા ભલા કેહને લગા તો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ભી ઉસકી કિસી બાતકા જવાબ દે દિયા. જિસસે હઝરત નબીએ કરીમ ﷺ નારાઝ હોકર વહાંસે ચલ દિયે. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ભી પાછે પીછે ચલ દિયે

ઔર હુઝૂર ﷺ સે અર્ઝ કિયા કે જબ તક વો મુઝે બુરા ભલા કેહ રહા થા, આપ બૈઠે રહે, ઔર જબ મૈંને ઉસકી કિસી બાતકા જવાબ દે દિયા તો આપ નારાઝ હો ગયે?

ઈસ પર હુઝૂર ﷺ ને ફરમાયા કે જબ તક તુમ ખામોશ થે એક ફરિશ્તા તુમહારી તરફસે જવાબ દે રહા થા, ઔર જબ તુમને ભી જવાબ દે દિયા તો એક શયતાન બીચમેં આ ગયા ઔર ફરિશ્તા ચલા ગયા, ઔર મૈં કિસી શયતાનકે સાથ નહીં બૈઠ સકતા.

ઉસકે બાદ હુઝૂર ﷺ ને ફરમાયા કે અબૂબક! તીન બાતેં બિલકુલ સચ્ચી ઔર બરહક હૈં :

(૧) જિસ બંદે પર ઝુલ્મ કિયા જાએ ઔર વો અલ્લાહકી રઝાકે ખાતિર ઉસ ઝુલ્મકા બદલા ન લે, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ બંદેકી જરૂર મદદ ફરમાએંગે.

(૨) જો આદમી જોડ પૈદા કરનેકે લિયે હદિયા દેનેકા દરવાઝા ખોલતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસકા માલ ખૂબ બઢાતે હૈં.

(૩) જો શખ્સ માલ બઢાનેકી નિય્યતસે માંગનેકા દરવાઝા ખોલતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે માલકો કમ કર દેતે હૈં.

(હયસમી, જિ. ૮, સ. ૯૦૧)

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કા બેજા એ'તિરાઝ પર ખામોશી

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) એક રાત ગશ્ત કર રહે થે. એક ઘરસે ગાનેકી આવાઝ આઈ, પીછેકી દીવારસે ચઢકર આપ અંદર તશરીફ લે ગયે તો દેખા કે એક શખ્સ હૈ ઉસકે પાસ એક ઔરત બૈઠી હુઈ હૈ. આપને ઉસસે ફરમાયા કે અય દુશ્મને ખુદા! ક્યા તૂ યે સમઝતા હૈ કે બાવુજૂદ ઉન

ગુનાહોંકે અલ્લાહ તઆલા તેરી સતરપોશી ફરમાએગા. ઉસને કહા કે અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! સઝા દેનેમેં જલ્દી ન કીજિયે, મૈંને એક ગુનાહ કિયા હૈ ઔર આપને તીન ગુનાહ કિયે. અવ્વલ યે કે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હૈ કે કિસીકે ઐબકા તજસ્સુસ ન કરો, ઔર આપને કિયા. દૂસરે યે કે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હૈ કે ઘરોંમેં દરવાઝોંકી તરફસે આઓ, ઔર આપ મેરે મકાનકી પુશ્તકી તરફસે આએ. તીસરે યે કે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હૈ કે કિસીકે ઘરમેં બગૈર ઉસકી ઈજાઝતકે ન જાઓ, ઔર આપ મેરે ઘરમેં બગૈર મેરી ઈજાઝતકે આએ.

અગરચે હઝરત ઉમર (રદિ.) કે લિયે ઈન તીનોં બાતોંકા જવાબ આસાન થા, યે તીનોં હુકમ હાકિમે વક્તકે લિયે નહીં હૈં, ઈસ લિયે કે વો ઈન્તિઝામી મઆમલાતમેં તજસ્સુસ ભી કર સકતા હૈ, ઘરકે અંદર પુશ્તકી તરફસે ભી જા સકતા હૈ, ઔર બગૈર ઈજાઝતકે ભી. મગર આપકી આદત યે થી કે આપકી ઝાત પર કોઈ એ'તિરાઝ કરતા તો ગુસ્સા કરનેકે બજાએ ઝબ્ત કર જાતે થે.

(ખુલફાએ રાશિદીન સ. ૧૧૬)

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ઔર ઉનકે ગુલામકા વાકિઆ

રિવાયતમેં હૈ કે એક મરતબા હઝરત ઉસમાન ગની (રદિ.) ને કિસી ગલતી પર ગુસ્સા હોકર અપને ગુલામકા કાન મરોડ દિયા થા, ફિર ઉસસે ફરમાયા કે તુમ મુઝસે બદલા લે લો, તુમ ભી મેરા કાન મરોડો. ઉસને આપકી બાત માનનેકે લિયે આપકા કાન અપને હાથસે પકડ લિયા, આપને ફરમાયા કે ઝોરસે પકડો ઔર મરોડો, મૈંને ઝોરસે મરોડા થા, દુનિયામેં બદલા હો જાના આખિરતમેં બદલા હોનેસે બેહતર હૈ. (ખુલફાએ રાશિદીન ૧૮૦)

હઝરત અલી (રદિ.) કા ઝબ્તે ગુસ્સા ઔર કાફિરકા કુબૂલે ઈસ્લામ

મરવી હૈ કે હઝરત અલી કર્રમલ્લાહુ વજ્હહૂ એક દફા કિસી કાફિરકો પછાડકર કત્લ કરનેકે લિયે ઉસકે સીને પર સવાર હો ગયે, ઉસકો કત્લ કરને હી વાલે થે કે ઉસ ગુસ્તાખને આપકે ચેહરે પર થૂક દિયા. આપકો ઉસકી ઈસ હરકત પર ગુસ્સા આયા, ઔર ફૌરન હી ઉસ કાફિરકે સીનેસે ઉતર ગયે. ઉસને પૂછા કે આપને મુઝ પર કાબૂ તો પા લિયા થા, મગર કત્લ ક્યૂં નહીં કિયા? હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા કે વજહ ઉસકી યે હુઈ કે પેહલે મૈં તુઝે ખાલિસ અલ્લાહકે લિયે કત્લ કરના ચાહતા થા, ઉસમેં મેરા નફસ શામિલ નહીં થા, મગર જબ તૂને મુંહ પર થૂકા તો ઉસ ગુસ્સેમેં નફસકા ગુસ્સા ભી શામિલ હો ગયા. ઈસ લિયે મૈંને તુઝે છોડ દિયા. આપકે ઈસ ઈખ્લાસકો દેખકર વો ફૌરન ઈસ્લામમેં દાખિલ હો ગયા. (આદાબે ઈન્સાનિયત સ. ૩૮)

હઝરત અલી બિન હુસૈન (રદિ.) કા વાકિઆ

ઈમામ બયહકી (રહ.) ને કુરઆને કરીમકી આયત વલ્ કાઝિમીનલ્ ગૈઝ કી તફસીરમેં હઝરત અલી બિન હુસૈન (રદિ.) કા એક વાકિઆ નકલ ફરમાયા હૈ કે આપકી એક કનીઝ (બાંદી) આપકો વુઝૂ કરા રહી થી કે અચાનક પાનીકા બરતન ઉસકે હાથસે છૂટકર હઝરતકે બદન પર ગિર પડા, કપડે ભીગ ગયે, ગુસ્સા આના તબ્ઈ અમ્ર થા, કનીઝકો એહસાસ હુવા તો ઉસને યે આયત પઢ દી:

વલ્ કાઝિમીનલ્ ગૈઝ.

(યાની અલ્લાહકે મખ્સૂસ બંદે) ગુસ્સાકો પી જાતે હૈં.

યે સુનતે હી ખાનદાને નુબુવ્વતકે ઈસ બુઝુર્ગકા ગુસ્સા ફૌરન ઠંડા પડ ગયા, ફૌરન ખામોશ હો ગયે, ઉસકે બાદ બાંદીને આયતકા અગલા જુમ્લા પઢ દિયા :

વલ આફી-ન અનિન્નાસ

યાની વો લોગોં મઆફ કર દેતે હૈં.

તો ફરમાયા કે મૈંને તુમકો દિલસે ભી મઆફ કર દિયા, કનીઝ ભી હોશિયાર થી ઉસને ઉસકે બાદ તીસરા જુમ્લા ભી સુના દિયા :

વલ્લાહુ યુહિબ્બુલ્ મુહ્સિનીન.

"ઔર અલ્લાહ તઆલા એહસાન કરને વાલોંસે મુહબ્બત કરતા હૈ."

ઈસ આયતમેં એહસાન ઔર હુસ્ને સુલૂકકી હિદાયત હૈ, યે સુનકર હઝરત અલી બિન હુસૈન (રદિ.) ને ફરમાયા કે જા મૈંને તુઝે આઝાદ ભી કર દિયા.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૨, સ. ૧૮૯)

હઝરત ઈમામે આ'ઝમ (રહ.) કા અજીબ વાકિઆ

ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) એક રોઝ ઝોહરકી નમાઝકે બાદ ઘર તશરીફ લે ગયે, બાલાખાને પર (ઉપર) આપકા કમરા થા. આરામકે લિયે બિસ્તર પર લેટ ગયે. ઈતનેમેં કિસીને નીચેસે દરવાઝે પર દસ્તક દી. આપ અંદાઝા કીજિયે જો શખ્સ સારી રાતકા જાગા હુવા હો, ઔર સારા દિન મસરૂફ રહા હો, ઉસ વક્ત ઉસકી ક્યા કૈફિયત હોગી. ઐસે વક્તમેં કોઈ આ જાએ તો ઈન્સાનકો કિતના નાગવાર હોતા હૈ. લેકિન ઈમામ સાહબ ઉઠે, સીડીસે નીચે ઉતરે, દરવાઝા ખોલા તો દેખા એક સાહબ ખડે હૈં. ઈમામ સાહબને પૂછા : કૈસે આના હુવા?

ઉસને કહા એક મસ્અલા મા'લૂમ કરના હૈ.

ઈમામ સાહબને ઉસકો કુછ નહીં કહા, બલ્કે ફરમાયા કે અચ્છા ભાઈ! ક્યા મસ્અલા મા'લૂમ કરના હૈ?

ઉસને કહા કે મૈં ક્યા બતાઉં?

મૈં જબ આ રહા થા તો મુઝકો યાદ થા કે ક્યા મસ્અલા મા'લૂમ કરના હૈ? લેકિન અબ મૈં ભૂલ ગયા, યાદ નહીં રહા કે ક્યા મસ્અલા પૂછના થા?

ઈમામ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા કે અચ્છા યાદ આ જાએ તો ફિર પૂછ લેના. ઔર આપ ખામોશીસે ઉપર ચલે ગયે. અભી જાકર બિસ્તર પર લેટે હી થે કે દો બારહ દસ્તક હુઈ, ઈમામ સાહબ ફિર બાલાખાનેસે નીચે તશરીફ લાએ, દેખા તો વોહી સાહબ ખડે હૈં, ઈમામ સાહબને પૂછા કે હાં ભાઈ! મસ્અલા યાદ આ ગયા?

ઉનહોંને કહા કે ઈમામ સાહબ! મઆફ કીજિયે, મસ્અલા તો યાદ આ ગયા થા, મગર આપકે આધી સીડી તક આતે હી ન જાને ક્યૂં મૈં ફિર અચાનક ભૂલ ગયા. અબ અગર એક આમ આદમી હોતા તો ઉસકે ગુસ્સાકા ક્યા આલમ હોતા. મગર ઈમામ સાહબ તો સબ્ર ઔર હિલ્મ ઔર બુર્દબારીકે પહાડ થે, આપને કહા કે અચ્છા જબ યાદ આ જાએ તો પૂછ લેના. ઔર ફિર જાકર ઈમામ સાહબ બિસ્તર પર લેટ ગયે, ફિર તીસરી મરતબા ઉસ શખ્સને દસ્તક દી તો ઈમામ સાહબ નીચે ઉતરે, વો આદમી કુછ સહમા હુવા (ડરા હુવા) ભી થા, ઈમામ સાહબને ખૂદ પૂછા, હાં ભાઈ! મસ્અલા યાદ આ ગયા? ઉસને કહા જી હાં, મસ્અલા યે હૈ કે ઈન્સાનકે પાખાનાકા ઝાઈકા મીઠા હોતા હૈ યા કડવા?

ઈમામ સાહબને કહા જબ તાઝા હોતા હૈ તો ઉસમેં કુછ મિઠાસ હોતી હૈ ઔર જબ સૂખ જાએ તો ઉસકા ઝાઈકા કડવા હો જાતા હૈ.

ઉસ શખ્સને કહા..... ક્યા આપને કભી ચખકર દેખા હૈ?

ઈમામ સાહબને ફરમાયા કે હર બાતકા ઈલ્મ ઝાતી તજુર્બાસે હી નહીં હોતા, બલ્કે બાઝ ચીઝોંકા ઈલ્મ અકલસે ભી હાસિલ કિયા જાતા હૈ. જબ પાખાના તાઝા હોતા હૈ તો ઉસ પર મખ્ખિયાં બૈઠતી હૈં, ઔર જબ સૂખ જાતા હૈ તો નહીં બૈઠતીં, મા'લૂમ હુવા કે દોનોંમેં ફર્ક હૈ વરના દોનોં પર બૈઠતીં.

ઈમામ સાહબકા જવાબ સુનકર ઉસ આદમીને કહા ઈમામ સાહબ!

મુઝે મઆફ કીજિયે, મૈં આપકે સામને હાથ જોડતા હૂં, મૈંને આપકો બહોત સતાયા, લેકિન આપને મુઝે હરા દિયા.

ઈમામ સાહબને કહા વો કૈસે? ઉસને કહા કે દર અસલ એક દોસ્તસે મેરી બહસ હો રહી થી કે ઈસ વક્ત ઉલમાકે અંદર ઈલ્મ ઔર બુર્દબારી કિસકે અંદર સબસે ઝિયાદા હૈ? મેરા કેહના થા કે હઝરત સુફયાન (રહ.) કે અંદર, જબકે મેરે દોસ્તકી રાય આપકે બારેમેં થી. હમ દોનોંકે દરમિયાન ઈસી બાત પર બહસ આગે બળ્હ ગઈ તો મૈંને જાંચનેકે લિયે યે તદબીર ઈખ્તિયાર કી, આપકો બારબાર આરામકે વક્તમેં તકલીફ દેકર એક બેહૂદા સવાલ કિયા ઔર આપકો ભડકાનેકી કોશિશ કી. મૈંને સોચા કે આપકો કિસી તરહ ગુસ્સા દિલા દૂં તાકે મૈં જીત જાઉં, મગર આજ આપને મુઝે હરા દિયા, ઔર મૈં આજકે બાદસે કાઈલ હો ગયા કે ઈસ રૂએ જમીન પર આપસે ઝિયાદા હલીમ, બુર્દબાર ઔર અપને ગુસ્સે પર કાબૂ રખનેવાલા આપસે ઝિયાદા કોઈ નહીં. (મિસાલી નૌજવાન સ. ૨૭૭)

હઝરત ઈમામે આ'ઝમ (રહ.) કા એક ઔર વાકિઆ

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે વાલિદે મોહતરમકે ઈન્તિકાલકે બાદ એક શખ્સ આપકે પાસ આયા ઔર કેહને લગા કે સુના હૈ કે આપકે વાલિદકા ઈન્તિકાલ હો ગયા હૈ, ઔર યે ભી સુના હૈ કે આપકી વાલિદા કાફી હસીન ઔર જમીલ (ખૂબસૂરત) ભી હૈં. મેરી ખ્વાહિશ હૈ કે આપ ઉનસે મેરા નિકાહ કર દીજિયે.

ઈમામ સાહબને ફરમાયા કે મેરી વાલિદા બાલિગા ઔર સૈયિબા (શાદી શુદા) હૈં, મૈં ઉનસે પૂછતા હૂં, અગર વો રાઝી હો જાએં તો મુઝે કોઈ ઈન્કાર નહીં?

ઉસને કહા..... તો ફિર ઘરમેં જાકર ફૌરન હી પૂછ લીજિયે.

ઉસકી ઈસ હરકત પર આપકો જિસ કદર ભી ઉસ પર ગુસ્સા આતા વો કમ થા. મગર સબ્રકા ઘૂંટ પીતે હુએ ઈમામ સાહબ જૈસે હી અપને ઘરકી તરફ રવાના હુએ, વો શખ્સ વહીં ગિરા ઔર બેહોશ હો ગયા. લોગ દૌડે ઔર ઉસકો ઉઠાયા તો મા'લૂમ હુવા કે વો મર ચુકા હૈ. ઈમામ સાહબસે કિસીને પૂછા કે ક્યા હો ગયા? આપને ફરમાયા કે ઉસકો મેરે સબ્રને કત્લ કર ડાલા.

ઉસ શખ્સકા નિકાહ કરનેકા ઈરાદા નહીં થા બલ્કે વો ઈમામ સાહબ (રહ.) કા મઝાક ઉડાના ચાહતા થા. ક્યા ઈન્તિહા હૈ ઉસ હિલ્મ ઔર ઝબ્તકી મગર યે હઝરાત જિતના હિલ્મ કરતે હૈં, ઉતના હી ખુદાએ તઆલા ઉનકી તરફસે ઈન્તિકામ (બદલા) લેતે હૈં.

સચ હૈ કે જો શખ્સ અલ્લાહકકે કિસી વલીસે અદાવત ઔર દુશ્મની રખતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઉસસે એ'લાને જંગ કરતે હૈં.

(અલ હવા વલ હુદા સ. ૯૨)

હઝરત મૌલાના ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) કા ગુસ્સા ઝબ્ત કરના

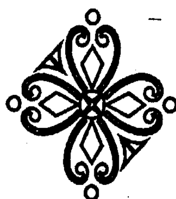
મૌલાના મુહમ્મદ ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) નસીહત કરનેમેં તેઝ મશ્હૂર થે. વઅઝ ઔર બયાનકે દૌરાન અંદાઝમેં કાફી સખ્તી હોતી થી. બા'ઝ લોગોંકા ગુમાન યે થા કે યે તેઝી નફસાનિયતકા જોશ હૈ. ચુનાંચે એક દફા મજમામેં વઅઝ ફરમા રહે થે કે એક બેઅદબ શખ્સને અર્ઝ કિયા કે હઝરત મૈંને સુના હૈ કે આપ હરામકી પૈદાઈશ હૈં. આપને નિહાયત મતાનત (સંજીદગી) સે જવાબ દિયા કે ભાઈ કિસીને તુમસે ગલત કહા હૈ. મેરે માં-બાપકે નિકાહકે ગવાહ તો અબ તક મૌજૂદ હૈં, તુમહારા જી ચાહે તો મૈં ઉનસે ગવાહી દિલવા દૂં કે ઉનકે સામને નિકાહ હુવા થા ઔર નિકાહકે બાદ શરઈ હુકમ યે હૈ કે બચ્ચે માં-બાપકે હી હોતે હૈં. નિકાહકે સુબૂતકે બાદ જો લડકા પૈદા હોગા વો તો હલાલી હોગા, ઉસકો

હરામી કેહના સહીહ નહીં. ક્યા ઈન્તિહા હૈ ઈસ તવાઝોઅ કી.

ઉસ શખ્સકી યે બાત તમામ સુનનેવાલોંકો સખ્ત ગિરાં ગુઝરી, ખુસૂસન જાંનિસારોંકો તો ન મા'લૂમ કૈસા હૈજાન (જોશ) હુવા હોગા. મગર મૌલાનાને ઈસ્તિકલાલકો હાથસે નહીં જાને દિયા. ઝાહિર હૈ કે મૌલાનાકો ગુસ્સાકે બુરે અંજામકા કિસ દરજા ઈસ્તેહઝાર રહા હોગા. ઔર મૌલાનાને કિસ કદર બરદાશ્તસે કામ લિયા હોગા. ઉસકા અસર યે હુવા કે વો શખ્સ આપકે કદમોંમેં ગિર પડા, ઔર કહા કે મેરા ગુમાન યે થા કે આપકા ગુસ્સા નફસકે લિયે હૈ, આજ મા'લૂમ હો ગયા કે આપ ગુસ્સા નફસકે લિયે નહીં કરતે. (અલ હવા વલ હુદા સ. ૯૨)

ગર્ઝ બુઝુર્ગોંકી બડી બડી હિકાયતેં હૈં કે ઉનહોંને કિસ તરહ ગુસ્સાકો ઝબ્ત કિયા હૈ ઔર હિલ્મ ઔર બુર્દબારીમેં અલ્લાહકે પ્યારે રસૂલ ﷺ કી કૈસી ઈત્તિબાઅ કી હૈ. અસ્લાફકે ઈન વાકિઆતસે યે બાત ભી યકીની હો ગઈ કે સખ્ત ગુસ્સાકી હાલતમેં અપને ગુસ્સા પર કાબૂ પા લેના હર ઈન્સાનકે બસમેં હૈ. ઔર ગુસ્સા ઝબ્ત ન કરને વાલોંકા યે ઉઝર કરના કે મૈં ગુસ્સામેં આપેસે બાહિર હો જાતા હૂં, યા ગુસ્સાકી હાલતમેં મૈં ક્યા કેહતા હૂં ઔર કરતા હૂં કુછ સમઝમેં નહીં આતા, યે સબ નામા'કૂલ ઔર બેબુન્યાદ બાતેં હૈં. ઔર ગોયા કે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ પર એક તરહસે ઈલ્ઝામ હૈ કે આપને ઉમ્મતકો ઐસે કામકા હુકમ ફરમાયા હૈ જિસકા કરના ઉસકે બસસે બાહિર હૈ.

હકીકત તો યે કે હર ફર્દ ગુસ્સા ઝબ્ત કરને પર કાદિર હૈ. હાં મગર યે જબ હી મુમકિન હૈ કે વો ગુસ્સાકી તબાહીકો જાનતા હો, ગુસ્સાકે વક્ત હિંમત ઔર ઈસ્તિકલાલસે કામ લે, ઔર ગુસ્સાકે બુરે અંજામસે બચનેકી તદબીરેં ભી ઈખ્તિયાર કરે.

છટ્ઠા બાબ : ગુસ્સેકે મખ્સૂસ મવાકેઅ

ગુસ્સેકે ચંદ મખ્સૂસ મવાકેઅ

આજ મુઆશરેમેં અગરચે ગુસ્સેકા હર જગહ બોલ બાલા હૈ, ઔર જિસ શખ્સસે જિતના બન પડતા હૈ, અપને મિઝાજ ઔર તબીઅતકે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સા કરનેમેં કોઈ કસર નહીં છોડતા હૈ, ફિર ભી કુછ જગહેં ઐસી હૈં જહાં ગુસ્સાકે નતીજેમેં ઝુલ્મ ઔર સખ્તીકા બાઝાર કુછ ઝિયાદા હી ગરમ હૈ.

ઉનમેં "શૌહરકા બીવી પર ગુસ્સા" ઔર "મદ્રસાકે તલબા પર અસાતિઝાકા ગુસ્સા" ઝિયાદા કાબિલે ઝિક્ર હૈ. યે વો મઝલૂમીન હૈં જો અપની મજબૂરિયોંકી વજહસે ન ઝુલ્મકા બદલા લે સકતે હૈં ઔર ન હી અકસર મવાકેઅ પર ઉસકા ઈઝહાર કર પાતે હૈં, ઔર ગુસ્સામેં ઝુલ્મ કરનેવાલે ઉનકી મજબૂરિયોંકા ખૂબ ફાઈદા ઉઠાતે હૈં ઔર ઝુલ્મ પર ઝુલ્મ કરતે ચલે જાતે હૈં. ચુનાંચે "મિયાં બીવીકા ગુસ્સા" ઔર "મુદર્રિસીનકા તલબા પર ગુસ્સા" કો ઉનકી અહમિયતકે પેશે નઝર અલગસે બયાન કિયા જાતા હૈ.

શૌહર બીવીકા આપસી ગુસ્સા

હમારી ઘરેલૂ ઝિંદગી જિન મુસીબતોં ઔર ઈન્તિશારકા શિકાર હૈ ઉનમેં મિયાં બીવીકે ઈખ્તિલાફાત ઔર આપસી ગુસ્સાકા હાલ સબકો માલૂમ હૈ. જિસ ઘરકો સુકૂન ઔર રાહતકા ગેહવારા હોના ચાહિયે થા, ઈસ્લામી તા'લીમાતસે દૂરી ને આજ અકસર ઘરોંકો ગમ ઔર ગુસ્સા ઔર ઝગડે ફસાદકા મૈદાન બના દિયા હૈ. અકસર ઘરોંમેં મિયાં બીવીકે આપસી ઝગડોંકી વજહસે ચૈન ઔર સુકૂન

તબાહ હો ચુકા હૈ. લોગોંને અપની ઝિંદગીકો કિસ તરહ પરેશાનિયોંકા મજમૂઆ બના લિયા હૈ ઉસકી એક ઝલક મુલાહિઝા કીજિયે, આજ કમો બેશ હર ઘરમેં યે સર્દ જંગ છિડી હુઈ હૈ.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી મેરી ખિદમત નહીં કરતી.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર મેરા ખયાલ નહીં રખતા.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી મેરા ખયાલ નહીં રખતી.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર બચ્ચોંકો વક્ત નહીં દેતા.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી હર વક્ત મેરી નિગરાની કરતી હૈ.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર ઘરસે ઝિયાદા બાહિર વક્ત દેતા હૈ.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી બહોત ફુઝૂલ ખર્ચ હૈ.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર બખીલ હૈ.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી જરૂરી ઝૈબો ઝીનત નહીં કરતી.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહરકે મુંહસે સિગરેટ ઔર તમ્બાકુ કી બદબૂ આતી હૈ.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી મેરે ઘરમેં રહે.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર મુઝે રિશ્તેદારોંકે યહાં જાને નહીં દેતા.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવીકી દીની હાલત દુરૂસ્ત નહીં.

બીવી કેહતી હૈ..... ઉનકી ખૂદકી હાલત દુરૂસ્ત નહીં.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી અપની સાસ કી નહીં માનતી.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર મેરી કોઈ બાત નહીં માનતા.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી પરદાકા એહતિમામ નહીં કરતી.

બીવી કેહતી હૈ..... ખાવિંદ નઝરોંકી હિફાઝત નહીં કરતા.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી મુઝસે ઝબાન દરાઝી કરતી હૈ.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર મુઝ પર મારપીટ કરતા હૈ.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી ગૈર શરઈ શાદિયોંમેં ન જાએ.

બીવી કેહતી હૈ..... શૌહર રિશ્તેદારી નિભાના નહીં જાનતા.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી ઘરકી ચહારદીવારીમેં રહે.

બીવી કેહતી હૈ..... મહેંગાઈ હૈ, મૈં ભી મુલાઝિમત ક્યૂં ન કરૂં.

શૌહર કેહતા હૈ..... બીવી મેરે હુકૂક અદા નહીં કરતી.

બીવી કેહતી હૈ..... ખાવિંદ મેરે હુકૂક અદા નહીં કરતા.

(માખૂઝ સેહ માહી હકીમુલ ઉમ્મત, થાનાભવન)

મિયાં બીવીકા ઝગડા... સારે ફસાદોંકી મુરઘી

હઝરત થાનવી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે "મિયાં-બીવીકા ફસાદ સબ ફસાદોંકી મુરઘી હૈ, યાની સેકડોં ફસાદકો પૈદા કરતી હૈ.

(કમાલાતે અશરફિયા સ. ૪૬)

મિયાં બીવીકા રિશ્તા ઉલ્ફત ઔર મુહબ્બતકા હસીન તરીન રિશ્તા હૈ. ઈસ રિશ્તેકી ઉસ્તુવારી (મઝબૂતી) ઘરકે માહોલકો પુરસુકૂન ઔર ખૂશગવાર બનાતી હૈ અગર યે તઅલ્લુક ભી રંજિશકા શિકાર હો જાએ તો ન સિર્ફ યે કે ઘરકા સુકૂન ખતમ હો જાતા હૈ બલ્કે યે રંજિશ ખાનદાની દુશ્મની ઔર ઔલાદકી તબાહી ઔર બરબાદીકા ભી સબબ બન જાતી હૈ ઔર ઉસકે ઐસે ખતરનાક ઔર ભયાનક નતાઈજ પૈદા હોતે હૈં જિસકા અંદાઝા નહીં કિયા જા સકતા. યેહી વજહ હૈ કે ઈબ્લીસ અપની રોઝાનાકી મજલિસમેં અપને ઉનહીં શાગિર્દોકો ઝોરદાર શાબાશી ઔર એ'ઝાઝો ઈકરામકે કાબિલ સમઝતા હૈ જો મિયાં બીવીકે દરમિયાન રંજિશ પૈદા કરને ઔર તફરીક (જુદાઈ) ડાલનેમેં કામિયાબ હોતે હૈં.

ચુનાંચે હઝરત જાબિર (રદિ.) સે મરવી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે ઈબ્લીસ પાની પર તખ્ત નશીન હોકર અપની ફૌજ ચારોં

તરફ ભેજતા હૈ, જબ વો વાપસ આકર અપની કારગુઝારી સુનાતે હૈં તો વો ઉનકે કારનામોંસે ઝિયાદા ખૂશ નહીં હોતા, જબ કોઈ કેહતા હૈ કે મૈંને મિયાં બીવી યા ઘરવાલોંકે દરમિયાન જુદાઈ કરા દી હૈ તો ઉસે અપને કરીબ કરતા હૈ.

(જામેઉલ મસાનીદ હદીસ ૧૯૫)

ઔર ઈસકે બિલ મુકાબિલ અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ ને ઉસ આદમીકો સબસે બેહતર ઈન્સાન કરાર દિયા હૈ જિસકા મઆમલા અપને ઘર વાલોંકે સાથ ઝિયાદા બેહતર હો. યાની ઉનકી કોતાહિયોં પર દરગુઝર (મઆફી) ઔર ગલતિયોં પર હિલ્મ ઔર બુર્દબારીકા બરતાવ કરનેવાલા હો.

ઔર હદીસમેં હૈ કે તુમમેં સબસે બેહતર વો શખ્સ હૈ જો અપને ઘર વાલોં (બીવી, બચ્ચોં) કે સાથ ઝિયાદા બેહતર હો, ઔર મૈં અપને ઘર વાલોંકે સાથ તુમ સબ લોગોંસે ઝિયાદા બેહતર હૂં. (તિરમિઝી)

મગર આજ ઐસે ઘર બહોત કમ મિલેંગે જહાં મિયાં બીવીકે દરમિયાન આપસી રંજિશ ઔર ગમ ઔર ગુસ્સાકા બાઝાર ગરમ ન હો. અગર ગુસ્સાકી ભડકતી હુઈ આગ ન સહી, તો ઉસકી ગરમી ઔર તપિશસે તો શાયદ હી કોઈ બચ સકા હો, ઈલ્લા માશા અલ્લાહ.

શૌહરકો ગુસ્સા ક્યૂં આતા હૈ?

આમ તૌરસે દેખા યે જાતા હૈ કે શાદીકે બાદ કુછ દિનોં તક મિયાં બીવીકે દરમિયાન ઉલ્ફત ઔર મુહબ્બતકા રિશ્તા કાઈમ રેહતા હૈ, મગર ઉસકે બાદ છોટી છોટી બાતોં પર કશીદગી (અનબન) ઔર તનાવ પૈદા હોના શુરૂ હો જાતા હૈ ઔર દેખતે હી દેખતે પ્યાર ઔર મુહબ્બતકે બજાએ નફરતકા જઝબા દિલમેં ઘર કર જાતા હૈ ગૌર કરને પર ઉસકી કઈ વજહેં સમઝમેં આતી હૈં :

(૧) પેહલી યે કે ઔરતોંકો અલ્લાહ તઆલાને અધૂરી અકલ ઔર ટેઢ્હી પસલીસે પૈદા કિયા હૈ, મગર ઉનસે ઐસે કામોંકી ઉમ્મીદ રખ્ખી જાતી હૈ યા

ઉનસે ઐસે કામોંકા મુતાલબા કિયા જાતા હૈ જો અધૂરી અકલવાલા નહીં કર સક્તા. ઔર ફિર ઉસકે કામોંકો જબ મર્દ અપની અકલકી રોશનીમેં દેખતા હૈ તો ઉસે ગુસ્સા આતા હૈ કે યે કામ વૈસા ક્યૂં નહીં હુવા જૈસા વો ચાહતા હૈ. ઐસા કરના દર અસલ મર્દ ઔર ઔરતકી અકલી ફર્કકા અમલન ઈન્કાર કરના હૈ.

(૨) દૂસરી વજહ યે હોતી હૈ કે શૌહકે ગુસ્સાકી આગ જબ ભડકતી હૈ તઃ ઉસ વક્ત બીવીકા જવાબ જલતે પર તેલકા કામ કરતા હૈ. ગુસ્સેકા બાતિની સબબ ચૂંકે તકબ્બુર હોતા હે, ઔર જિસકે અંદર મુતકબ્બિરકો દબાનેકી કુવ્વત ન હો, ઉસકે લિયે ખામોશ રેહના હી અકલમંદી હોતી હૈ.

ઉપરકે સફહાતમેં અલ્લામા જૌઝી (રહ.) કી બાત નકલ કી ગઈ હૈ કે ઐસે વક્તમેં જવાબ દેનેસે બાત બનતી નહીં બલ્કે ઔર બિગડ જાતી હૈ.

(૩) ઈસ સિલસિલેમેં નફસ ઔર શયતાનકી ચાલોંસે બેખબર હોના ભી એક બડી વજહ હૈ, કે ઉમૂમન લોગોંકો માલૂમ નહીં કે વો મિયાં-બીવીકે દરમિયાન નાઈત્તિફાકી પૈદા કરનેકી કોશિશોંમેં કિસ કદર સરગરમ રેહતા હૈ ઔર ઉસકે લિયે કૈસી કૈસી તદબીરેં ઈખ્તિયાર કરતા હૈ.

(૪) ચોથી બાત યે હૈ કે આમ તૌરસે ઐસા હોતા હૈ કે મિયાં-બીવી દોનોં આપસી તઅલ્લુકાતકો ખૂશગવાર રખનેકી તદબીરોંસે નાવાકિફ હોતે હૈં યા જાનનેકે બાવુજૂદ ભી ઉન પર અમલ નહીં કરતે. આમ તૌરસે યેહી અસ્બાબ હૈં જિનકી વજહસે અકસર ઘરોંમેં ઈન્તિશાર, નાઈત્તિફાકી, ગમ ઔર ગુસ્સા, ઔર લડાઈ ઝઘડેકા માહોલ ગરમ હૈ, ઔર માલો દૌલતકી ફરાવાની ઔર ઐશ ઔર રાહતકે સામાનોંકી કસરતકે બાવુજૂદ ન દિલમેં ચૈન હૈ ઔર ન ઝિંદગીમેં સુકૂન ઔર ઈત્મીનાન હૈ. આઈયે મઝકૂરા વુજૂહાત પર થોડી તફસીલસે રોશની ડાલતે હૈં.

પેહલી વજહ : ઘરેલૂ ઈખ્તિલાફાતકી પેહલી વજહ જો હર શૌહરકો ઝહન નશીન કર લેની ચાહિયે, યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને ઔરતોંકો નાકિસુલ અકલ બનાયા હૈ, ઔર નાકિસુલ અકલ આમ તૌરસે કામકો ખરાબ હી કિયા

કરતે હૈં, ઉનસે કોઈ કામ બેહતર ઔર ઉમ્મીદકે મુતાબિક હો જાએ તો યે ઉનકે લિયે કાબિલે તા'રીફ હૈ, ઔર અગર કામ ખરાબ હો જાએ તો ઉનસે ઉમ્મીદ ઉસીકી રખની ચાહિયે. અગર ઉનકે કામોંકો મર્દ અપની અકલકે તરાઝૂ પર તોલેં ઔર કમી કી સૂરતમેં નારાઝ હોં ઔર ગુસ્સા કરેં તો યે કોતાહી, ઔરતોંકી નહીં ખૂદ મરદોંકી શુમાર કી જાએગી. ઈસી લિયે અલ્લાહ તઆલાને ઈસ હકીકતસે પેહલે હી બાખબર કિયા હૈ. ઔર તાજિરને જબ માલકા ઐબ બતલાકર સામાન દિયા હૈ તો ફિર ઉસ સામાનકે ઐબ પર નારાઝ હોના ઔર ગુસ્સા કરના નાદાની ઔર હિમાકત (બેવકૂફી) કે સિવા ઔર ક્યા હો સકતા હૈ? ઈસ લિયે મિઝાજ ઔર તબીઅતકે ખિલાફ બાતોં પર યે સોચકર ખામોશ હો જાના ચાહિયે કે યે કામ બીવીને અપની અકલ ઔર સમઝકે એ'તિબારસે કિયા હૈ, જિસકો મૈં અપની અકલ ઔર સમઝકે એ'તિબારસે દેખૂંગા તો કમી તો જરૂર નઝર આએગી.

દૂસરી વજહ : ઘરેલૂ ઈખ્તિલાફાતકી જડ મઝબૂત કરનેવાલી દૂસરી ચીઝ બીવીકા જવાબ હૈ. શૌહરકે ગુસ્સાકે વક્ત જબ બીવી શૌહરકા જવાબ દેનેકી કોશિશ કરતી હૈ તો શૌહરકા ગુસ્સા કમ હોનેકે બજાએ ઔર ભડક ઉઠતા હૈ. બાત બનનેકે બજાએ ઔર બિગડ જાતી હૈ. ગુસ્સાકા સબબ ચૂંકે તકબ્બુર હોતા હૈ ઔર છોટા યા માતહત જબ મુતકબ્બિરકો જવાબ દેનેકી કોશિશ કરતા હૈ તો તકબ્બુરકી આગ ઔર તેઝ હોતી હૈ. ઈસી લિયે અલ્લામા જૌઝી (રહ.) કા કૌલ ઉપર નકલ કિયા ગયા હૈ કે ઐસી હાલતમેં ગુસ્સા કરનેવાલેકા જવાબ દેનેકે બજાએ યે સોચના ચાહિયે કે ઉસકી હાલત નશામેં મસ્ત આદમીકી તરહ હો ગઈ હૈ, અબ જો કુછ ઉસકી ઝબાન પર આ રહા હૈ, ઉસકો ઉસકી ખબર નહીં હૈ. અબ તુમકો યે ચાહિયે કે ઉસકે ઉબાલ (જોશ) પર સબ્રસે કામ લો, ઔર ઉસકી બાતોંકો કુછ અહમિયત મત દો, ક્યૂંકે ઉસ પર શયતાન ગાલિબ આ ચુકા હૈ, તબીઅતમેં હૈજાન પૈદા હો ગયા હૈ ઔર અકલ રૂપોશ હો ગઈ હૈ.

ઔર અગર તુમ ભી ઉસ પર ગુસ્સા કરને લગે યા ઉસકે બરતાવકે મુતાબિક જવાબ દેને લગે, તો તુમહારી મિસાલ ઉસ અકલમંદકી તરહ હો જાએગી જો કિસી પાગલકે મુંહ લગે, યા ઉસ સિહ્હતમંદકી તરહ હોગી જો કિસી બેહોશ પર ગુસ્સા કરે, લિહાઝા કુસૂર તુમ્હારા હી હોગા.

તુમકો તો ચાહિયે કે ઉસ પર તરસ ખાઓ, ઔર યે દેખો કે ઉસ પર તકદીરકા ફૈસલા કૈસે ગાલિબ આયા હૈ, ઔર વો તબીઅત ઔર નફસકા ખિલોના બન ગયા હૈ. ઔર ઈસકા યકીન રખ્ખો કે જબ હોશમેં આએગા તો અપને અલ્ફાઝ ઔર બરતાવ પર ઈન્તિહાઈ શરમિંદા હોગા, ઔર તુમહારે સબ્રકી કદર કરેગા.

ઔર ઉસ પર તરસ ખાનેકા કમસે કમ તકાઝા યે હૈ કે ઉસકો ઐસે વક્તમેં ઈતની દેરકે લિયે છોડ દો, જિસમેં વો રાહત પા જાએ, યાની જો કુછ બક રહા હૈ ઉસકો કેહ લેને દો યહાં તકકે ઉસકા ગુસ્સા ઉતર જાએ.

બાપકે ગુસ્સાકે વક્ત ભી બેટેકો, ઔર શૌહરકે ગુસ્સાકે વક્ત બીવીકો ઐસા હી બરતાવ કરના ચાહિયે, કે ગુસ્સેમેં જો કુછ ભી કહે, કેહ લેને દિયા જાએ, તાકે ભડાસ નિકલ જાએ, ઉસકો કુછ અહમિયત ન દી જાએ, ફિર દેખના જલ્દ હી વો શરમિંદા હોકર મા'ઝિરત કરેગા.

ચુનાંચે ગુસ્સાકી હાલતમેં શૌહરકો જવાબ દેના મઆમલાકો ઔર બઢ્હાવા દેતા હૈ. ઐસે વક્તમેં બીવીકે હકમેં ખામોશી હી બેહતર હૈ.

તીસરી વજહ : યે બાત ભી ઈન્તિહાઈ અહમ હૈ કે સુબહસે શામ તક શયતાનકી કોશિશ યે હોતી હૈ કે વો મિયાં-બીવીકે દરમિયાન નફરતકી દીવારેં ખડી કરનેકે લિયે અપની પૂરી સલાહિયતેં ઔર તજુર્બાત લગા દે. ઔર હર વક્ત ઉસકી તાકમેં રહે કે કોઈ મૌકા ઐસા હાથ આ જાએ કે ઉનકે દરમિયાન આપસી રંજિશ, ગમ ઔર ગુસ્સા ઔર નાઈત્તિફાકી પૈદા કર દી જાએ તાકે કારગુઝારીકે વક્ત ખૂબ દાદ (શાબાશી) મિલે ઔર ઈબ્લીસ ઉનકો અપના મુકર્રબ બનાએ.

અબ એક મિસાલ સુનિયે કે શયતાન મિયાં-બીવીકે દરમિયાન ગમ ઔર ગુસ્સેકા માહોલ કૈસે પૈદા કરતા હૈ?

શૌહરને ઐસે વક્તમેં બીવીકો આવાઝ દી જબ વો કિસી કામમેં મશ્ગૂલ થી, આવાઝ સુનનેકે બાદ ફૌરન ઈસ લિયે હાઝિર નહીં હો સકી કે ઉસકે હાથમેં કોઈ અહમ કામ થા, મસલન વો બચ્ચેકે કામમેં લગી હુઈ થી, યા શૌહર હીકે કિસી કામમેં મશ્ગૂલ થી જિસકી વજહસે પેહલી આવાઝમેં નહીં આ સકી. યા વો ઐસી જગહ પર થી જહાં ઉસકો આવાઝ નહીં પહોંચ સકી, મસલન પંખા ચલ રહા થા, યા નલ સે પાની ગિરનેકી આવાઝ આ રહી થી જિસકી વજહસે વો શૌહરકી બાત સુન નહીં સકી. ફિર શૌહર દૂસરી બાર જબ આવાઝ દેગા તો ઉસકી આવાઝમેં થોડી તેઝી હોગી, ઔર અલ્ફાઝ ભી સખ્ત હોંગે. અગર શૌહર તેઝ મિઝાજકા હૈ તો તેઝ અલ્ફાઝમેં આવાઝ દેગા, ઔર નરમ મિઝાજકા હૈ ઉસકા અપના અંદાઝ હોગા, મુખ્તલિફ મિઝાજ ઔર તબીઅતકે એ'તિબારસે કોઈ કુછ કહેગા..... કોઈ કુછ ઔર, મસલન :

કોઈ કહેગા : "અરે સુન રહી હો કે નહીં!"

કોઈ કહેગા : "અરે કાનમેં આવાઝ જા રહી હૈ કે નહીં!"

કોઈ કહેગા : "ક્યા હો ગયા હૈ તુમહારે કાનોંકો? બેહરી તો નહીં હો ગઈ! વગૈરહ.

મિઝાજ ઔર તબીઅતકે એ'તિબારસે જુમ્લે ઔર અંદાઝ અલગ હો સકતે હૈં કિસીકે કુછ હલ્કે ઔર કિસીકે કુછ સખ્ત.

ઔર ચૂંકે બીવી ભી બેકુસૂર થી ઈસ લિયે યે તેઝી ઉસકે દિલકો ચોટ પહોંચાએગી, વો શૌહરકી તેઝ બાતકા જવાબ દે યા ન દે, ઉસકે દિલકો ઈન બાતોંકા નશ્તર જરૂર લગેગા. અગર બીવીને ગુસ્સેમેં કુછ કેહ દિયા તો શયતાનકો મૌકા મિલ ગયા, અબ વો બાતોંકા બતંગડ બનાકર દોનોંકે દરમિયાન નફરત ઔર અદાવતકા ઐસા બીજ બોએગા કે ઉસકે કાંટોંસે ઘરકે હર ફર્દ ઝખ્મી હોંગે. કોઈ કમ કોઈ ઝિયાદા.

અગર બીવીને શૌહરકી ઉસ તેઝ બાતકા જવાબ નહીં દિયા, તો અબ શયતાનકી કોશિશ યે હોગી કે શૌહરકી તરફસે ફિર કોઈ ઐસી બાત પેશ આ

જાએ જિસસે બીવીકે સબ્રકા પૈમાના લબરેઝ હો જાએ, ઔર ઈસ મરતબા વો ભી શૌહરકી બાતકા જવાબ દે, ઔર મઆમલા કિસી તરહ આગે બઢ જાએ.

ખુલાસા યે કે નફસ ઔર શયતાન હર વક્ત ઈસ બાતકી કોશિશમેં હૈં કે મિયાં-બીવીકે દરમિયાન ગુસ્સાકી ફિઝા હમવાર કરકે પૂરે ઘરકે સુકૂનકો નાઈત્તિફાકી ઔર લડાઈ ઝગડેમેં તબ્દીલ કર દે. ઈસ લિયે એક હોશમંદ શૌહર ઔર સલીકામંદ બીવીકે લિયે જરૂરી હૈ કે નફસ ઔર શયતાનકી ચાલોંસે કભી ગાફિલ ન હોં ઔર હમેશા ચોકન્ના રહેં.

ચોથી વજહ : યાની મિયાં બીવીકે ખૂશગવાર તઅલ્લુકાતકો બરબાદ કરનેવાલી ચોથી ચીઝ, "આપસી તઅલ્લુકાતકો ખૂશગવાર રખનેકી તદબીરોંસે નાવાકિફ હોના, યા જાનનેકે બાવુજૂદ ઉન પર અમલ ન કરના હૈ."

અગર ગૌર કરેં તો હમારે ઘરેલૂ બિગાડ, આપસી રંજિશ ઔર મિયાં બીવીકે ઈખ્તિલાફાતકી એક અહમ વજહ યેહી હૈ. ઈસ સિલસિલેમેં હમારા મુઆશરા હદ દરજા કોતાહી ઔર મુજરિમાના ગફલતકા મુરતકિબ હૈ, હાલાંકે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ કી તા'લીમાત ઔર સહાબએ કિરામકી સીરતમેં ઐસી કાફી હિદાયાત મૌજૂદ હૈં, જિનકો અપનાકર ઘરેલૂ મસાઈલ ઔર ઈન્તિશારસે બચા જા સકતા હૈ.

શરીકે હયાત (યાની બીવી) કે સાથ મુહબ્બતકા ઈઝહાર કરના, તલ્ખિયોં ઔર નાગવારિયોંકે બાવુજૂદ..... મીઠી ઝબાન ઔર નરમ લબો લેહજા ઈખ્તિયાર કરના... ઉનકી તા'રીફકે લિયે ઉનકી કમિયોંકે અંદર ભી ખૂબિયાં તલાશ કર લેના, ઐસી તદબીરેં હૈં જિનકો અપનાના ઘરેલૂ ઝિંદગીકો ખૂશગવાર બનાનેકે લિયે ઈન્તિહાઈ જરૂરી હૈ, ઔર ઉનકો નઝર અંદાઝ કરકે ઘરમેં મુહબ્બતકા માહોલ પૈદા કરનેકી કોશિશ કરના એક ખ્વાબકે સિવા કુછ ભી નહીં. રસૂલે અકરમ ﷺ કી તા'લીમાતમેં ઐસી તદબીરેં ઔર ઈસ સિલસિલેકે જામેઅ ઉસૂલ મૌજૂદ હૈં જિનકો અપનાકર ઘરસે ગમ ઔર ગુસ્સા ઔર નફરતકે માહોલકા ખાતિમા કિયા જા સકતા હૈ.

યાર રખિયે કે બીવીસે સિર્ફ મુહબ્બત કરના હી કાફી નહીં, મુહબ્બતકે સાથ સાથ... "મુહબ્બતકા ઈઝહાર" ભી રસૂલુલ્લાહ ﷺ કી સીરતસે સાબિત હૈ. ચુનાંચે રિવાયતમેં હૈ કે જબ હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.), અલ્લાહકે હબીબ ﷺ કે સાથ ખાના તનાવુલ ફરમાતીં, ગોશ્તકે બડે બડે ટુકડે હોતે, જબ હઝરત આઈશા (રદિ.), ઉન ટુકડોંમેંસે કુછ હિસ્સા દાંતોંસે કાટનેકે બાદ રખ દેતીં, તો નબી ﷺ હઝરત આઈશા (રદિ.) સે કસદન પૂછતે કે આઈશા! તુમને કહાંસે કાટા થા, ઔર ઉનકે બતલાનેકે બાદ આપ ﷺ ભી ઉસી જગહસે કાટકર ખાતે. ઐસા ઈસ લિયે કરતે કે ઉમ્મતકો મા'લૂમ હો જાએ કે ઘરેલૂ માહોલકો ખૂશગવાર બનાનેકે લિયે સિર્ફ મુહબ્બત હી કાફી નહીં, બલ્કે મુહબ્બતકા ઈઝહાર ભી જરૂરી હૈ.

બીવીકી દિલજોઈ ઔર ઉસસે અપની મુહબ્બતકા ઈઝહાર, ઘરેલૂ ઝિંદગીકો ખૂશગવાર રખનેકે લિયે ઈસ કદર જરૂરી હૈ કે ઉલમાએ કિરામને ઉસકી સરાહત કી હૈ કે બીવીકી ખિલાફે વાકિઆ તા'રીફ કરના, જિસસે ઉસકી દિલદારી ઔર દિલજોઈ મકસૂદ હો, ન સિર્ફ યે કે જાઈઝ હૈ, બલ્કે એક પસંદીદા અમલ હૈ. ગૌર કરેં કે ઈસ્લામમેં ઝૂઠ બોલના કિસ કદર કબીહ (બુરા) અમલ હૈ. એક હદીસકા મફહૂમ હૈ કે મોમિન હર ગુનાહ કર સકતા હૈ, મગર ઝૂઠા નહીં હો સકતા. મગર જહાં બીવીસે ઈઝહારે મુહબ્બત ઔર ઉસકી દિલજોઈકી બાત આતી હૈ વહાં ઈસ અમલકો મના કરનેકે બજાએ પસંદીદા ફરમાયા ગયા.

બા'ઝ સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી સીરતમેં યે બાત મિલતી હૈ કે આપસી મુહબ્બતકો બરકરાર રખનેકે લિયે બીવિયોંસે કુછ પ્યાર ઔર મુહબ્બતકે ઉસૂલ મુકર્રર કર લિયા કરતે થે ઔર ઉસકી પાબંદી કરતે થે. ચુનાંચે હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને અપની બીવીસે કેહ રખ્ખા હૈ કે અગર મુઝે તુમહારી કિસી બાત પર ગુસ્સા આ જાએ તો તુમ મુઝે મના લિયા કરના, ઔર જબ તુમ નારાઝ હો જાઓ તો મૈં મના લિયા કરૂંગા. ઈસ તરહ ઘરેલૂ ઝિંદગીમેં ખૂશગવારી ઔર આપસી મુહબ્બત બાકી રહેગી.

"હાકિમ" નહીં "આશિક" બનેં ઔર ઉમ્મીદેં ખતમ કર દેં

મરદોંકો અલ્લાહ તઆલાને ઔરતોં પર ફૌકિયત બખ્શી હૈ ઔર ઘરકી સારી જરૂરિયાત પૂરી કરનેકા ઝિમ્મેદાર શૌહરકો બનાયા હૈ. ઈસ લિયે ઘરમેં હર બાત શરીઅતકી રોશનીમેં શૌહરકી ચલની ચાહિયે ઔર બીવીકો શૌહરકી ઈતાઅત કરની ચાહિયે. મગર ઈસકા મતલબ હરગિઝ યે નહીં કે ઈસ ફૌકિયત ઔર બરતરીકે ઈઝહારકે લિયે શૌહર ઘરમેં હાકિમ બનકર રહે.

યેહી વો મરહલા હૈ જહાં અકસર શૌહર ગલતી કર જાતે હૈં, ઔર અપની ચલાનેકા તરીકા બસ યે સમઝતે હૈં કે ઐસા અંદાઝ ઈખ્તિયાર કરેં જિસસે બીવી મરઊબ હો જાએ. બીવીકો અપની મરઝીકે મુતાબિક રખનેકે લિયે વો ડાંટ ડપટ ઔર ઝબાનકી સખ્તીકા સહારા લેતે હૈં, હાલાંકે યે બાત સો ફીસદ નાતજુર્બાકારી ઔર નાદાનીકી હૈ.

મુનાસિબ તરીકા યે હૈ કે બીવીકે સાથ હાકિમ બનકર નહીં આશિક બનકર રેહના ચાહિયે. એક બુઝુર્ગ ફરમાતે હૈં કે ઔરતેં મુહબ્બતકે લિયે પૈદા કી ગઈ હૈં, અગર તુમને અપની બીવીસે મુહબ્બતકે સાથ સાથ મુહબ્બતકા ઈઝહાર કરના સીખ લિયા તો વો અપની બોટી બોટી તુમ પર કુરબાન કર દેગી. ઔર અગર તુમને ઉસ પર તાકતકા મુઝાહિરા કિયા તો યાદ રખ્ખો કે વો ટેઢી પસ્લીસે પૈદા હુઈ હૈ. ટૂટ તો જાએગી, મગર સીધી નહીં હો સકતી.

મગર લોગોંકી હાલત યે હૈ કે ઘરસે બાહિર તો અખ્લાકકે પૈકર બનકર રેહતે હૈં ઔર ઘરમેં દાખિલ હોતે હી ખૂદકો કિસી ઝાલિમ હુકમરાન યા ડિકટેટર (હાકિમ) સે કમ તસવ્વુર કરના અપની મરદાના શાનકે ખિલાફ સમઝતે હૈં, કોઈ બાત ભી મિઝાજકે ખિલાફ પેશ આ જાએ તો ઘરમેં હંગામા ખડા હો જાતા હૈ. ઉનહેં શાયદ યે ભી ખયાલ નહીં રેહતા કે હમ જિસ નબીકી ઉમ્મત હૈં, ઉનહોંને

ઘરમેં રેહનેકે સિલસિલેમેં કિસી અખ્લાકકી તા'લીમ ભી દી હૈ યા નહીં.

બહોતસે શૌહર ઐસે હૈં કે ઘર પહોંચતે હી ઉનકા પારા ચળ્હ જાતા હૈ, વો મા'મૂલી બાતોંકો બુન્યાદ બનાકર બીવીકો ડાંટના ઝિડકના ઔર તા'ના દેના શુરૂ કર દેતે હૈં. વજહ ઉસકી યે હોતી હૈ કે બહોતસે શૌહર અપની દુકાન યા મુલાઝિમતસે ઘર પહોંચનેસે પેહલે હી બીવી મોહતરમાસે મુતઅલ્લિક ઉમ્મીદોંકી એક લંબી ફેહરિસ્ત ઝહનમેં લિયે હુએ ઘર પહોંચતે હૈં, ઔર જહાં ઉન ઉમ્મીદોંકે ખિલાફ કોઈ બાત પેશ આતી હૈ તો ગુસ્સામેં આગ બગોલા હો જાતે હૈં :

ઘર પહોંચનેસે પેહલે શૌહરકી ઉમ્મીદેં કમો બેશ કુછ યે હોતી હૈં કે :

● મેરે ઘર પહોંચનેસે પેહલે બીવી અપને સારે કામકાજકો છોડકર મેરે ઈસ્તિકબાલકે લિયે ખડી હોગી.

● મેરે કમરેકી એક એક ચીઝ સલીકેસે, જૈસા મૈં ચાહતા હૂં, મેરી હિદાયતકે મુતાબિક રખ્ખી હુઈ હોંગી.

● બચ્ચે બિલકુલ સાફ સુથરે ઔર સલીકેસે હોંગે.

● દરવાઝે પર દસ્તક દેતે હી પેહલી હી ઘંટીમેં, બલ્કે ગલીમેં ગાડીકા હોર્ન સુનતે હી વો દરવાઝે પર આકર ખડી હો જાએગી.

● સાસ, નનદ, યા કિસી પડોસન યા કિસી ઔર ઝઘડેકી ખબર મુઝે નહીં સુનાએગી, ઔર ન કિસી ગમ યા પરેશાનીકી ઈત્તિલાઅ મુઝે દેગી.

● ખાના મેરી મરઝીકે મુવાફિક તૈયાર હોગા ઔર કુછ મીઠી ચીઝકા ભી ઈન્તિઝામ હોગા વગૈરહ વગૈરહ.

અબ શૌહર સાહબ ઘરમેં દાખિલ હુએ ઔર ઘરકા માહોલ મઝકૂરા ઉમ્મીદોંકે મુતાબિક નહીં નિકલા તો ઉનકી ઉમ્મીદકો ઠેસ પહોંચતી હૈ, બીવીકી કિસી મજબૂરી ઔર મા'ઝૂરીકા કુછ ખયાલ દિલમેં નહીં આતા, બીવીકો કુછ જુમ્લે કેહ ડાલતે હૈં, જો દિન ભરકી થકી હુઈ બીવીકે લિયે માચિસકી તીલીકા કામ કરતા હૈ, ઔર ફિર યે ચિંગારી આહિસ્તા આહિસ્તા અંગારા બનકર ઐસી

આગ લગાતી હૈ કે ખુદાકી પનાહ! ફિર ઉસકે નતીજેમેં કહીં સખ્ત કલામી, કહીં ગીબત, ચુગલિયાં, ઈલ્ઝામ તરાશિયાં, સમધિયાનોંમેં (વેવાઈકે ઘરકે લોગોંકે સાથ) ઝગડે, ગાલી ગલોચ ઔર હાથાપાઈકી નૌબત પહોંચ જાતી હૈ. ઈસ લિયે ક્યા હી અચ્છા હો કે શૌહર સાહબ ઘર આતે હુએ યે સોચકર ઘરકી તરફ ચલેં કે હો સકતા હૈ કે :

● બીવીકો કોઈ ઉઝર પેશ આ ગયા હો જિસકી વજહસે વો અપને કામકાજમેં લગી હુઈ હો ઔર વક્ત પર ઘરકે કામ ન કર સકી હો.

● હો સકતા હૈ કે મેરે ઘર પહોંચનેકે વક્ત હી ઉસે કોઈ તકાઝા પેશ આ ગયા હો, બચ્ચોંકી જરૂરતમેં મસરૂફ હો જિસકી વજહસે દસ્તક દેને ઔર ઘંટી બજાનેકે બાદ..... દરવાઝા ખોલનેમેં દેર હો ગઈ હો.

● હો સકતા હૈ કે કામવાલી ન આઈ હો, યા બીવીકી તબીઅત ખરાબ હો જિસકી વજહસે સફાઈ નહીં હો સકી, યા સફાઈ તો હુઈ થી મગર મેરે ઘર પહોંચનેસે કુછ હી પેહલે, કુછ કરીબી રિશ્તેદાર ઘર આકર ગયે હોં, ઔર ઉનકે બચ્ચે મેરે બચ્ચોંકે સાથ મિલકર ઘરકી કુછ ચીઝોંકો બેતરતીબ કર ગયે હોં, તો મૈં ઉસમેં સિર્ફ બીવીકો હી કૈસે ઈલ્ઝામ દે સકતા હૂં ઔર ઉસકો સારા દિન લાપરવાહીસે ગુઝારનેકા ઈલ્ઝામ કૈસે દે સકતા હૂં!

● હો સકતા હૈ કે વક્ત પર ખાના ઈસ લિયે તૈયાર નહીં હો સકા, યા મેરી પસંદકા ખાના ઈસ લિયે નહીં બન પાયા કે ગોદકે બચ્ચેને આજ કુછ ઝિયાદા હી પરેશાન કર દિયા હો, યા હો સકતા હૈ કે આજ ઉસકે સરમેં સખ્ત દર્દ હો ગયા હો, ઔર વો દો ઘંટે તક બિસ્તરસે ન ઉઠ સકી હો, ઉસકા પૂરા પૂરા ઈરાદા તો યેહી થા કે વક્ત પર સારા કામ હો જાએ, મગર મજબૂરિયોંકી વજહસે ઐસા ન હો સકા.

ઈસી તરહ આપ ખૂદ બીવીકી તરફસે ઐસી વુજૂહાત ઔર મઅઝિરત તલાશ કર લીજિયે કે શાયદ ઈસ વજહસે કામ વક્ત પર નહીં હો સકા... યા શાયદ યે બાત હો ગઈ હો, ઈસ લિયે ફલાં કામ ઈસ તરહ નહીં હો સકા વગૈરહ

વગૈરહ. અગર આપ યે ચાહેં કે ઘરમેં રોઝ રોઝકે ઝઘડે ન હોં, મોહલ્લેવાલે ઔર રિશ્તેદાર તમાશા ન દેખેં, આપકે મા'સૂમ બચ્ચે આપ દોનોં મિયાં બીવીકે ઝઘડોંકી વજહસે ઝહની બીમારિયોંકે શિકાર ન હોં તો આપ અપને તર્ઝે અમલકો દુરૂસ્ત કીજિયે.

યાદ રખ્ખેં! ઔરત મુહબ્બતકે લિયે પૈદા કી ગઈ હૈ, અગર આપને બીવીસે મુહબ્બત કરના ઔર ઈઝહારે મુહબ્બતકા તરીકા સીખ લિયા તો મૈં યકીનસે યે બાત કેહ સકતા હૂં કે મુહબ્બત ઔર કદરદાનીકે ઝરીઆ જિસ કદર આપ અપની બાતેં મનવા સકતે હૈં ઔર અપની ફરમાંબરદારી પર મજબૂર કર સકતે હૈં, વો ફરમાન જારી કરકે ઔર સખ્તીસે કામ લેકર હરગિઝ નહીં કર સકતે.

યાદ રખિયે! ઘરેલૂ ઝિંદગી ખૂશગવાર બનાનેકી તદબીર એક મુસ્તકિલ ફન હૈ, શરીઅતને જિસકી તા'લીમ દી હૈ જિસકો સીખે બગૈર ઘર ચલાના ઔર બીવી બચ્ચોંકી દીની તરબિયત ઔર ઈસ્લાહ કરના બિલકુલ ઐસા હૈ કે જૈસે સીખે બગૈર ગાડી ચલાના, ઔર ઝાહિર હૈ કે બગૈર સીખે ગાડી ચલાનેમેં ટકરાવ ઔર એક્સીડન્ટકા કવી અંદેશા હૈ, ઈસી તરહ બીવી બચ્ચોંકી તરબિયતકા ફન સીખે બગૈર ઘરકો ટકરાવ ઔર ઉલ્ઝનોંસે બચાના, ઉससे કહીં ઝિયાદા મુશ્કિલ હૈ.

જૈસે સિર્ફ ડ્રાઈવિંગ લાઈસન્સ હાસિલ કર લેના હી ગાડીકો ટકરાવસે બચાનેકે લિયે કાફી નહીં, ઈસી તરહ સિર્ફ શાદીકે બાદ તરબિયત ઔર ઈસ્લાહકા ફન સીખે બગૈર ઘરકે માહોલકો ખૂશગવાર બનાએ રખના ભી બેહદ મુશ્કિલ હૈ.

હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ હનીફ અબ્દુલ મજીદ સાહબ દામત બરકાતુહુમકે પાસ કિસી શૌહરને અપની બીવીકી કોતાહિયોં ઔર ઉસ સિલસિલેમેં અપને રદ્દે અમલકી તફસીલ લિખકર મસ્અલાકા હલ મા'લૂમ કિયા કે વો ક્યા કરે? ઉસને પૂછા કે ક્યા ઈન હાલાતમેં, મૈં દૂસરી શાદી કર લૂં?

હઝરત મુફતી સાહબને ઉસ નૌજવાનકે હાલાતકા બગૌર જાઈઝા લિયા, ફિર જો જવાબ તેહરીર ફરમાયા ઉસકા ખુલાસા યે હૈ કે દૂસરી ઔર

તીસરી, બલ્કે ચોથી શાદી કર લેના ભી તુમહારે મસાઈલકા હલ નહીં હૈ. મસ્અલેકા હલ યે હૈ કે કિસી અલ્લાહ વાલેકે પાસ રેહકર, યા ઉનસે તઅલ્લુક કાઈમ કરકે તુમ ખૂદ અપની ઈસ્લાહ કરાઓ, ઔર અપની બીવીકે સિલસિલેમેં આસમાની મેઅયારસે ઉતરકર જમીન પર આઓ, ઈન્શા અલ્લાહ તુમહારી યેહી બીવી તુમહારે લિયે ઝહમતકે બજાએ રાહત ઔર સુકૂનકા ઝરીઆ બન જાએગી.

હઝરત મુફતી સાહબ મૌસૂફકી કિતાબ "તોહફએ દુલ્હા" હર દુલ્હાકો ઔર "તોહફએ દુલ્હન" હર દુલ્હનકો જરૂર પઢના ચાહિયે. નીચે મરદોંકે લિયે ચંદ રેહનુમા ઉસૂલ લિખ્ખે જાતે હૈં જિનકી રિઆયત ઈન્શા અલ્લાહ ગુસ્સાકો દૂર કરને ઔર ઘરમેં ખૂશગવાર નતાઈજકા ઝરીઆ બનેગી.

સોચકો મુસ્બત બનાનેકી જરૂરત

ઈસ સિલસિલેમેં અપની સોચકો મુસ્બત બનાના નિહાયત જરૂરી હૈ. દૂસરોંકી ખૂબી ઔર અચ્છાઈ પર નઝર ડાલનેસે મુસ્બત સોચ પૈદા હોતી હૈ ઔર કમઝોરિયોંકો દેખનેસે મન્ફી સોચકો બઢાવા મિલતા હૈ. મુસ્બત સોચસે પરેશાનિયાં ઔર ઉલ્ઝનેં દૂર હોતી હૈં, જબકે મન્ફી સોચસે મસાઈલ ઔર ઝિયાદા બઢતે હૈં. અગર કિસીને આપકો શરબતકા ગ્લાસ દિયા, છ ઈંચકે ગ્લાસમેં ઉપર દો ઈંચ ખાલી હૈ, આપને ગ્લાસકે ભરે હુએ હિસ્સાકો દેખા, તો દેનેવાલેકા શુક્રિયા અદા કરેંગે ઔર દેને વાલેસે જોડ પૈદા હોગા, ઔર અગર ખાલી હિસ્સેકો દેખેંગે તો નાશુક્રીકા જઝબા પૈદા હોગા ઔર તોડ કા સબબ બનેગા.

ઈસ લિયે અકલમંદીકી બાત યે હૈ કે ઈન્સાન હર મસ્અલામેં ઉમૂમન, ઔર ઘરેલૂ મસાઈલમેં ખુસૂસન મુસ્બત સોચ ઈખ્તિયાર કરે. આપકી બીવી ચાહે જિસ કદર નાઅહલ હો, ઉસકી ખૂબિયોંકો તલાશ કરેં ઔર ઉસકી કદરદાની કરેં.

ઐસા હો હી નહીં સકતા હૈ કે દુનિયાકા કોઈ ઈન્સાન ખામિયોંકા હી મુજસ્સમા હો ઔર ઉસકે અંદર કોઈ ખૂબી ન હો. કહાવત મશહૂર હૈ કે બંદ ઘડી ભી ચોબીસ ઘંટેમેં દો બાર સહીહ વક્ત બતલાતી હૈ.

દાગ હી દાગ હો ઐસા તો નહીં હૈ નાતિક
સાફ જિસ સિમ્તસે હો, ઉસ સિમ્તસે દેખા જાએ

એક હી મસ્અલેકો દો અફરાદ... દો હૈસિયતોંસે દેખતે હૈં, મુસ્બત પેહલૂસે દેખનેવાલા ખૂશ હોતા હૈ ઔર મન્ફી પેહલૂ પર નઝર રખનેવાલા શિકવા કરતા હૈ. ગુલાબકે પૌદેમેં કાંટા ભી હોતા હૈ ઔર ફૂલ ભી, જિનકી નિગાહ કાંટોં પર હોતી હૈ વો ગિલા ઔર શિકવા કરતે હૈં ઔર જો ફૂલોંકી ખૂબસૂરતી પર નિગાહ રખતે હૈં ઉનકા વુજૂદ ખૂશિયોંમેં ડૂબ જાતા.

ઉનહેં ગિલા હૈ કે ફૂલોંકે સાથ કાંટે હૈં
હમેં ખૂશી હૈ કે કાંટોંકે સાથ ફૂલ ભી હૈં

ગમ ઔર ગુસ્સાસે નજાત પાનેકે લિયે ચંદ ઉસૂલ

ઈઝદિવાજી ઝિંદગીકે હર મોડ પર ઈન બાતોં પર ધ્યાન દીજિયે :

- યે સોચિયે કે અલ્લાહ મહેરબાનને મેરે હકમેં ઈસીકો પસંદ ફરમાયા હૈ.
- મુઝે હરામ કારિયોંસે બચાનેકા વાહિદ ઝરીઆ યેહી મેરી બીવી હૈ.
- બીવીકો થોડા બહોત રૂઠનેકા હક હૈ, આખિર વો આપકે સિવા ઔર કિસ પર નાઝ કરેગી!
- બીવીકો દીનદાર બનાનેકે લિયં ખૂદ દીનદારી ન છોડિયે.
- અપની નિગાહોંકી હિફાઝત કીજિયે.
- કભી ભી કિસીસે કુછ ઉમ્મીદ ન રખ્ખેં. હઝરત અલી (રદિ.) કા

ફરમાન હૈ કે ઈન્સાન, ઈન્સાનકો તકલીફ નહીં પહોંચાતે, વો ઉમ્મીદેં તકલીફ પહોંચાતી હૈં જો ઈન્સાન દૂસરોંસે વાબસ્તા કર લેતા હૈ.

● આપકી બીવી કોઈ ફરિશ્તા નહીં, ઔર ન હી ઉસકા મિઝાજ આપકે મિઝાજકે સાંચેમેં ઢાલા ગયા હૈ, ઈસ લિયે અપને મેંઅયારકો કુછ નીચે લાઈયે, આસમાની મેઅયારકો ઝમીન પર ઉતારિયે. ઉસસે મુહબ્બતકે સાથ સાથ મુહબ્બતકા ઈઝહાર ભી કીજિયે.

● ઉસકે કામોંકી કદરદાની કીજિયે, બલ્કે ઉસકે નાકિસ (અધૂરે) કામોં પર ભી તન્કીદ ન કીજિયે.

● યાદ રખિયે કે નરમ લેહજે ઔર મીઠી ઝબાનકે બગૈર મુહબ્બત એક ખ્વાબકી તરહ હૈ.

● ડાંટ ડપટ ઔર ગુસ્સા કરના ઈતના મુફીદ સાબિત નહીં હોતા, જિતના નરમ લેહજેમેં સમઝા દેનેસે ખૂશગવાર ઔર ખાતિરખ્વાહ નતીજા ઝાહિર હોતા હૈ.

● જિસને નરમ લેહજે ઔર મીઠા બોલ બોલના સીખ લિયા, ઉસને દર હકીકત ઉલ્ઝે હુએ મસાઈલકો હલ કરના ઔર તલ્ખી (કડવાહટ) કો ખૂશગવારીમેં બદલનેકા ફન સીખ લિયા.

● યે ભી યાદ રખિયે! બીવી ઔર બચ્ચોં પર ગુસ્સા ઔર ચીંખો પુકાર, આપકી ઉલ્ઝનોંકો કમ, યા ઘરેલૂ પરેશાનિયાંકો ખતમ નહીં કર સકતા. અગર આપ ચાહતે હૈં કે આપકા ઘર ઐસા હો જહાં ખૂશિયોં ઔર મસર્રતોંકા રાજ હો, જહાં આપકા ઈસ્તિકબાલ ખૂશિયોંસે કિયા જાએ, આપકો હાથોં હાથ લિયા જાએ તો બરાએ મહેરબાની આજ હીસે અપના લેહજા નરમ બના લેં, અપની ઝબાન મીઠી બના લીજિયે.

● યાદ રખિયે! મુસલસલ નાકામિયોં ઔર પરેશાનિયોંકે બાદ ભી અપને મિઝાજમેં ચિડચિડાપન, ઔર અપને લેહજેમેં સખ્તી ન આને દીજિયે, ઔર અપને માતહતોંકે લિયે અપને લેહજેકો પુરસુકૂન ઔર સંજીદા રખિયે. હાલાત તો ઈન્સા

પર આતે હી હૈં. કિસી ફારસી શાઈરને ક્યા અચ્છી બાત કહી હૈ :

દરીં દુનિયા કસે બેગમ ન બાશદ
વ ગર બાશદ, બની આદમ ન બાશદ

યાની દુનિયામેં કૌન હૈ જો હાલાતસે દોચાર નહીં હૈ, અગર ગમ ઔર પરેશાનિયાં ન હોં તો ફિર વો કોઈ ઔર હી મખ્લૂક હોગા, આદમ (અલૈ.) કી ઔલાદ નહીં હોગા.

ઈસ લિયે હાલાતસે દોચાર હોકર લેહજેમેં તબ્દીલી પૈદા કર લેના તો સિતમ બાલાએ સિતમ હૈ.

● તકરારકી નૌબત ન આને દીજિયે ઔર અગર નફસ ઔર શયતાન ઐસા માહોલ પૈદા હી કર દેં તો મુનાઝિરાના ચાલકે બજાએ દાઈયાના તરીકા ઈખ્તિયાર કીજિયે.

જો બાત ભી કેહની યા સમઝાની હો નરમીસે કહિયે, દાઈયાના લેહજેમેં કહિયે, વોહી શૌહર કામિયાબ હૈ જો અપની બીવીકે દિલમેં યે બાત ઉતાર દે કે મૈં મુનાઝિર નહીં..... ઈસ્લાહ કરનેવાલા હૂં. યે બાત મૈં તા'ના દેનેકે લિયે નહીં..... ઘરકી ઈસ્લાહકે લિયે કેહ રહા હૂં.

ઔર યાદ રખિયે કે દાઈકે લિયે હમદર્દી..... ખૈરખ્વાહી..... ઔર બરદાશ્ત બહોત અહમ ચીઝ હૈ. (મુસ્તફાદ તોહફએ દુલ્હા વગૈરહ)

શૌહરોંકે લિયે કુછ નફસિયાતી હિદાયાત

ખાનગી ઝિંદગીકો ખૂશગવાર બનાનેકે સિલસિલેમેં નફસિયાતકે માહિરીનને ચંદ ઉમૂર લિખ્ખે હૈં જિન પર અમલ કરના ઘરેલૂ ઝિંદગીકો ખૂશગવાર બનાનેમેં નિહાયત મુફીદ ઔર મુજર્રબ હૈ. ઘરકે માહોલકો ખૂશગવાર બનાએ રખનેવાલે હર શૌહરકો ઐસા કરના ચાહિયે કે :

● કભી કભી કિસી ખૂશી યા તકરીબકે મૌકા પર અપની બીવીકે લિયે કોઈ તોહફા યા ઐસી ચીઝ પેશ કરેં જિસકી ઉસે ઉમ્મીદ ન થી?

● બીવી પર દૂસરોંકે સામને નુકતાચીની કરનેસે પરહેઝ કરેં?

● ખાનગી જરૂરતકે અલાવા કુછ રૂપિયે બીવીકો દિયા કરેં જિસકો વો અપની મરઝીકે મુતાબિક ખર્ચ કરે, ઉન પૈસોંકા આપ હિસાબ ન લેં.

● ઔરતોંકે હાલાત ઔર ઔરતોંકે મિઝાજમેં હર ઘડી તબ્દીલી હોતી રેહતી હૈ. બા'ઝ મરતબા વો થકી હોતી હૈં બાઝ મરતબા વો ગુસ્સામેં યા કિસી ઔર કમઝોરીસે મુતાસ્સિર હોતી હૈં, ઉન ઔકાતકે એ'તિબારસે ઉનકે મિઝાજકો સમઝનેકી કોશિશ કરેં.

● અપની તફરીહકા કમસે કમ આધા હિસ્સા અપની બીવીકે સાથ ગુઝારનેકી કોશિશ કરેં.

● અપની બીવીકે પકાએ હુએ ખાના કે મુકાબલેમેં, કિસી ઔર ઘરકે પકવાનકી ખૂબી (તા'રીફ) બયાન કરનેસે પરહેઝ કરેં?

● ઉસકે પસંદીદા મૌઝૂઅ ઔર જાઈઝ બાતચીતમેં દિલચસ્પીકે સાથ ઉસકા સાથ દેં.

● ઉસે અપને મહરમ રિશ્તેદારોંસે કભી કભી મુલાકાતકે લિયે જાનેકી ખુલે દિલસે ઈજાઝત દેં. (શર્ત યે હૈ કે મસ્લિહતકે ખિલાફ ન હો)

● બીવીકી તા'રીફ કરનેકે લિયે મૌકા કી તલાશમેં રહેં.

● રોઝમર્રાકી ઝરા ઝરાસી ખિદમત પર ઉસકા શુક્રિયા અદા કરતે રહેં, મસલન એક ગ્લાસ પાની દિયા, કપડેમેં કભી બટન ટાંક દિયા, યા કિસી ભી છોટી બડી ખિદમતકે વક્ત ઉસકો જઝાકિલ્લાહ યા "બહોત બહોત શુક્રિયા" કે અલ્ફાઝ અદા કરેં યા ઉસકે હાથોંકા બોસા લે લેં?

● ઉસકે મયકે યા રિશ્તેદારોંકે સિલસિલેમેં કિસી કિસમકા ઐસા તબ્સિરહ કરનેસે પરહેઝ કરેં જિસસે ઉસકો તકલીફ હો.

મિસાલી બીવીકી સિફાત

ઘરેલૂ માહોલકો પુર સુકૂન બનાને ઔર મિયાં બીવીકે ગમ ઔર ગુસ્સાસે નજાત પાનેકે લિયે ઉપર જો બાતેં લિખ્ખી ગઈ હૈં વો સિર્ફ શૌહરોંકે લિયે હૈં, જિનમેં મરદોંકો ઉનકી તરફસે પેશ આનેવાલી ઐસી કોતાહિયોંકી તરફ તવજ્જોહ દિલાઈ ગઈ હૈ, જિસકી રિઆયત ન કરનેકી વજહસે શૌહર હઝરાત ખૂદ ભી ગુસ્સામેં મુબ્તલા રેહતે હૈં ઔર ઉસ ગુસ્સેકે નતીજેમેં ઘરકા પૂરા માહોલ બેચૈનીમેં મુબ્તલા હો જાતા હૈ. ફિર ભી કિસી ઘરકો સુકૂન ઔર રાહતસે આરાસ્તા કરનેકે લિયે શૌહરકે ઊંચે અખ્લાકકે મુત્તસિફ હોનેકે સાથ સાથ, બીવીકો ભી ઊંચે સિફાતસે આરાસ્તા હોના ભી જરૂરી હૈ. ઈસ લિયે ઉન સિફાતકો ભી મુખ્તસરન બયાન કિયા જાતા હૈ જો મિસાલી બીવીકે લિયે જરૂરી હૈં.

● જો મર્દકા મિઝાજ સમઝનેવાલી ઔર ઉસકે મુતાબિક ખૂદકો ઢાલનેવાલી હો.

● શૌહરકે જાઈઝ મુતાલબાત ઔર ઉસકી ખ્વાહિશાતકા એહતિરામ કરનેવાલી હો.

● મહેનત ઔર ખિદમતકે ઝરીઆ ઘર વાલોંકા દિલ જીતનેવાલી હો.

● જિસકા બનાવ સિંગાર અપને શૌહરકે લિયે હો.

● અપને બનાવ સિંગાર ઔર મીઠી બાતસે શૌહરકો અપની તરફ રાગિબ કરનેવાલી હો.

● તકલીફ ઔર આઝમાઈશમેં સબ્ર ઔર ખૂશહાલીમેં શુક્ર કરનેવાલી હો.

● શૌહરકે ઘરકી તકલીફોંકા તઝકિરા મયકેમેં કિસીસે ન કરે.

● બચ્ચોંકી તરબિયતમેં ખૂશ અખ્લાકી ઔર નફસિયાતકી રિઆયત કરતી હો.

● સાસ, નનદ ઔર શૌહરકે તા'નોંકે જવાબમેં અપને મુંહમેં તાલા લગાનેવાલી હો.

● ખુદાકા હક અદા કરનેકે બહાને, શૌહરકા હક ઝાએઅ ન કરે.

● જો હર કામમેં બેહતરસે બેહતર તરીકા અપનાએ.

● જિસકે મુતાલબાત જાઈઝ ઔર દુરૂસ્ત હોં.

● જો નફાસત પસંદ (ખૂબી વાલી) હો.

● એહસાન જતલાનેવાલી ન હો.

● ઘરેલૂ ખવાતીન ઈન ઉસૂલોંકો સામને રખ્ખેં ઔર ફિર દેખેં કે ઝિંદગી કૈસે પુર લુત્ફ ઔર મઝેદાર બન જાતી હૈ.

બીવિયોંકે લિયે ચંદ અહમ હિદાયાત

ઘરેલૂ ઝિંદગીકો ખૂશગવાર બનાનેકે લિયે ઔરતોંકો નીચેવાલી હિદાયાત પર અમલ કરના ચાહિયે.

● શૌહરકે કારોબાર, સફર ઔર ઔકાતકે સિલસિલેમેં નુકતાચીની કરનેસે પરહેઝ કરેં.

● ઈસ બાતકી કોશિશ કરેં કે ઘર શૌહરકે લિયે હર વક્ત દિલકશ ઔર પુરકશિશ બના રહે.

● ઈસ બાતકી ભી કોશિશ કરતી રહો કે તુમ ખાનેમેં રોઝાના ઐસી તબ્દીલી કરો કે શૌહરકો મા'લૂમ ન હો સકે કે આજ કૌનસા ખાના સામને આએગા.

● ઐસા હો સકે તો બહોત અચ્છા હૈ કે શૌહરકે કારોબારી મઆમલાતકો કિસી હદ તક સમઝ લેં, તાકે ઉલ્ઝનકે વક્તમેં કુછ સહીહ મશ્વરા હી દે સકેં.

● માલી મુશ્કિલાતકા ખૂશદિલીસે મુકાબલા કરનેકી કોશિશ કરેં, ન યે કે અપને શૌહરકી ગલતિયોં પર નુકતાચીની કરેં ઔર ઉસકા તકાબુલ દૂસરે કામિયાબ કારોબારી લોગોંસે કરેં.

● અપને કપડે પહેનનેમેં અપને શૌહરકી ખૂશીકા લિહાઝ રખ્ખેં.

● ઈસકા હમેશા ખયાલ રખ્ખેં કે આપકે મુતાલબાત શૌહર પર બોઝ ન બનને પાએ?

● કોશિશ કરેં કે આપસી ઝગડેસે બચનેકે વાસ્તે, મિયાં-બીવીકી રાયમેં જો ઈખ્તિલાફ હૈ ઉસકો ખૂદ હી દૂર કર લેં.

● ઈસ બાતકી ભી કોશિશ કરતી રહેં કે શૌહરકી માં ઔર ઉસકે દૂસરે રિશ્તેદારોંસે તઅલ્લુકાત બેહતર બને રહેં.

● શૌહરકે દિમાગી શૌક કો પુર કરનેકે લિયે કુછ તફરીહી બાતેં યા કામ કરતી રહા કરેં.

● મિયાં બીવીકે રિશ્તેકી ઉસ્તુવારી ઔર પાએદારી (મઝબૂતી) કે લિયે સંદકા ઔર દુઆએં કરતી રહેં. મઝકૂરા હિદાયાતકી રોશનીમેં બીવિયાં અપના મુહાસબા કરેં ઔર કમિયોંકો દૂર કરનેકી કોશિશ કરેં તો ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા બહોત સારે ઘરેલૂ મસાઈલ પર આસાનીસે કાબૂ પાયા જા સકતા હૈ.

બીવિયોંકે લિયે ચંદ જરૂરી બાતેં

ઘરેલૂ ઝિંદગીકો રાહત ઔર સુકૂનસે મુઝય્યન કરનેમેં બીવીકા કિરદાર બહોત અહમ હૈ. ઔરતોંકી ઝિંદગીમેં કુછ બાતેં બઝાહિર બહોત મા'મૂલી હોતી હૈં, મગર સમઝદાર બીવિયાં ઉન બાતોંકો ખૂબ મહેસૂસ કરતી હૈં ઔર અમલી ઝિંદગીમેં ઉનકો નઝર અંદાઝ નહીં કરતીં, જિસકા ફાઈદા વો ખૂદ ઉઠાતી હૈં ઔર ઉસકે બેહતર અસરાત પૂરે ઘરાને પર મહેસૂસ કિયે જાતે હૈં.

ચુનાંચે જો ઔરત યે ચાહતી હો કે ઉસકા ઘર ચૈન ઔર સુકૂનકા ગેહવારા બના રહે, ઉસકો ચાહિયે કે વો અપને શૌહરસે મુહબ્બતકા ઈઝહાર કરનેમેં કોતાહી ઔર સુસ્તીસે કામ ન લે, અપની બાતોંસે, અદાઓંસે ઐસા ઝાહિર કરે કે શૌહરકે દિલકી ગેહરાઈમેં યે બાત બૈઠ જાએ કે અગર દુનિયામેં ઉસકે લિયે પ્યાર ઔર

મુહબ્બત નિછાવર કરનેવાલા કોઈ હૈ તો ફક્ત ઉસકી બીવી હૈ. મુહબ્બતકે ઈઝહારકે લિયે મૌકા કી તલાશમેં રહે, ઔર જબ ભી મૌકા મિલે, ઉસકા ખૂબ ફાઈદા ઉઠાએ.

આમ તૌરસે ઐસા હોતા હૈ કે સુબહકો નહા ધો લેનેકે બાદ, ઘરકે કામોંમેં ઔર બચ્ચોંકે નાઝ નખરે ઝેલતે હુએ શામ તક બદન ઔર કપડોંકી હાલત ખરાબ હો જાતી હૈ. દૂસરી તરફ ઘરસે બાહિરકા માહોલ આમ તૌરસે ઐસા હોતા હૈ જહાં ફૈશનપરસ્તી ઔર હુસ્નકે ઈઝહારકા માહોલ હોતા હૈ.

ઐસે માહોલકે બાદ શૌહર જબ અપને ઘર પહોંચતા હૈ તો ઉસકો અપની બીવીકી ઝાહિરી હાલત... ઔર ઉસકી શકલ સૂરત ઐસી મહેસૂસ હોતી હૈ કે શાયદ પૂરે દિન ઐસી બુરી હાલત ઔર ઐસા બેરોનક ચેહરા કિસી દૂસરી ઔરતકા નઝર ન આયા હો. ચુનાંચે ઈસ બાતકા અસર ગૈર શુઊરી તૌર પર શૌહરકે દિલો દિમાગ પર હોતા હૈ. વો ઝબાનસે કહે યા ન કહે, કિસી ન કિસી તરહ વો ઝાહિર હોકે રેહતા હૈ, ઉસકે દિલમેં યે બાત બૈઠ જાતી હૈ કે શાયદ ઉસકી બીવી ઉસકી તરફસે બિલકુલ ગાફિલ રેહતી હૈ ઉસકે જઝબાતકા બિલકુલ ખયાલ નહીં રખતી. ઈસ લિયે સમઝદાર બીવિયોંકો ચાહિયે કે શામકો અસરકે બાદ હી શૌહરકે ઘર આનેસે પેહલે, ઐસી ચીઝેં પકાકર ફારિગ હો જાએં જિનકે પકાનેમેં ઝિયાદા દેર લગતી હૈ ઔર દેર તક ચૂલ્હેકે પાસ રેહનેકી વજહસે પસીને આ જાતે હૈં, ઉન કામોંસે ફારિગ હોકર ગુસલ કરેં, સુબહકે બજાએ શામકો કપડે તબ્દીલ કરેં ઔર સંવર જાએં, બચ્ચોંકો ભી સાફ સુથરા કરેં, તેલ કાજલસે આરાસ્તા કરેં. જૈસે હી શૌહરકે આનેકી આહટ પાએ, ખૂદ આગે બઢકર દરવાઝા ખોલેં, મુસ્કુરાકર સલામ કરેં. મુહબ્બતસે શૌહરકે ગલેમેં હાથ ડાલ દેં, એક દો બોલ મુહબ્બતકે બોલનેકે બાદ ફૌરન ઉસકે હાથોંસે બેગ યા થેલી વગૈરહ લે લેં. કપડે તબ્દીલ કરાનેમેં ઉસકી મદદ કરેં, ઔર ઉસ દૌરાન ભી દિલલગી ઔર હંસી મઝાકકે મૌકાકો હાથસે ન જાને દેં.

ઈન બાતોંકો મા'મૂલી ન સમઝેં ઔર શર્મો હયાકે બહાનેસે ઘરેલૂ મુહબ્બતકે ઈન ઉસૂલોંસે ગાફિલ ન રહેં, યે બાતેં શર્મો હયાકી નહીં હૈં, બલ્કે ઘરમેં મુહબ્બતકી ફિઝાકો બહાલ કરનેકી બાતેં હૈં, જો સો ફીસદ દીન હૈં.

ઈસી તરહ સુબહકો શૌહરકે ઓફિસ યા કામ પર જાતે વક્ત ભી ઈસ બાતકા જરૂર ખયાલ રખ્ખેં કે ઘરસે નિકલતે વક્ત ઉસકે ઝહન ઔર દિમાગમેં કઈ તરહકે કામ હોતે હૈં. વક્ત પર પહોંચના જરૂરી હોતા હૈ, ઐસે વક્તમેં અગર કોઈ કામ વક્ત પર તૈયાર ન મિલે, મસલન નાશ્તા, કપડે વગૈરહ, તો શૌહરકો ઉસ તાખીર (દેર) કી વજહસે ઐસી તકલીફ હોતી હૈ કે પૂરે દિન ઉસકા અસર ઉસકે ઝહન ઔર દિમાગ પર બાકી રેહતા હૈ. ઈસ લિયે સમઝદાર ઔરતોંકો ઉન ઔકાતકી નઝાકતકો ઝહનમેં રખના ઈન્તિહાઈ જરૂરી હૈ. ઔર ઘરકે દૂસરે કામોંકો કુછ આગે પીછે કરકે ઉસ વક્ત શૌહરકે કપડે ઔર ટિફિન વગૈરહકી તૈયારી વક્ત પર કર દેના ચાહિયે. ઔર તૈયારી અધૂરી નહીં, બલ્કે મુકમ્મલ હોની ચાહિયે, મસલન કપડેકી તૈયારીમેં ઐસા ન હો કે સારે કપડે તો સાફ હૈં, સિર્ફ ટોપી સાફ નહીં હો સકી, દૂસરે સારે કપડે તો દુરૂસ્ત હૈં સિર્ફ મોઝા સાફ હોનેસે રેહ ગયા. ઐસા હોનેસે સબ કુછ હોનેકે બાવુજૂદ ભી... ઐસા હોતા હૈ કે કુછ ભી નહીં હુવા. ઔર શૌહર ઘરસે ખૂશીકે મોડમેં નિકલનેકે બજાએ, ગુસ્સા ઔર નારાઝગીકે માહોલમેં નિકલતા હૈ.

શૌહર જબ તક કામકે લિયે ઘરસે નિકલ ન જાએ ઉસકી મદદમેં પૂરી તરહ લગી રહે. નીઝ ઈસ બાતકા ભી પૂરા ખયાલ રખ્ખે કે શૌહરકે જલ્દી જલ્દી ઘરસે નિકલનેમેં જરૂરતકી કોઈ ચીઝ મસલન કુંજી, મોબાઈલ, પર્સ, રૂમાલ, મિસ્વાક વગૈરહ છૂટ ન જાએ.

ઈસી તરહ ખાના ઔર ટિફિનકી તૈયારીમેં છોટી છોટી બાતોંકો નઝર અંદાઝ ન કરે, મસલન ખાનેમેં કિસી દિન કોઈ ગીલી ચીઝ હો તો ઉસકે સાથ છોટી ચમ્ચી ભી રખ દે, કભી હલવા રખ્ખા તો એક ચમ્ચાકે બજાએ દો યા તીન ચમ્ચે રખ દે, તાકે શૌહરકે દૂસરે સાથી ભી શરીક હોં તો ઉનકો ભી અલગ ચમ્ચી

મિલ જાએ. ખાનેકે સાથ નમક વગૈરહકી ડિબ્બી રખ દિયા કરે, ઐસી ઔર ભી છોટી છોટી બાતેં હૈં જિનકા ખયાલ રખના શૌહરકે દિલમેં જગહ પાને ઔર મુહબ્બત બઢાનેમેં અહમ કિરદાર અદા કરતી હૈં.

ખાનગી ઝિંદગીકો ખૂશગવાર રખનેકે આઠ ઉસૂલ

(૧) એક દૂસરેકે કિસી કામ પર નુકતાચીની ન કરેં.

(૨) મિઝાજકે ખિલાફ બાતોં પર ફૌરન ટોકનેસે પરહેઝ કરેં.

(૩) મિયાં બીવી દોનોં ઈસ બાતકા ખયાલ રખ્ખેં એક દૂસરેકો ગુસ્સા ન દિલાએં.

(૪) એક દૂસરેકે મા'મૂલી કામોં ઔર ખિદમતકી દિલસે કદર કરેં.

(૫) ઔરતેં હસ્સાસ ઔર મર્દ ખૂદદાર હોતે હૈં, દોનોં એક દૂસરેકે મિઝાજકા ઈસ સિલસિલેમેં ખયાલ રખ્ખેં.

(૬) હર મઆમલેમેં ખૂશ અખ્લાકી બરતેં.

(૭) ખાનગી ઝિંદગીકો બેહતર બનાનેવાલી કિસી કિતાબકા મુતાલઆ કિયા કરેં.

(૮) દુઆ ઔર સદકા કા એહતિમામ કરેં. રબ્બના હબ્ લના મિન્ અઝ્વાજિના વ ઝુર્રિય્યાતિના કુર્રત અઅ્યુનિંવ્ વજ્અલ્ના લિલ્મુત્તકીન ઈમામા. યે દુઆ કરતે રેહના બહોત ફાઈદામંદ હૈ.

મુદર્રિસીનકા ગુસ્સા... તલબા પર

ઘરેલૂ ઝિંદગીમેં બેજા ગુસ્સાકે નતાઈજ કિસ કદર તબાહકુન ઔર ખતરનાક હૈં, મગર ઉસકે બાવુજૂદ હમારા મુઆશરહ ઈસ મર્ઝમેં જિસ કદર ડૂબા

હુવા હૈ, ઉસકા અંદાઝા આપકો ગુઝિશ્તા સફહાતસે અચ્છી તરહ હો ચુકા. રહા "મુદર્રિસીનકા તલબા પર ગુસ્સા" કરનેકા મસ્અલા તો શાયદ મદારિસ ઔર મકાતિબકે અસાતિઝાકો યે એહસાસ ન હો, લેકિન ઈસ બાતમેં કિસી શુબહકી ગુંજાઈશ નહીં કે મુસલમાનોંકા એક બડા તબ્કા અપને બચ્ચોંકો હિફ્ઝે કુરઆન ઔર દીની તા'લીમકે લિયે મદ્રસોંમેં સિર્ફ ઈસ લિયે નહીં ભેજતા, કે વહાં ઉનકે બચ્ચોંકો અસાતિઝાકે ઝુલ્મ ઔર ઝિયાદતીકા નિશાના બનના પડતા હૈ ઔર તરબિયતકે નામ પર ઉનહેં ઐસી ઐસી સઝાએં દી જાતી હૈં જો શરીઅત બલ્કે ઈન્સાનિયતકે ભી ખિલાફ હૈં.

વહાં યે ભી હોતા હૈ કે ઉમૂમન અસાતિઝએ કિરામ જુર્મ ઔર સઝામેં તવાઝુન નહીં રખતે, યાની મા'મૂલી ગલતિયોં પર સખ્ત સઝાએં દી જાતી હૈં.

ઔર ઐસા ભી હોતા હૈ કે ગલતી કોઈ એક કરે ઔર સઝા પૂરી ક્લાસ યા કમરેકે તલબાકો દી જાએ.

ઔર યે ભી મુમકિન હૈ કે ગલતી કોઈ ઔર કરે, ઔર શુબ્હેકી બુન્યાદ પર સઝાકા મુસ્તહિક કોઈ ઔર ઠેહરે. ઔર યે ભી હોતા હૈ કે ગુસ્સા કહીં ઔરકા હો, ઔર નઝલા કિસી ઔર પર ગિરે.

ઔર યે ભી મુમકિન હૈ કે તલબા પર રો'બ ઔર દબદબા કાઈમ કરનેકે લિયે ઉનહેં ભીગી બિલ્લી બનાકર રખ્ખા જાએ, વગૈરહ વગૈરહ.

ઔર યે બચ્ચે જો મઝકૂરા વુજૂહાતકી વજહસે દીની તાલીમસે મહેરૂમ રેહ જાતે હૈં, ઉનમેંસે અકસર વો હોતે હૈં જો શરીફ ઔર બાઅસર ઘરાનોંસે તઅલ્લુક રખતે હૈં, જિનકા દીની તા'લીમસે આરાસ્તા હોના, કૌમ ઔર મિલ્લતકે લિયે ઝિયાદા મુફીદ ઔર ફાઈદામંદ સાબિત હોતા, ઔર વો બચ્ચે અગર દીની તા'લીમસે આરાસ્તા હો જાતે તો મુઆશરાસે બુરાઈયાં દૂર કરનેકા ઝિયાદા બેહતર સબબ બનતે.

ઔર ઐસે તલબા ભી બેશુમાર મિલેંગે જો અસાતિઝાકી સખ્તી ઔર પિટાઈકે સબબ, હિફ્ઝે કુરઆન ઔર દીની તા'લીમસે રાહે ફરાર ઈખ્તિયાર

કર લેતે હૈં, ઔર ફિર પૂરી ઝિંદગી બેદીનીકે સાથ સાથ, મઆશી ઔર ઘરેલૂ પરેશાનિયોંસે દો ચાર રેહતે હૈં. વાલિદૈન દીની તા'લીમકે લિયે ઉનહેં મદ્રસા ભેજતે હૈં ઔર વો વહાંકી સખ્તિયોંસે ઘભરાકર કહીં ઔર ચલે જાતે હૈં, વો જાનતે હૈં કે વાલિદૈન ઉનહેં ઘર પર રેહને નહીં દેંગે, ઔર મદ્રસાકી પિટાઈ બંદ હોનેવાલી નહીં, ઈસ લિયે વો કોઈ ઔર કદમ ઉઠાને પર મજબૂર હો જાતે હૈં. ઐસે કઈ બચ્ચોંકો મૈંને મઝદૂરી કરતે હુએ બલ્કે જૂતોં પર પાલિશ કરતે હુએ દેખા હૈ.

મદારિસ ઔર મકાતિબમેં ઐસી સઝાએં દેનેકી જો વબા આમ હો ગઈ હૈ વો કહાં તક દુરૂસ્ત હૈં ઔર શરઅન ઉસકી કિતની ઈજાઝત હૈ, ઈસ સિલસિલેમેં હઝરત થાનવી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે આજકલ યે જો બેતહાશા મારનેકા રિવાજ હૈ, યે કિસી તરહ ભી જાઈઝ નહીં, જૈસાકે હમારે યહાં કુરઆને કરીમકે મકતબોંમેં માર કટાઈકા રિવાજ હૈ, બા'ઝ ઉસ્તાદ એક પર ખફા હુએ તો બસ અબ સબક ખતમ હોને તક સબ પર બરસતે હી રેહતે હૈં. યા દો ચાર બચ્ચોંકો શરારત કરતે હુએ દેખ લિયા તો એક તરફસે સબકી પિટાઈ શુરૂ કર દેતે હૈં. અગર કિસી તાલિબે ઈલ્મ પર કિસી ગલતી ઔર કોતાહીકી વજહસે ગુસ્સા આએ તો ઉસકા અસર દૂસરે તલબા પર હરગિઝ ન હોના ચાહિયે.

ઔર બા'ઝ મરતબા ઉસ માર પિટાઈમેં ખૂન નિકલ આતા હૈ, ઝખ્મ હો જાતા હૈ, યા નિશાન પડ જાતા હૈ. યે અમલ ઈતના બડા ગુનાહ હૈ કે મુઝે સમઝમેં નહીં આતા કે ઈસ ગુનાહકી મઆફીકી ક્યા શકલ હોગી? ઈસ લિયે કે સઝામેં ઝિયાદતી કરનેવાલા ઈસ ગુનાહકી મઆફી કિસસે માંગે? અગર ઉસ બચ્ચેસે માંગે તો વો નાબાલિગ બચ્ચા મઆફ કરનેકા અહલ નહીં હૈ, ઈસ લિયે કે અગર નાબાલિગ બચ્ચા મઆફ ભી કર દે તો શરઅન ઉસકી મઆફીકા એ'તિબાર નહીં, ચુનાંચે ઉસકી મઆફીકા કોઈ રાસ્તા સમઝમેં નહીં આતા.

(ઈસ્લાહે ઈન્કેલાબે ઉમ્મત વગૈરહ)

મદારિસ જો દીનકે કિલ્એ હૈં, ઔર ઈસ બાતમેં કિસી શુબ્હેકી અદના ગુંજાઈશ નહીં કે આજ ભી દીનકા વુજૂદ ઔર ઉસકે બકા કા સબબ મદારિસે ઈસ્લામિયા હી હૈં, વહાં તરબિયત ઔર તમ્બીહકે નામ પર અહકામે શરીઅતકી ઈસ કદર પામાલી સિર્ફ ઔર સિર્ફ ગુસ્સા પર કાબૂ ન પાનેકી વજહસે હૈ. અગર ગૌર કિયા જાએ તો ગુસ્સા હી વો બુરી સિફત હૈ જો ઉન તમામ બેએ'તિદાલિયોં ઔર કૌમ ઔર મિલ્લતકે ઈસ કદર નુકસાન ઔર ખુસરાનકા ઝરીઆ બન રહા હૈ. ઔર મુદર્રિસીનકે લિયે ઉખ્રવી નુકસાન ઔર ખુસરાનકા હાલ તો બસ અલ્લાહ હીકો મા'લૂમ હૈ.

યાદ રહે કે કિયામતમેં અદલો ઈન્સાફકે તરાઝૂ કાઈમ કિયે જાએંગે, ઔર પૂરે પૂરે ઈન્સાફકે સાથ હર ચીઝકા હિસાબ કિતાબ હોગા.

સઝામેં કિતના માર સકતે હૈં

રહા યે સવાલ કે તા'લીમ ઔર તરબિયતમેં સખ્તી ઔર તમ્બીહકી જરૂરત તો પડતી હી હૈ. ઉસકી ક્યા સૂરત હો? તો ઈસ સિલસિલેમેં હઝરત થાનવી (રહ.) કા હી કૌલ મુલાહિઝા કીજિયે, ફરમાતે હૈં કે "અસાતિઝા યા યે વાલિદૈન બચ્ચોંકી ગલતિયોં પર જિસ કદર ચાહતે હૈં ઉનકો સઝા દેતે હૈં ઔર યે સમઝતે હૈં કે ઉનકી તરબિયત હમારે ઝિમ્મે હૈ ઈસ લિયે જિસ કદર ચાહેં સઝા દેં યે હમારા પૈદાઈશી હક હૈ, દર અસલ યે કમ ઈલ્મી યા ગફલત હૈ.

તા'લીમ ઔર તરબિયતમેં સઝા ઔર તમ્બીહકી જરૂરત તો પડતી હી હૈ, ઔર શરીઅતમેં ઉસકી ઈજાઝત ભી હૈ, મગર ઉસી કદર ઈજાઝત હૈ જો પરવરિશ ઔર તરબિયત (ઔર તા'લીમ) મેં મદદગાર હો, ન કે ઈતની સઝા દી જાએ જો સખ્ત તકલીફ ઔર મુસીબતકે દરજા તક પહોંચ જાએ. ઐસી સઝા દેના ગુનાહ હોનેકે સાથ સાથ, ઈન્સાનિયત ઔર ફિતરતકે ભી ખિલાફ હૈ.

(અત્તબ્લીગ)

ઝર્બે ફાહિશ (સખ્ત મારને) સે ફુકહાને સાફ તૌર પર મના ફરમાયા હૈ ઔર જિસ મારસે જિલ્દ (ચમડી) પર નિશાન પડ જાએ ઉસકો ભી (ફુકહાને) ઝ઼રબે ફાહિશમેં દાખિલ કિયા હૈ. ઔર શામીમેં હૈ કે જિસ મારસે હડ્ડી ટૂટ જાએ યા ખાલ ફટ જાએ વો બદરજા ઔલા ઝર્બે ફાહિશ હૈ. જિસકી વજહસે ખૂદ ઉસ્તાદકો તા'ઝીર (સઝા) દી જાએગી. (ઈસ્લાહે ઈન્કેલાબે ઉમ્મત)

નીઝ યે ભી ફરમાતે હૈં કે યે બાત સમઝ લેની ચાહિયે કે ઉસ્તાદકે લિયે યા માં-બાપકે લિયે બચ્ચેકો ઈસ હદ તક મારના જાઈઝ હૈ, જિસસે બચ્ચાકે જિસ્મ પર માર કા નિશાન ન પડે.

ગુસ્સેકે વક્ત સઝા દેનેકા તરીકા

ઈસ સિલસિલેમેં હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના થાનવી (રહ.) ને એક અજીબ નુસ્ખા બતાયા હૈ ઔર ઐસા નુસ્ખા વોહી બતા સકતે થે. ફરમાતે થે કે જબ કભી ઔલાદકો યા તલબાકો મારનેકી જરૂરત મહેસૂસ હો, યા ઉસ પર ગુસ્સા કરનેકી જરૂરત હો તો જિસ વક્ત ગુસ્સા આ રહા હો ઉસ વક્ત ન મારો, બલ્કે બાદમેં જબ ગુસ્સા ઠંડા હો જાએ તો ઉસ વક્ત મસ્નૂઈ (બનાવટી) ગુસ્સા પૈદા કરકે માર લો. ઈસ લિયે કે અગર તબઈ ગુસ્સાકે વક્ત મારોગે, યા ગુસ્સા કરોગે તો ફિર હદ પર કાઈમ નહીં રહોગે, બલ્કે હદસે તજાવુઝ કર જાઓગે, ઔર ચૂંકે મારનેકી ભી જરૂરત હૈ ઈસ લિયે બનાવટી ગુસ્સા પૈદા કરકે માર લો તાકે અસલ મકસદ ભી હાસિલ હો જાએ ઔર હદસે ગુઝરના ભી ન પડે.

ઔર ફરમાયા કરતે થે કે મૈંને સારી ઉમ્ર ઈસ પર અમલ કિયા કે તબઈ ગુસ્સાકે વક્ત ન કિસીકો મારા ઔર ન ડાંટા, ફિર જબ ગુસ્સા ઠંડા હો જાતા તો ઉસકો બુલાકર મસ્નૂઈ (બનાવટી) કિસમકા ગુસ્સા પૈદા કરકે વો મકસદ હાસિલ કર લેતા, તાકે હુદૂદસે તજાવુઝ ન હો જાએ, ક્યૂંકે ગુસ્સા એક ઐસી ચીઝ હૈ કે ઉસમેં ઈન્સાન અકસરો બેશતર હદ પર કાઈમ નહીં રેહતા.

ઝુલ્મ ઔર ઝિયાદતીકી સૂરતમેં તલાફીકી શકલ

હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત (રહ.) ફરમાતે હૈં કે અગર કિસીસે ઝિયાદતી હો ગઈ હો, ઔર વો અપની ઝિયાદતીકી તલાફી કરના ચાહે તો ઉસકી તદબીર યે હૈ કે સઝાકે બાદ બચ્ચોંકે સાથ શફકત કરે. ઔર જિસ પર ઝિયાદતી કી હૈ ઉસકે સાથ એહસાન કરે યહાં તકકે વો ખૂશ હો જાએ. જૈસે મેરઠકે એક રઈસને એક નોકરકો તમાંચા માર દિયા થા. ફિર ઉસકો અપની ગલતી પર તનબ્બુહ (એહસાસ) હુવા તો ઉસકો એક રૂપિયા દિયા. ફિર દૂસરે નોકરસે કહા કે ઉસસે પૂછના, અબ ક્યા હાલ હૈ. કેહને લગા કે મૈં તો દુઆ કર રહા હૂં કે એક તમાંચા રોઝ લગ જાયા કરે, તાકે એક રૂપિયેકી કમાઈ હો જાએ.

બસ યે તરીકા તલાફીકા બહોત અચ્છા હૈ કે ઉસસે બચ્ચોંકે અખ્લાક પર ભી અસર ન હોગા. ઔર ઝુલ્મકા દફઈયા (ઈલાજ) ભી હો જાએગા. ઔર જબ ઉસ્તાદ સાહબકા એક દો દફા ઐસા કરનેમેં પૈસા ખર્ચ હોગા તો આઈન્દા ખૂદ ભી ઝરા સંભલકર મારા કરેંગે. (મુસ્તફાદુત્તબ્લીગ)

અસાતિઝએ કિરામસે મુઅદબાના દરખ્વાસ્ત

સૂરએ રહમાનકી શુરૂકી આયાતમેં જો મઝમૂન બયાન કિયા ગયા હૈ ઉસકા ખુલાસા યે હૈ કે "વો અલ્લાહ બહોત હી મહેરબાન હૈ જિસને કુરઆન સિખાયા." ઈસ તર્ઝે બયાનસે યે બાત વાઝેહ હો જાતી હૈ કે દીની તા'લીમ, બિલખુસૂસ તા'લીમે કુરઆનમેં, તલબાકે સાથ નરમી ઔર મહેરબાનીકા મઆમલા કરના ગોયા ઉસ અખ્લાકકો ઈખ્તિયાર કરના હૈ જો અલ્લાહકો મહેબૂબ ઔર પસંદીદા હૈ, ઔર જો અલ્લાહ તઆલાને ખૂદ અપને લિયે પસંદ

ફરમાયા હૈ. નીઝ અસાતિઝએ કિરામકે લિયે ભી ઉસમેં યે ઈશારા મૌજૂદ હૈ કે વો તા'લીમ ઔર તરબિયતકે મઆમલેમેં તલબા પર સખ્તીકે બજાએ મહેરબાની ઔર શફકતકા મઆમલા ફરમાએં. ઔર તજુર્બેસે ભી યે બાત સાબિત હૈ કે તા'લીમ ઔર તરબિયતકે મઆમલેમેં "બેજા ગુસ્સેકે ઈઝહાર ઔર સખ્તી" સે ઝિયાદા "શફકત ઔર ખૈરખ્વાહીકા અંદાઝ" મુઅસ્સિર હોતા હૈ. ખૈરખ્વાહીકે જઝબેમેં ડૂબે હુએ પ્યાર ઔર મુહબ્બતકે મીઠે બોલમેં વો કુવ્વત ઔર તાસીર હોતી હૈ જો બસા ઔકાત ડાંટ ઔર ડંડેસે કભી હાસિલ નહીં હો સકતી. ઈસ લિયે ઉલમાને લિખ્ખા હૈ કે :

● અસાતિઝાકો તલબા પર ઐસે હી શફીક હોના ચાહિયે જૈસે મહેરબાન બાપ અપની ઔલાદ પર શફીક હોતા હૈ. શફકતકે સાથ સાથ મુનાસિબ સઝા દેનેકી ભી શરઅન ઈજાઝત હૈ લેકિન હુદૂદકી રિઆયત નિહાયત જરૂરી હૈ. ઈસ સિલસિલેમેં નીચેવાલે ઉમૂર પેશે નઝર રહેં :

● યે ખયાલ રખ્ખેં કે મૈં ઔર યે તાલિબે ઈલ્મ દોનોં અલ્લાહ તઆલાકી મખ્લૂક ઔર મમલૂક હૈં, હમ દોનોં અલ્લાહ તઆલાકે હુકમકે તાબેઅ હૈં.

● હમેશા ઈસ બાતકા ખયાલ રખ્ખા જાએ કે જિતના ઈસ બચ્ચેકો સઝા દેને પર મૈં કાદિર હૂં, અલ્લાહ તઆલા મુઝે સઝા દેને પર ઈસસે ઝિયાદા કાદિર હૈ. ઔર જિતના યે મેરા કુસૂરવાર હૈ, મૈં અલ્લાહ તઆલાકા ઈસસે ઝિયાદા કુસૂરવાર ઔર નાફરમાન હૂં.

● ઉસ્તાદકો યે ખયાલ હોતા હૈ કે હમ શાગિર્દકે કુસૂરકી બિના પર સઝા દેતે હૈં, લિહાઝા સઝા દેના દુરૂસ્ત હૈ, ઉસ પર મુવાખઝા (પકડ) ન હોગા. વાઝેહ રહે કે શરીઅતમેં હર કામકી હદ મુતઅય્યન હૈ, ઉસસે તજાવુઝ કરના કિસી ભી હાલમેં દુરૂસ્ત નહીં. અલ્લાહ તઆલાકે યહાં ભી ઉસીકે લિયે અદલ કાઈમ કિયા જાએગા, કુસૂર ઔર સઝા દોનોં કિયામતકે દિન વજન હોંગે. સઝા ઝિયાદા હુઈ તો ઉસકે બદલેમેં બદલા લિયા જાએગા.

એક સહાબી (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ ﷺ! મેરે ગુલામ

હૈં, વો મેરે માલમેં ખયાનત ભી કરતે હૈં ઔર ઝૂઠ ભી બોલતે હૈં, મૈં ઉસકો બુરા ભલા કેહતા હૂં ઔર સઝા ભી દેતા હૂં, મેરા ઔર ઉનકા મઆમલા કિયામતમેં ક્યા હોગા?

નબી ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે જુર્મ ઔર સઝા દોનોંકા હિસાબ હોગા, અગર જુર્મ ઝિયાદા હુવા તો તુમહારે ગુલામ મઝીદ ઉખ્રવી સઝાકે મુસ્તહિક હોંગે, ઔર અગર બરાબર બરાબર હુવા તો, તુઝે ન કોઈ નફા ન નુકસાન. અગર તેરી સઝા જુર્મસે ઝિયાદા સાબિત હુઈ તો તુઝસે બદલા લિયા જાએગા. યે સુનકર ઉન સહાબીકી ચીખેં નિકલ ગઈ. ઈસ પર રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે ક્યા તુમને યે આયત નહીં પઢી :

વ નઝઉલ્ મવાઝીનલ્ કિસ્ત લિયૌમિલ્ કિયામતિ ફલા તુઝ્લમુ નફ્સુન્ શૈઆ.

"ઔર હમ કિયામતકે દિન મીઝાને અદલ કાઈમ કરેંગે તો કિસી પર ઝુલ્મ નહીં કિયા જાએગા."

ઈસ પર સહાબીને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ ﷺ! આપ ગવાહ રહિયે! મેરી તરફસે યે સબ ગુલામ આઝાદ હૈં. (તિરમિઝી)

ઈસ હદીસે પાકસે માલૂમ હો ગયા કે અસાતિઝા શાગિર્દકે કુસૂરકે બાવુજૂદ ભી સઝા દેનેમેં આઝાદ નહીં હૈં, બલ્કે હર જગહ શરીઅતકે પાબંદ હૈં.

● કભી ગુસ્સા, શફકતકી ઝિયાદતીકી વજહસે હોતા હૈ, ઉસમેં એહતિયાતકી જરૂરત હૈ, દૂસરે પર શફકતકે બદલે અપને લિયે જહન્નમ ન ખરીદેં.

● ગુસ્સેમેં શયતાની અસરાતકા દખલ હોતા હૈ. ગુસ્સેમેં સઝા દેનેકો અપના હક યા કમાલ ન સમઝે બલ્કે એક મર્ઝ ખયાલ કરતે હુએ ઉસકે ઈલાજકી તદાબીર કરે. અગર અપના હક સમઝ લિયા તો સારી ઉમ્ર ઈસ્લાહકી નૌબત નહીં આએગી.

● અચ્છી તદબીર ઔર શાગિર્દોંકી નફસિયાતકો સમઝકર ઉનકે સાથ ઉસીકે મુતાબિક મઆમલા કરના ચાહિયે, નીઝ તલબાકી કોતાહિયોંકા સબબ

મા'લૂમ કરકે ઉસકો દૂર કરનેકી કોશિશ કરની ચાહિયે.

● અકાબિરકી તા'લીમાતકી રોશનીમેં અપને ઉયૂબ ઔર રઝાઈલ મસલન તકબ્બુર, હસદ, ગઝબ, દુનિયાકી મુહબ્બત વગૈરહકી ઈસ્લાહકે લિયે કિસી શેખે કામિલસે અપના ઈસ્લાહી તઅલ્લુક કાઈમ કરના જરૂરી હૈ.

હમારે તમામ અકાબિર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ઈસ સિલસિલએ બૈઅત ઔર ઈરશાદસે મુન્સલિક ઔર ઔલિયાએ કિબારમેંસે થે.

● અગર એક વક્તમેં સઝા દે તો દૂસરે વક્તમેં મુનાસિબ તરીકેસે ઉસે રાઝી કરકે આખિરતકા મઆમલા સાફ કર લે. ઔર નિગરાં સાહિબાન સોચેં હમ નિગરાની કર રહે હૈં તો હમારી ભી બડી સખ્ત ઔર કડી નિગરાની હો રહી હૈ.

ઈન્ન અલૈકુમ્ લહાફિઝીન. કિરામન્ કાતિબીન યઅ્લમૂન મા તફ્અલૂન.

બિલાશુબહ તુમહારે ઉપર નિગેહબાન ફરિશ્તે કિરામન કાતિબીન મુતઅય્યન હૈં, જો કુછ તુમ કરતે હો ઉસે લિખ લેતે હૈં.

(મુસ્તફાદ અઝ તોહફએ મુઅલ્લિમ)

ગુસ્સા અકસર ચૂંકે માતહતોં પર હી કિયા જાતા હૈ. નીઝ શૌહર ઔર મુદર્રિસીનકે ગુસ્સેકે દીની ઔર દુન્યવી નતાઈજ બેહદ સંગીન હૈં ઈસ લિયે ઉનકે અસ્બાબ ઔર ઈલાજ અલાહિદા બયાન કર દિયે ગયે. અબ ગુસ્સેકા સહીહ મસરફ બયાન કિયા જાતા હૈ કે ગુસ્સાકા ઈસ્તે'માલ કહાં હોના ચાહિયે.

ફિર ગુસ્સા કહાં કરેં?

ખિલાફે મિઝાજ બાતોં પર ગુસ્સા આ જાના ઈન્સાનકી એક ફિતરી સિફત હૈ જિસ પર કાબૂ પાના મુજાહિદા હૈ ઔર અલ્લાહ પાકકા ઈરશાદ હૈ :

વલ્લઝીન જાહદૂ ફીના લનહ્દિયન્નહુમ્ સુબુલના.

તર્જુમા : જો લોગ હમારે રાહમેં મુજાહિદા કરતે હૈં, હમ ઉનહેં અપને રાસ્તેકી જરૂર હિદાયત કરેંગે. ઈસસે સાબિત હો ગયા કે તબીઅતકે ખિલાફ બાતોં પર ગુસ્સેકો ઝબ્ત કરના હિદાયતકા યકીની સબબ હૈ. ઉસકે સાથ સાથ યે હકીકત ભી સામને રેહની ચાહિયે કે જિસ તરહ "બેજા ગુસ્સા" પર સબ્ર કરના શરીઅતમેં પસંદીદા ઔર સબબે હિદાયત હૈ ઈસી તરહ "બરમહલ ગુસ્સા" કરના ભી પસંદીદા ઔર સબબે હિદાયત હૈ. મગર સવાલ યે પૈદા હોતા હૈ કે "બરમહલ ગુસ્સા" સે ક્યા મુરાદ હૈ?

"બરમહલ ગુસ્સા" સે એક તો વો જગહ મુરાદ હૈ, જહાં ઈન્સાન અપને જાન ઔર માલ ઔર ઈઝ્ઝત ઔર આબરૂકી હિફાઝતકે લિયે ગુસ્સા કરતા હૈ, જૈસાકે કિતાબકે શુરૂમેં બયાન હો ચુકા હૈ. યહાં ભી ગુસ્સા કરના બેહતર ઔર જરૂરી હૈ.

"બર મહલ ગુસ્સા" કા દૂસરા મકામ નફસ ઔર શયતાન હૈં. જિનકે ખિલાફ ગુસ્સા કરના ભી ગુસ્સેકા "બરમહલ" ઈસ્તે'માલ હૈ. ઔર અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાંને ઈસ ગુસ્સેકી અઝીમ નેઅમતકો ઈસી વાસ્તે દિયા હૈ કે ઉનકે ખિલાફ ગુસ્સા કિયા જાએ. ચુનાંચે અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ કી પૂરી હયાતે તય્યિબામેં અપની ઝાતકે લિયે એક બાર ભી ગુસ્સા કરના સાબિત નહીં હૈ. લેકિન દીનકે મઆમલેમેં મામૂલી બાતોં પર અલ્લાહકે રસૂલ ﷺ કા ચેહરા ગુસ્સેકી વજહસે ઐસા સુર્ખ હો જાતા થા ગોયાકે સુર્ખ અનારકે દાને આપ ﷺ કે ચેહરે પર નિચોડ દિયે ગયે હોં.

નીઝ સહાબએ કિરામ ઔર બુઝુર્ગાને ઈઝામને હમેશા ઐસા કિયા કે અપની ઝાતકે લિયે ગુસ્સા કરનેકે બજાએ હમેશા નફસ ઔર શયતાનકે ખિલાફ ગુસ્સા કિયા. હમેશા અપના મુહાસબા કરતે રહે, ઔર જબ અહકામે ઈલાહીકો પૂરા કરનેમેં કોઈ કોતાહી યા કમી મહેસૂસ હુઈ તો બગૈર કિસી મોહલતકે નફસ પર ગુસ્સા કરકે ઉસકો ઈતાબ કિયા ઔર ઉસકી તાદીબ (તમ્બીહ) ફરમાઈ હૈ. ચુનાંચે ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈં :

"જબ આદમી અપને નફસકા હિસાબ લે, ઔર ઈરતિકાબે ગુનાહ ઔર કુસૂરસે સાલિમ ન હો, ઔર અલ્લાહ તઆલાકે હુકૂકમેં ઉસસે સુસ્તી સાબિત હો, તો ચાહિયે કે નફસકો બિલકુલ મોહલત ન દે, ઈસ લિયે કે મોહલત દેગા તો ગુનાહોંકા કરના ઉસ પર આસાન હો જાએગા ઔર ગુનાહસે ઉસકો ઐસા ઉન્સ (લગાવ) હોગા કે ઉસસે બચના મુશ્કિલ હોગા. ફિર યેહી ચીઝ ઉસકી તબાહી ઔર બરબાદીકા સબબ બન જાએગી, બલ્કે યૂં ચાહિયે કે ઐસી સૂરતમેં ઉસકો સજા દે, મસલન અગર તબીઅતકે તકાઝેકી વજહસે કોઈ લુકમા શુબ્હેકા ખા લે તો, પેટકો ભૂખકી સઝા દે, ઔર ગૈર મહરમકો દેખા હો તો આંખોંકો યે સઝા દે કે ઉસકો કુછ ન દેખને દે, ઈસી તરહ હર ઉઝ્વકી સઝા યેહી દે કે જિસ ચીઝકી તરફ ઉસકી રગબત હો ઉસસે ઉસકો રોક દે, સાલિકીને તરીકે આખિરતકા દસ્તૂર યેહી થા.

હઝરત તલહા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ એક રોઝ અપને કપડે ઉતારકર ધૂપકે દિનોંમેં કંકરોં પર ખૂબ લોટ રહા થા, ઔર અપને નફસસે કેહતા થા કે રાતકે મુરદાર, ઔર દિનકે બેકાર! લે મઝા ચખ, જહન્નમકી આગમેં ઈસસે ભી ઝિયાદા ગરમી હૈ. ઈસી દરમિયાન ઉસકી નઝર આંહઝરત ﷺ પર પડી, જો એક દરખ્તકે સાયે તલે તશરીફ રખતે થે. આપકી ખિદમતે અકદસમેં હાઝિર હુવા, ઔર અર્ઝ કિયા કે મેરા નફસ મુઝ પર ગાલિબ હો ગયા, આપને ઈરશાદ ફરમાયા કે જો ઈલાજ તૂને ઉસકા કિયા, ઉસકે સિવા ઔર કોઈ તદબીર ન થી. આગાહ હો કે તેરે લિયે આસમાનકે દરવાઝે ખોલે ગયે, ઔર અલ્લાહ તઆલાને તેરે બાઈસ ફરિશ્તોં પર ફખ્ર કિયા, ફિર આપને અસ્હાબકો ફરમાયા કે અપને ઉસ ભાઈસે કુછ તોશા લે લો, પસ લોગોંને ઉસકો હર તરફસે કેહના શુરૂ કિયા કે મિયાં હમારે લિયે ભી દુઆ કરના. આપ ﷺ ને ફરમાયા કે ઉન સબકે લિયે દુઆ કર, ઉસ શખ્સને કહા કે ઈલાહી તકવાકો ઉનકા તોશા બના, ઔર હિદાયત પર ઉનકે કામકો જમા કર. આં હઝરત ﷺ ફરમાને

લગે, ઈલાહી તૂ ઉસકો રાહે રાસ્ત પર કર, તબ ઉસ શખ્સને કહા કે ઈલાહી જન્નતકો ઉનકા ઠિકાના કર. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

હઝરત ઉમર (રદિ.) અપને નફસકા મુહાસબા કરતે થે ઔર રાતકો અપને પૈરોં પર દુર્રા મારા કરતે થે. ગર્ઝ એહ્તિયાતવાલે અપને નફસોંકો યૂં સઝા દિયા કરતે થે.

મન્સૂર બિન ઈબ્રાહીમ એક આબિદકા હાલ લિખતે હૈં કે ઉસને એક ઔરતસે બાતેં કીં, ઔર અપના હાથ ઉસકી રાન પર રખ દિયા, ફિર નાદિમ હોકર વોહી હાથ આગ પર રખ દિયા, જલકર કબાબ હો ગયા.

(અહયાઉલ ઉલૂમ)

રિવાયત હૈ કે બની ઈસરાઈલમેં એક શખ્સ થા. અપને ઈબાદતખાનેમેં ઈબાદત કિયા કરતા, ઈસી તરહ મુદ્દત તક રહા, એક રોઝ બાહિરકી તરફ ઝાંકા, ઔર એક ઔરતકો દેખકર ઉસ પર આશિક હુવા ઔર દિલમેં બુરે ખયાલ લાયા, ઔર અપના પાંવ બાહિર નિકાલા તાકે ઉસકે પાસ જાએ, અલ્લાહકી રહમત ઉસકી મદદગાર હુઈ, અપને દિલમેં કેહને લગા કે મૈં યે ક્યા હરકત કરતા હૂં? ગર્ઝ કે ઉસકા નફસ ઠહેર ગયા, ઔર ખુદાએ તઆલાને ઉસકો બચા દિયા, ફિર અપને કિયે પર નાદિમ હુવા. ફિર જબ ચાહા કે ઈબાદતખાનામેં જાએ તો અપને દિલસે કહા કે યે કહાં હો સકતા હૈ કે જો પાંવ ખુદાએ તઆલાકી નાફરમાનીકે લિયે બાહિર નિકલા થા વો મેરે સાથ ઈબાદતખાનેમેં આવે, બખુદા યે કભી ન હોગા, યે કેહકર ઉસને પાંવકો બાહિર હી લટકા રેહને દિયા. બારિશ, ધૂપ, બરફ ઔર હવા લગ લગકર પાંવ કટકર ગિર પડા. અલ્લાહ તઆલાને ઉસકી તૌબાકી કદરદાની ફરમાઈ.

હઝરત જુનેદ (રહ.) સે મરવી હૈ કે ઉનહોંને ફરમાયા કે મૈંને ઈબ્ને કરીબીસે સુના હૈ કે વો કેહતે થે, એક રાત મુઝકો ગુસલકી હાજત હુઈ, ઔર રાત ઠંડી કી થી, મૈંને દેખા કે મેરા નફસ નહાનેમેં સુસ્તી કરતા

હૈ, ઔર ચાહતા હૈ કે ઈતના ઠહરે જાઉં કે સુબહ હો જાએ, ઔર પાની ગરમ કર લૂં, યા હમ્મામમેં નહા લૂં, નફસ પર મશક્કત ન ડાલું, મૈંને નફસસે કહા, ક્યા ખૂબ! મૈંને તમામ ઉમર ખુદા તઆલાકો પાનેકી કોશિશ કી, ઔર ઉસકે કામોંમેં જલ્દી કરતા રહા, મગર વો અબ તક મુઝે ન મિલા, અબ ગુસલમેં દેર કરકે ઔર ઉસકે હુકમકો ટાલકર ઉસકો પાનેકી કોશિશ કરૂં? તો ક્યા મુઝે મિલ જાએગા? મુઝે ભી કસમ હૈ કે ઈસી ગુદડી સમેત નહા લૂંગા ઔર બદનસે નહીં ઉતારૂંગા, ન ઉસકો નિચોડૂંગા ઔર ન ધૂપમેં સુખાઉંગા.

રિવાયત હૈ કે ગઝવાન ઔર હઝરત અબૂ મૂસા એક સાથ કિસી જિહાદમેં થે, કોઈ ઔરત સામને આઈ, ગઝવાનને ઉસકી તરફ દેખા, ફિર અપના હાથ ઉઠાકર ઈસ ઝોરસે ચેહરે પર મારા કે આંખ વરમ કર ગઈ, ઔર કહા કે તૂ ઐસી ચીઝ દેખતી હૈ જો તેરે લિયે નુકસાનદેહ હો.

કિસી ઔર શખ્સને એક ઔરતકી તરફ અંક નઝર ડાલી, ઉસકે કફફારેમેં અપને ઉપર લાઝિમ કર લિયા કે પૂરી ઝિંદગી ઠંડા પાની ન પિયૂંગા, ફિર સારી ઉમ્ર ગરમ પાની હી પિયા કરતે થે.

ઔર અજીબ બાત હૈ કે આદમી અપને ગુલામ, લોન્ડી, ઔર ઔરત ફરઝંદકો બુરે કામોં પર તો સઝા દેતા હૈ, ઔર ડરતા હૈ કે અગર દરગુઝર કર જાઉં તો લોગ કહીં મેરે હાથસે નિકલ ન જાએં, ઔર સર ન ચળ્હ જાવેં. ફિર અપને નફસકો કૈસે જાને દેતા હૈ, વો તો સબમેં બડા દુશ્મન ઔર ઝિયાદા સરકશ હૈ. ઔલાદ ઔર બીવી નોકર ચાકરકી સરકશીકો ઉસકી સરકશીસે ક્યા નિસ્બત! ઉનકા અચ્છા યા બુરા અંજામ તો દુનિયા હી તક મહેદૂદ હૈ. ઔર નફસ ઔર શયતાન તો ઈમાન ઔર આમાલકે દુશ્મન હૈં ઉનકી સરકશીકા વબાલ તો દાઈમી ઔર લામહદૂદ હૈ.

(અહયાઉલ ઉલૂમ સ. ૬૫૭)

ખુલાસએ કલામ

અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલો કરમ ઔર ઉસકી તૌફીકસે ગુસ્સેકે સિલસિલેમેં કિતાબ ઔર સુન્નત ઔર અકાબિરે ઉમ્મતકે અકવાલ ઔર વાકિઆતકી રોશનીમેં તફસીલી બાતેં લિખ દી ગઈ. ગુસ્સાકી હકીકત, ઉસકે અસ્બાબ, ઝિંદગીકે મુખ્તલિફ શો'બોંમેં ઉસકી તબાહિયાં ઔર ગુસ્સાકો ઝબ્ત કરનેકી મુખ્તલિફ તદબીરેં ભી બયાન કર દીં ગઈ, જિસસે વાઝેહ હો ગયા કે ગુસ્સા એક ઐસી સિફત હૈ જો અપની ઝાતકે એ'તિબારસે ન અચ્છી હૈ ઔર ન બુરી. ઉસકી અચ્છાઈ ઔર બુરાઈ ઈસ બાત પર મુન્હસિર હૈ કે ઉસકા ઈસ્તે'માલ કિસ પર ઔર કિસ મકસદકે લિયે કિયા જા રહા હૈ. જિસકા ખુલાસા યે હૈ કે અગર ઈન્સાન ઉસકા ઈસ્તે'માલ અપની ઝાત ઔર અનાકે લિયે કરે તો ન સિર્ફ યે કે "ગુસ્સા" એક સંગીન અખ્લાકી મર્ઝ ઔર કઈ કબીરા ગુનાહોંકા સબબ હૈ, બલ્કે મુફસિદે ઈમાન ભી હૈ, ઔર જિસકો "ગુસ્સાકા મર્ઝ લગ જાએ તો ન સિર્ફ યે કે ઉસકે દીની આ'માલ હી તબાહ હોતે હૈં, બલ્કે ઉસકા ઈમાન ભી ફાસિદ ઔર બરબાદ હો જાતા હૈ, ઔર જબ ઈમાન હી ખરાબ હો જાએ, તો ફિર આ'માલકી ક્યા કીમત લગેગી! ઔર ઈમાન બાકી ભી રહા તો હુકૂકુલ ઈબાદમેં કોતાહી કી વજહસે ઉસકી નેકિયોંકા અજરો સવાબ ઉસ શખ્સકો દે દિયા જાએગા, જિસ પર દુનિયામેં ગુસ્સેકી વજહસે ઝિયાદતી કી ગઈ થી.

અલબત્તા અગર ગુસ્સેકા ઈસ્તે'માલ "બર મહલ" કિયા જાએ તો ન સિર્ફ યે કે યેહી ગુસ્સા ઈન્સાનકી જાન ઔર માલકી હિફાઝતકા ઝરીઆ બનતા હૈ ઔર જાની ઔર માલી દુશ્મનોંકો ઝેર કિયા જા સકતા હૈ, બલ્કે અહલે ઈમાનકે હકીકી દુશ્મન, નફસ ઔર શયતાનકા મુકાબલા કરકે ઈબાદાતમેં એહસાનકા દરજા ભી હાસિલ કિયા જા સકતા હૈ.

અખીરમેં હમ દુઆ કરતે હૈં કે અય અલ્લાહ! ગુસ્સાકી હલાકતોંસે હમારી ઔર પૂરી ઉમ્મતે મુસ્લિમાકી હિફાઝત ફરમા, ગુસ્સેકી વજહસે લોગોંકે જો હુકૂક પામાલ હુએ, મસલન હમને કિસી પર બેજા ગુસ્સા કિયા, કિસીકો ગાલી દી યા બુરા ભલા કહા, યા કિસીકે જાની ઔર માલી હુકૂક હમસે પામાલ હુએ તો ઉસકે દુનિયા ઔર આખિરતકા ઝખીરા બના, હર ઝાલિમકો ઝુલ્મસે રોક દે ઔર મઝલૂમીનકી મદદ ફરમા. (આમીન)

અલ્લાહુમ્મ અઝ્હિબ્ ગૈઝ કલ્બી વ અજિર્ની મિન્ મુઝિલ્લાતિલ્ ફિતનિ મા અહ્યયત્ની.

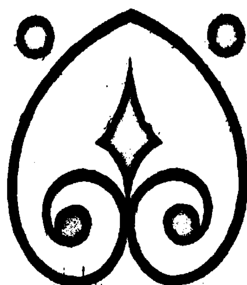
અય અલ્લાહ મેરે દિલસે (બેજા) ગુસ્સેકો દૂર કર દીજિયે ઔર જબ તક ઝિંદા રખિયે તમામ ફિત્નોંકી ગુમરાહિયોંસે હમારી હિફાઝત ફરમાઈયે.

તમ્મ બિઔનિલ્લાહિલ્ અઝીમ. વસલ્લલ્લાહુ અલન્નબિય્યિલ્ કરીમ.

ગુસ્સા છોડિયે, ઝિંદગીકા લુત્ફ ઉઠાઈયે!

બેશુમાર આફતોંસે બચનેકે લિયે, એક છોટાસા તજુર્બા હી સહી.

ખતમ શુદ

જો નબીકા નહીં વો ખુદાકા નહીં

હર મોમિન બંદાકી દીનદારીકા હકીકી મેઅયાર સુન્નતકી તાબેદારી હૈ. ઈસ કિતાબકો ગૌરસે પઢનેસે સુન્નતકી તાબેદારીકા શૌક ઔર જઝબા પૈદા હોતા હૈ. ઔર સુન્નતેં માલૂમ કરનેકા આસાન તરીકા ઔર ખુદાવંદી ઈન્આમાત ઔર અન્વારાત હાસિલ હોતે હૈં. નીઝ ઈસ કિતાબમેં બુઝુર્ગોંકે વાકિઆત ઔર ઉનકે કીમતી અકવાલને સોને પર સુહાગેકા કામ દિયા હૈ.

ઈત્તિબાએ સુન્નત

હઝરત અલ્હાજ શકીલ અહમદ સાહબ ચિશ્તી દામત બરકાતુહુમ

પ્રકાશક
નુરાની કુતુબખાના
રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, મેઈન બજાર,
મુ. પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦
ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

હઝરત અલ્હાજ શકીલ અહમદ સાહબ ચિશ્તી દામત બરકાતુહુમ કે બયાનાત આપ ઈસ વેબ સાઈટસે હાસિલ કર સકતે હૈં.

http://www.shariat.info/

હઝરત હાજી શકીલ અહમદ સાહબકી દીગર ઈસ્લાહી કિતાબેં

- ક્યા હમ કુરઆનકો નેઅમત સમઝતે હૈં? (ઈઝાફા શુદા જદીદ એડીશન) (ઉર્દૂ, હિન્દી)
- ઝિક્રે નબી (ઈઝાફા શુદા જદીદ એડીશન) (ઉર્દૂ, હિન્દી, ગુજરાતી)
- ઈત્તિબાએ સુન્નત (યાદ રખ્ખો, યાદ રખ્ખે જાઓગે) (ઉર્દૂ, હિન્દી, ગુજરાતી)
- ઔરાદે મોમિન (મુનાજાતે મકબૂલ, સો દુરૂદો સલામ, મંઝિલ ઔર હર તરહકે નફાકી દુઆએં) (ઉર્દૂ)
- અમલ કમ નફા ઝિયાદા મઅ મંઝિલ (ઉર્દૂ, હિન્દી)
- સો (૧૦૦) દુરૂદો સલામ
- તોહફએ મોમિન (દીનકે પાંચોં શો'બોંકી મુખ્તસર તશરીહ, સુન્નતેં ઔર મસ્નૂન દુઆએં) (ઉર્દૂ, હિન્દી)
- અપના હજ ખરાબ હોનેસે બચાએં (ઉર્દૂ, હિન્દી)
- હજ તજુર્બાતકી રોશનીમેં (ઉર્દૂ, હિન્દી)
- દુર્રે આબદાર લિઝિયાફતિલ અબરાર (ચમકતે મોતી) જિલ્દ અવ્વલ (ઉર્દૂ)
- દુર્રે આબદાર લિઝિયાફતિલ અબરાર (ચમકતે મોતી) જિલ્દ દૌમ (ઉર્દૂ)
- દુર્રે આબદાર લિઝિયાફતિલ અબરાર (ચમકતે મોતી) જિલ્દ સૌમ (ગૈર મત્બૂઆ)
- અપને રોઝેકી હિફાઝત કરેં (ઉર્દૂ, હિન્દી)
- ખત્મે કુરઆન પર ઉજરતકા શરઈ હુકમ (ઉર્દૂ)
- ગુલદસ્તએ મોમિન (ઉર્દૂ)
- નબીએ કરીમ સે સહાબાકી મુહબ્બતકે વાકિઆત (ઉર્દૂ)
- સોગાતે મોમિન (ઉર્દૂ)

PUBLISHER

NOORANI KUTUBKHANA-CHHAPI
At & P.O. Chhapi, Near Railway Station,
Distt. Banaskantha, N. Gujarat (INDIA)
Pin : 385 210, Ph : (02739) 270112
Email : noorani.kutubkhana@yahoo.com
Website : www.nooranikutubkhana.com